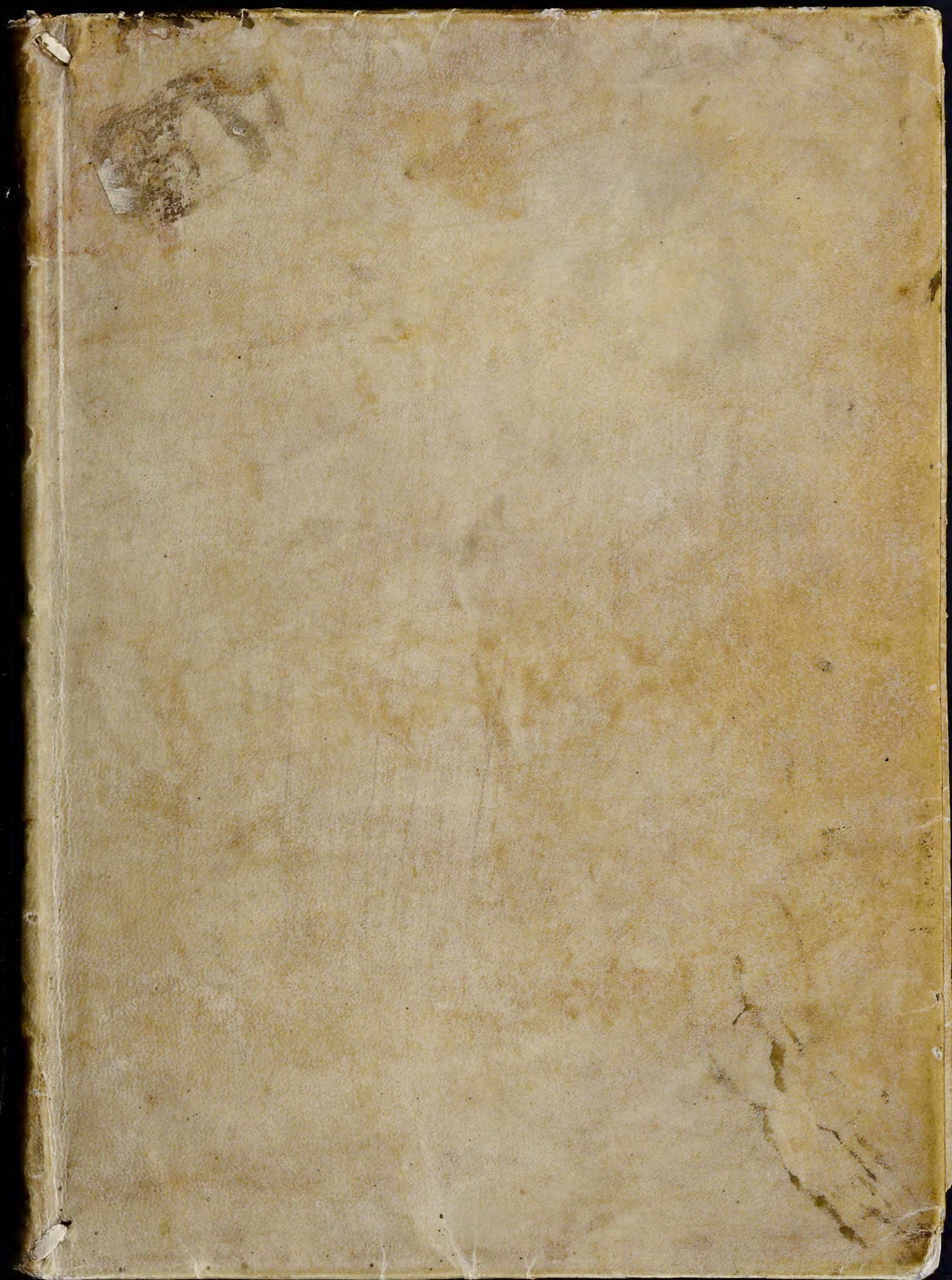


PROSPERI ALPINI DE PLANTIS AEGYPTI LIBER.

IN QVO NON PAVCI, QVI CIRCA herbarum materiam irrepſerunt, errores, deprehenduntur, quorum cauſa hactenus multa medicamenta ad vſum medicinę admodum expetenda, pleriſque medicorum, non ſine artis iactura, occulta, atque obſoleta iacuerunt.

AD IOANNEM MAVROCENVM Antonij Filium Patricium Venetum Clariſſimum.

Acceſsit etiam liber de Balſamo aliàs editus.



VENETIIS, M. D. XCII.

Apud Franciſcum de Franciſcis Senenſem.



IOANNI MAVROCENO ANTONII FILIO

Patritio Veneto Clarissimo.

PROSPER ALPINVS S. D.



PLANTARVM cognitionem, Ioannes Maurocene Clarissime, à magno illo Chirone Centauro Saturni filio, vel ab Apolline, vel denique ab Aesculapio (quos pro Dijs aliquando cœca mortalitas coluit) inuentam, cum Pythagoras sapientia clarus, tum alij prodiderunt. Posteaq; perspectis ad corporum sanitatem ipsarum apud omnes admirandis viribus, multi non solum sapientissimi Philosophi, inter quos Democritus clari nominis vir, istius scientia amore multas regiones peragrauit, verum etiam maximi Reges (quorum nomina id significantia huc usq; in aliquibus plantis conseruantur) in earum studio plurimum insudarunt. Non est itaque cur cuipiam mirum videatur, si & ipse de plantis, quas olim in locis Aegypti inspexi, ac obseruaui, librum à me conscriptum, nunc in lucem

æditurus, tibi viro generis nobilitate, ac ſingularium virtutum claritate Illuſtri dicare voluerim; Cum præſertim omnium etiam diſciplinarum ſtudijs te maxime delectari ſciam. Speraui enim ex hac noua ſtirpium hiſtoria, te non parum uoluptatis ſuſcepturum. Accedit etiam, quod cum hic Plantarum liber, quem una cum alijs libris, de medicina Aegyptiorum uocatis, tuoq; Illuſtriſſimo patri dicatis, nuper coniunxeram, nunc ſtudioſorum commodo ſeparatim ſit edendus, Tibi tanquam patri, cui in primis cum alijs fuerat deſtinatus, propiori offerrendus erat. Quod eò libentius feci, vt plurimam in te quoque ac reliquos fratres, quibus ſemper fui addictiſſimus, meam obſeruantiam perſpectam redderem. Accipe itaque vir Clariſſime, hoc munuſculum à me hilari vultu (etenim ſi maius quid vel præſtantius, quo te dignum ſcio, nunc habuiſſem, tibi libentius adhuc obtuliſſem) atque ipſum vt à detractorum linguis defendas, te etiam, atque etiam rogo. Vale diu fœlix, meique memor. Venetijs Anno Salutis humanæ. M. D. XCII.

LECTORI OPTIMO.

POST libros de medicina Aegyptiorum, en tibi, optime lector, libellum exhibemus, qui est De plantis Aegypti, quem primo cum illis libris coniunxeramus, nunc verò tuis commodis consulentes, separatim imprimendum curauimus. Accipe igitur hilari animo munusculum hoc meum, in quo id saltem assequuti uidemur, ut ob rerum uarietatem, & peregrinarum stirpium historiam, atque eorundem effigies, egregie, ut opinor delineatas, non indigna pęnitus elegantioribus auribus scripsisse arbitremur. Vale.

INDEX OMNIVM CAPITVLORVM QVAE IN TOTO OPERE CONTINENTR.

LIBER DE PLANTIS Aegypti Capita.

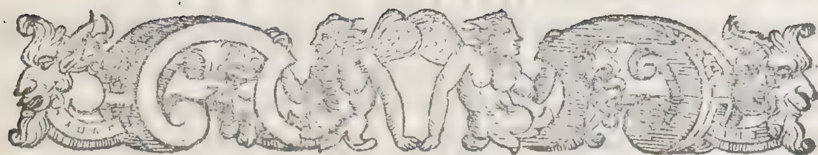




De

LIBRI DE BALSAMO CAPITA.





PROSPERI ALPINI DE PLANTIS AEGYPTI LIBER.

CVR DE PLANTIS IN AEGYPTI LOCIS *prouenientibus sit agendum. Cap. I.*

ALPINVS, GVILANDINVS.



QVINTA nunc agitur dies, ex qua in viridarium nos colloquendi causa conuenimus, in quo vbi medicinæ eius, quæ penes Aegyptios habetur, historiam ad finem perduxerimus, nihil aliud de illorum medicina dicendum nobis superfuisse, arbitror. Quare alijs nos sermonibus hac die in solito huius amœnissimi viridarij recessu, sub horum arborum vmbra sedentes, animum recreabimus. GVILAND. Quid? an non etiam illorum locorum plantæ agnoscendæ supersunt? de quibus quidem te sermonem quoque facturum aliàs es pollicitus: cum ipsarum historia, ob varias in medendo utilitates, ad sermones hactenus de Aegyptiorum medicina inter nos habitos maxime pertinere uideatur? nec enim minus ex his vtilitatis, atque voluptatis, quam ex illis nos esse suscepturos speramus cum à nullo hactenus illę rectè obseruatę, ac traditæ sint, maximeque quo ad ipsarum veras ichones, quas nemo profectò hucusque recte & accurate cognouit. Quod quidem ex Cassia Aegyptiaca, quam vulgus medicorum, fistulam, aut solutiuam vocat, Paliuro Athenei, quam ij Napca appellant, ex alcanna Auicennæ scilicet ligustro Aegyptio, Cypro à nonnullis dicto: ex balsamo, Acatia, Lycio, Tamarisco, Faba Aegyptia, Strathiote, at-

que alijs quamplurimis nostri temporis plantarũ studiosis prorsus igno tis,plane est manifestũ. Itaque Aegyptiarum plantarum sic ab omnibus desiderata historia,non est à te nunc silentio prætereũda. ALPIN. Posteaquam te has plãtas,quas loca Aegyptia producant, tãtopere ex me audire delectat,cur ego tui obseruãtissimus, tibi pla ne morem gerere non debeo? Illas igitur hac die,quoad potero di ligentius, tibi omnes aperire tentabo, ac præterea quos hæ ad me dendum vsus apud eas gentes habeant. GVILAND. Nunquam equidem de plurima tua erga me humanitate, & beneuolentia du bitare potui. Quare nihil optatius, ac gratius mihi contingere poterat. Pluresque ideo nunc tibi gratias habeo: tuaque erga me hęc animi promptitudo esset nunc multis laudibus efferenda,quod mi nime faciam,ne summam tuam modestiam offendam. At hęc nunc omittamus, neque in his hodiernum tempus conteramus. Vbi itaque in viridarij huius amico recessu, quo Solis radij pertingere nequeunt, sub istac vmbra consedimus, vt plantarum illarum historiæ principium facias tempus suadet; ac primum ab arborum narratione exordiens,de cassia fistula agito.

De cassia fistula, Chaiarxambar vocata. Cap. II.

A L P I N V S.



CASSIA fistula, quam Aegyptij Chaiarxambar appellant,est arbor nuci,trunco,ramis,folijsque proxima,trũ cus corticem habet planum,mollem,atque cineritium, qualis omnino in crescenti nuce spectatur. Folia multo plura quàm in nuce, alæ adligata pendent, in alis folia decem spectantur: totque ex qualibet ferè ala pendere obseruantur,vtrinque ordinatim quinque posita; sunt etiam huiusce arboris folia nucis folijs duplo lõgiora,& in extremo aculeata. Flores fert aureos,multos,leucoijs proximos,sed multo maiores,numerosioresque,florum anagyridis instar,alæ adligatos,ac pẽdentes; alę siquidẽ omnes innu meris ferme floribus onustę ac graues deorsum uergere cernuntur. sunt etiam hi valde odorati, præsertimque oriente Sole. Aegyptij diluculo per Cassiarum loca deambulare sæpius odoris causa consueuerunt: quippe aura à cassijs, eximium ac gratissimum odorem spirantibus,ad ipsos delata,oblectantur. Apud illos enim florentes

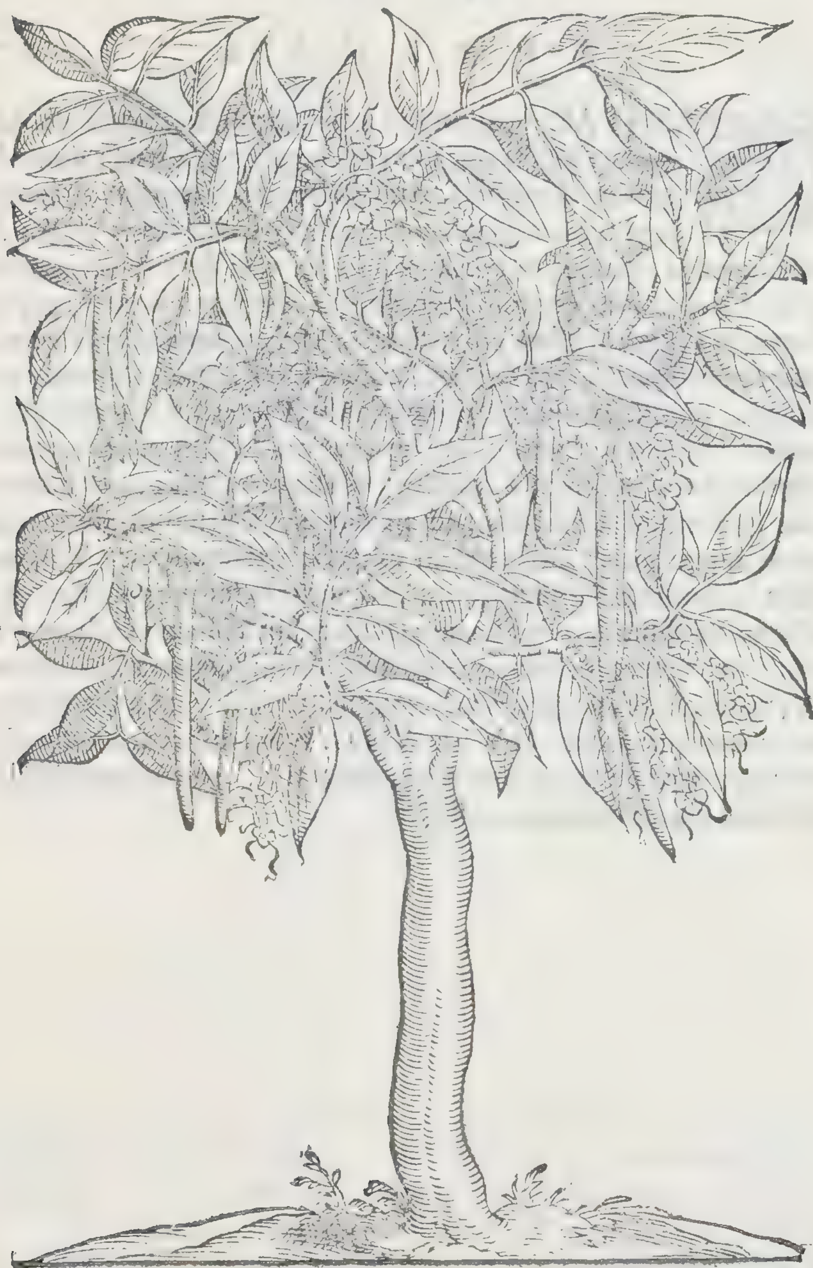
arbores

arbores aer matutinus perpetuò eximium,ac ſuauiorem odorem re dolet.Flos quilibet in medium multa capillamenta, tenuiſſima,roſarum floſculis ſimilia habet, quæ paulatim creſcentia,in craſſiores fiſtulas poſtea mutantur.ſpectantur primo ipſa tenuiſſima obliqua, ac obtorta, deincepſque magis peraucta, craſſiora euadunt, ac magis recta; tandemque iuſtam magnitudinem adepta, rectisſima, ut Calami fiunt.Fiſtulæ maiores cannæ craſſioris magnitudine ſpectãtur,atque duorum ferè cubitorum longitudine. Arbor florere incipit menſe Iunio,floret toto etiam menſe Iulio Alexandriæ & Cayri.Peluſij vero nunc Damiatæ, caſſias menſe etiam Septembri florere vidi.Cannæ vel fiſtulæ toto anni ſpacio maturantur, totoque anno ſemper hæ in arbore manent, quas Aegyptij Iunio tantum menſe Cayri colligunt,quo tempore multæ,paruæ,recenter ex primis floribus productę virides ſpectantur,phaeſeolorum ſiliquis ualde ſimiles: quæ paulo poſt creſcentes, paulatim viridem colorem in nigrum commutant. Has recentes & paruas,virides aqua in primis ebullitas ſaccharo illi condiunt. Quarum ſic conditarum ingẽs copia in varias regiones aſportatur.Quæ Peluſij in arboribus legun tur,corticem habẽt craſſiorem,& parum intus ſubſtantiæ obtinent. Cayrinæ uerò, & Alexandrinæ cortice conſtant tenuiori,multaque ſubſtantia intus plenæ, ex quo hæ cæteris omnibus bonitate præferuntur. Quæ,vt aliàs quoque dictum eſt, duplicis ſunt differentiæ: etenim aliquæ aliæ ſubrubræ, quas Abes vocant, à colore illiuſce gentis,cernuntur:quæ ſunt omnium optimæ,& aliæ nigræ. Quod de caſſijs aliqui dixere, optimas cannas manibus concuſſas ſonum non edere, ibi planè falſum obſeruatur, quando omnes recentes motæ ſonum edant,atque etiam in arboribus cannas à uentis motas,ſeminibus intus motis,multũ ſonum edere quotidie propè eas habitantes,audiunt. Quod etiam dulces ſiliquæ faciunt.quæ uerò ex caſſijs nõ ſonant, ab Aegyptijs vituperantur, opinãtibus id ob aqueam humiditatem intus collectam, vitiata pulpa accidere. Neque immaturæ colliguntur, ut aliqui referunt. Emuntur vero ſæpeſæpius ab aduenis mercatoribus ſenio confectæ, cum ingens copia ſæpæ in ædibus ad eã rem paratis,annos ad vſque quadraginta adſeruetur.Collectas enim ex arbore continuo in opportuna loca ſic ij claudnnt, ut nullus aer ingrediatur, cum ex minimo aeris contatu caſsię corrumpantur. Hincq; ſæpisſime ad nos vetuſtatæ uitiatæ ac etiam acidæ mitti ſolent.quam ob rem rogatos eſſe uelim

omnes pharmacopolas,ac medicos, ne post hac se decipi sinant, & semper ex illis seligant recentes, quarum substantia subdulcis est, antiquasque acidum,ponticumque saporem sapientes effugiant. Aegyptij cassijs non utuntur recentibus, sed saltem post quartum mensem: quandoquidem iuniores, recentioresque inutiles neque à noxa immunes obseruantur. Vtuntur uero,atque nostri quoque faciunt,fistularum pulpa uel in bolis,uel in potione,parata. Est hæc pulpa quo ad calorem temperata, atque humida supra primum gradum,bilemque,ac etiam pituitam à stomacho, atque uenis mesenterij educit, & sanguinem calidiorem contemperat, atque puriorem reddit. Abissina uocata cœteris in urbe Cayri præfertur ad morbos biliosos, ac melancholicos, precipueque in affectibus pectoris, à distillatione acutorum humorum concitatis, quibus mire subuenit. Pulpa hac cum saccharo candido,& liquiritia pro secreto uti solent ad renum,uesicæque uitia:renum enim extinguit immodicum calorem, humoresque ab his partibus abstergit, atque per urinam expellit:proinde ipsius frequenti vsu homines se à calculis precauent. Ea etiam vtuntur ad tussim antiquam, dispneam asthma, & orthopneam cum agarico. pro calidis articulorum doloribus,maximeque in podagra,dolentibus partibus,emplastri modo ipsam adhibent, nec non ad calidas inflammationes eodem modo eius usum sequuntur.Siliquas vero cassiarũ, proinde ac phaseoli paruas uirides in aqua prius parum ebullitas,& mox in umbra ab humiditate siccatas,saccharo, uel melle condiũt,atque ad vsum seruant puerorum delicatarumque mulierum; exhibent uero ad summum eas vsque ad vntias quatuor, & ad untiam in pueris. Hisque vtuntur ad eosdem nuper dictos affectus. GVILAND. Placuit mihi hęc cassiarum historia, sed cupio ut tu mihi & cassiæ, & aliarum, quas obseruasti, plantarum figuram ostendas, quando te probe omnes delineasse, ac pinxisse certò sciam, quod nemo antea recte id nobis pręstiterit. Quamobrem prius uisa cassiæ arboris ichone,alias plantas narrare mihi pergito.

Cassia

CASSIA FISTVLA, CHAIARXAMRAR.

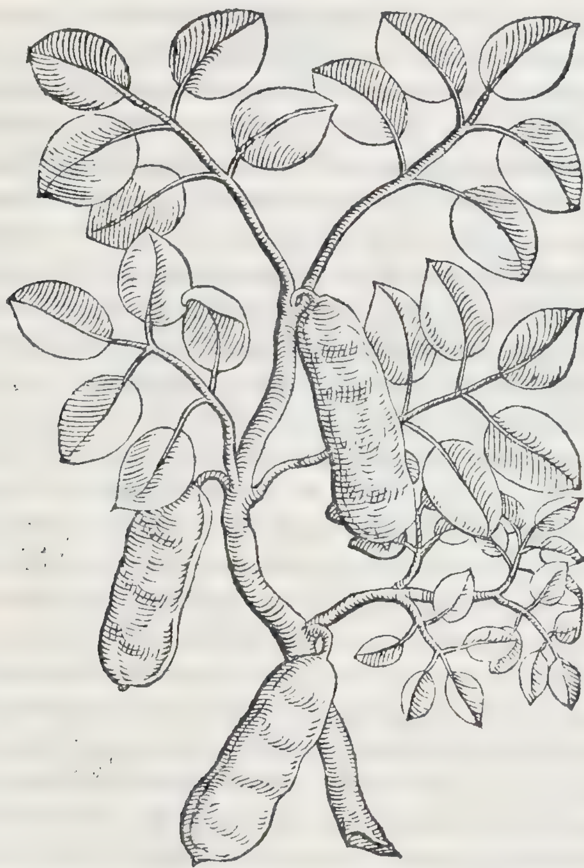


De ſiliquis dulcibus, carub, ab Aegiptijs vocatis. Cap. III.

ALPINVS.

CASSIAE proxima eſt arbor carub, uel carnub ab Aegyptijs dicta, quę cum in Aegypto naſcatur, dicenda quoque à me erat. Arbor eſt nobis notisſima, cum harum arborum in multis etiam Italiæ locis multa ſit copia, quales ſunt, quę in Neapolitano agro, & Apulia cernuntur: in ijs locis etenim copioſiſsimi aluntur. Ex hac arbore Aegyptij ſiliquarum tantum uſum cognoſcunt; Mel quidem ex ipſis extrahunt dulciſsimum, quo Arabes ſacchari loco, caſsias ſolutiuas recentes ac paruas, zinzibere, mirabolanos, Tamarindos, atque alios multos fructus condiunt. Huius quoque mellis uſus eſt frequentiſsimus uice ueri mellis ad Clyſteres, & aliqui etiam per os ſumendum concedunt ad ſubducendum aluum: ipſo etenim aluus non minus quàm pulpa caſſiæ ibi ad excretionem mouetur. Vtuntur etiam in rennm inflammationibus eo, intus extraque appoſito. Ad tuſſientes, aſthmaticos ipſum non ſecus, quàm caſſiam exhibent, valdeque ipſos iuuat, nõ minus decoctum ex ſiliquis paratum eadem hęc pręſtat. At modo de ſpina Aegyptia, acatia uocata, multis hactenus ignota loquamur. GVILAND. Nihil mihi carius eſſe nũc poterit, quante de hac planta dicentem audire, quem planè in illis locis eius ueritatem cognouiſſe ſcio.

SILIQVA DVLCIS CARVB, & carnub uocata.



De Acacia Cap. IIII.

ALPINVS.



ACACIA, quam Sant Aegyptij appellant, in Aegypti locis à mare remotis nafcitur: huiusq; arbores copiosissimæ in montibus Synai, pene rubrum mare positis proueniunt. Crefcuntque ad mori magnitudinem, ramosque furfum latius expandentes; quod etiam Diofcorides admonuit,

nuit, dicens, arborem non in rectum ſe attollere. Caudex quanta eſt pruni magnitudo cernitur corticemque habet nigrum, aſperum, multis acutiſſimis ſpinis munitum. Arbores, quæ in prædictis montibus ſpectantur, ſpinis albis horridiſſimæ exiſtunt, aſperrimoque Cortice truncus cernitur: Folia oblõga, parua minutiſsime inciſa habet, tanaceti proxima. & Flores paruos, pallidos ſubflauos, atq; etiã albos, rotundos, paruos lanæ floccos imitantes, platani fructibus forma planè ſimiles, his tamen longe minores, & nihil aliud flos huiuſce arboris uidetur, quàm mollis lanugo paruũ rotũdumque globulum efformans, non ingrati eſt odoris. Quæ Cayri aluntur, flores habent flauos uel pallidos, & quę ſunt in mõtibus Arabię, albos. Ex floribus ſiliquæ lupinorum ſimilæ proferuntur, ipſis ueruntamen minores, inprimis uirides, & mox nigræ apparent; quæ ſemina dulcium ſiliquarum ſeminibus ſunt ſimilia, & in ſiliquarum folliculis ſunt concluſa. folia, flores, ac fructus guſtum aſperitate multa ac ſtipticitate ferunt. Ex immaturis ſiliquis, uiridibus ſuccum exprimunt, quem coquunt, ut indurent. Nõnulli etiam ex folijs, floribus imperfectis ſuccum parant, ſed eo eſt hic bonitate inferior. Cayri Coriarij ad denigrandas pelles multam copiam illiuſce ſucci abſumunt. Huius arboris mas atque fœmina reperitur, Mas quidem ſpinis eſt horridus, fructus non edit. Fęmina ſpinis paucioribus, mollioribusque referta eſt, eaque intra ramos non habet, ſed tantùm extra. Quæ arbor eſt fęcundiſſima, florereq; orientibus Pleiadibus, Nouembrio Menſe incipit, & rurſum iiſdem occidentibus; ſcilicet menſe Martio. biſque in anno fructus fert, atque maturat. Sine dubio hanc arborem eſſe ueram antiquorum Acaciam, uel ſpinam Aegyptiam, ex notis affirmandum eſt: præcipueque quia nulla alia arbor ſpinoſa in Aegypto reperitur, quæ magis notis acaciæ tributis reſpondeat, atque multo magis quod illi Kachiam quoque nominant. GVILAND. Hinc ego multos non poſſum non uehementer admirari, qui neſciant acaciæ uerum ſuccum huc ex Aegypto quotidie comportari. Nunc enim pauci pharmacopalæ exiſtunt Patauij, ac Venetijs, qui eum ſuccum ignorent, quem Orientalem acatiam appellant, ad illiuſce ſucci, quem multi pro acatia ſubſtituunt, differentiam, qui ex ſylueſtribus prunis à quibuſdam paratur. Atque minus etiam miror nonnullos, quod hanc plantam non à Clariſſimorum Venetorum conſulum medicis, uel pharmacopolis in Aegypto multos annos uerſatis acceperint, potiuſquam

ex Græcia,quam acatiæ feracem fuisse nemo antiquorum dixit,ve luti multi, quòd in Aegypto hæc planta viuat, spinam Aegyptiam ipsam nominarunt. Huiusmodi itaque plantæ genus nō ex Gręcia ut Andreas Mattheolus Bizantio se habuisse ait,in quo tamen non parum deceptus fuit, sed ab Aegypto foret petendum, in qua omnes scriptores acatiam copiosissime prouenire affirmarunt. Tibiq; acatiæ illam imaginem, quam Mattheolus pinsit, planè falsam esse notissimū ex dictis puto. ALPIN. Aliud de acatia erit animaduertendum, quippe multos sic etiam errasse, ut putarint gummam, quam arborem hanc ferre multi meminerunt, apud nos utique nō reperiri, neque ex Aegypto veram comportari, quod ipsam forma vermiculari constare Dioscorides prodiderit. Gummamque hanc, quàm falso Arabicam appellant,aiunt, esse similem potius aliarum arborum,quippe cerasorum,prunorum,persicorum,pomorum,pyrorumque gummis. Quare veram Arabicam,vel Aegyptiam, quæ in Caudice acatiæ arboris, ut scriptores herbarum prodiderunt,gignitur,nequaquam reperiri. GVILAND. Quid tu ea de re sentis? ego uero horum esse nugas puto. ALPIN. Hoc certe scio, me sæpisśime hisce manibus Cayri in Viridarijs multis acatiæ arboribus refertis,ex ipsorum truncis multam collegisse:ac pręsertim in Viridario propè ędē Veneti cōsulis posito, in quo sunt multę arbores acatię;ex quibus Gūma manat,pace Dioscoridis dixerim,nō tota, sed paucissima, quę vermiculari forma spectetur, neq; tota alba,ac clara. Vno etenim colore,ac vna figura neutiq; omnes acatiæ arboris gummę spectantur. talemq; formā uel figuram accipit gumma,qualem motus succi è cortice manantis fit,nam interim ubi ad modum est crassus, non multum deorsum mouetur, sed statim ferè excretus coalescit, granosaque gumma tunc fit, tenuiore vero succo exeunte, multumque fluxili, aliquando oblongam gummam reddit. atque vno verbo dico,me vidisse gummas acatiarum,figura atque colore plerasque cerasarum prunorum ue gummis haud dissimiles. Præterea scies quoque,totam gummarum quantitatem, quæ ad nos ex Aegypto conuehitur,esse acatiæ arborum:quando nulla ibi arbor sit hac excepta, quæ gummas educat. Aegyptus siquidem ac Arabia,prunis,cerasis,pomis,atque alijs gummosis arboribus omnino caret. ex quo non ex alia, quàm ex acatia gummas Arabes ac Aegyptij colligunt. GVILAND. vera loqueris, sed dic quęso etiam eius medicos vsus,quos tu apud eam gentem probè obserua-

sti? ALPIN. Aegyptij acatię arboris utuntur succo, ex siliquis immaturis expresso, vel etiam ex floribus, folijs, uel ex fructibus etiam. Succi huius usus apud eos frequentissimus est ad oculos roborandos, atque ab inflammationibus, quæ ibi sunt frequentissimæ, tuendos: ad oris, auriumque omnia vlcera. nec non ad labiorum fissuras. ad dentes collabentes roborandos, atque firmandos. succo in puluerem redacto, post ablutionem ex decocto eiusdem succi, vel foliorum vel florum parato, factam, vtuntur supra gingiuas asperso, ac eo dentibus confricatis. Sãguinem spuentibus dragmam singulo mane aliquo liquore dissolutam, potandam offerunt, mirasq; ad quamcumque sanguinis fluxionem firmandam semper vires habuisse apud eos cognitum est. Ego sępissime hoc solo auxilio multas mulieres ab immodico vteri profluuio penè mortuas reuixisse, atque sanatas fuisse certo scio. In ijs quidem, quæ has immodicas patiuntur vacuationes, clysteribus ex acatię foliorum; florumque decocto paratis, in vterum iniectis vtuntur. atque etiam succo puluerizato, prędicto cum decocto dissoluto, atque immisso. In alui fluxionibus eodem modo tũ clysteres frequentãt, tũ per os succum fęliciter exhibent. Ad anum, vterumq; foras procidentẽ succo dissoluto cum foliorum, florum quẽ decocto, nihil habent pręstãtius, ac frequentius, quo vtantur. Ad eos, qui ex quacumque causa articulos debiles habent, fomentum, ex ijsdem omnibus paratũ pro præsentaneo auxilio habent. neque imerito. cum acatia pręualidissima adstringendi vi prædita sit. Omnes eius fomento vtuntur ad defendendos articulos ab humorum decursu. atque non minus in ijsdem tumefactis; atque inflammatis, præsertim in principio dum humores adhuc in cursu existunt. Hincque usus ad podagricos dolores frequentissimus est, maximamque uim habet acatia, ut à podagricis incursibus homines præseruet. Non desunt, qui ad ea mala non modo foris fomenti, uel balnei modo acatia utuntur, uerum etiam succi modicum per os sumere ante fluxionis tempus per aliquot dies consuescunt, ut ipsæ internæ uiæ angustiores factæ minus cursui humorum pareant. Aliqui, etiam ex succo acatiæ, atque aceto linimentum parant, ad liniendos articulos debilitatos, quo sanè mirifice eos roborant, ac firmant. Multos noui recenter à podagra tentatos, vsu assiduo acatiæ planè conualuisse; qui singulis diebus per horam ad minus pedes in decoctum acatię calidum detinebant; eoque fomentabãtur,

pedesque

pedesque absterſos linimento ex ſucco acatiæ, opobalſamo, acetoque parato etiam inungebant. Ad pudendorum, aliarumque debilium partiũ ulcera difficilia, ſucci aqua pluries loti poluerizati uſus eſt illis familiariſſimus, decocto etiam utuntur, ad exſiccandas puſtulas omnes, præſertimque Gallicas; ſed decoctum parant etiam cum modico ligni Guaiaci. In pueris etiam ad acores in capite orientes, & decocto, & puluere utuntur. hicque acatiæ eſt uſus apud eam gentem nunc frequentatus.



ACATIA, SANT, ET KAKIA.



De

De Paliuro Athenæi, Nabca appellato. *Cap V.*

ALPINVS.

RBOR in Aegypto, quam illi Nabca dicunt, loti magnitudine spectatur, instar acatiæ spinosa, folia ferens iuiubę proxima, ueruntamē latiora, & flores iuiubę floribus quoq; planè similes, albos ac paruos, à quibus erumpunt pomula rotunda, odorata, dulcia, gustuiq; ualde suauia, cerasorum maiorum Marosticensium appellatorum æmula, quę apud primates Aegyptios, ac Turcas sunt in magno pretio. Arbor bis in anno, scilicet vere, ac autumno floret, fructusque maturat, fœcundissimaque existit, veruntamen uere fructus non perfecte maturant, nec, ut in Autumno perficiūtur, pleriq; enim ipsorū prius putrescūt, quàm maturescant. Autumno perfectissima ac optima euadunt.
GVILAND. Sine dubio hanc arborem esse paliurum & connorum olim ab Alexandrinis appellatum, Athenęi scriptis constat. De qua arbore sic in lib. 14. scripsit: Meminit de ijs Agathocles Cyzicenus his verbis libro historiarum patriæ tertio: Cum in sepulchrum fulmen irruisset, arbor ex tumulo pullulauit, quam illi connorum nominant. Est autem planta vlmi piceæque magnitudine, nihilque minor. Truncos habet frequentes, & oblongos, spinasque paulum prominentes: Folium est tenerum ac viride, phyęque simillimum. Fructum bis quotānis producit, vere scilicet, ac Autumno, qui dulcis est omnino, & oliuæ, oleastrique fructui similis. Carnem osque illi simile habet: at differt, succi voluptate, cuius fructus etiā viridis comeditur. ALPIN. Sine dubio puto prędictam arborem esse cannorum, siue paliurum eandem, quam Athenęus prodidit. etsi fructus osque non uideatur omnino similis Nabca fructui, ac ossi, quando ij similes pomis sint, ossaque rotunda, & non oblonga, qualia in oliuis cernuntur existant. Nusquam tamen in Aegypto ex siccatis illis fructibus farinam fieri apud eos animaduerti. Sed precipuus vsus ipsorum est recē i ͥm, ac viridium pro cibo. eis siquidem omnibus, atque nostris, cerasa mandere, consuetudo est. Sed nunc ad eius vsum in medicina explicandum transeamus.
GVILAND. Fructuum vsum esse videtur, Arabibusq; notissimus, de quo Serapio sic scripsit. Sadar duæ sunt species, vna est

Cap. 20.

Affri,

„ Affri,& alia est adhal:sed affri non habet spinas acutas: & folia am-
„ barum spetierum sunt lata,& rotunda: & nabuch ex adhel sunt par
„ ui:& meliores ex eis sunt illi,qui sunt ex ea regione,& offeruntur re
„ gibus:& sunt dulciores omnibus alijs: & melioris odoris,& aroma-
„ tizant os comedentis, & indumenta,sicut alia aromata. Horum fru
„ ctuum facultas est frigida & sicca in primo gradu, perfecte maturi
„ aliqualem habent humiditatem,sunt omnes adstringentes ante ma
„ turationem,quorum vsus frequens est ad stomachi aluiq; relaxatio
nem firmandam: ad quę mala succum etiam ex ipsis immaturis ex
pressum, familiariter tum per os sumptum,tum Clysteribus iniectū
sequuntur.vtuntur etiam ijsdem fructibus siccatis,atque in aqua in
fusis.aqua enim infusionis ipsorum vtuntur, ut dictum est,ad relaxa
tionem intestinorum, atque etiam ad ulcera intestinorum. Sed ma
turorum siccatorum decoctum,uel infusio familiarissima est ad om
nes pestiferas febres: aiunt enim hos fructus miram aduersus vene
nosas qualitates,& putredinem efficaciam habere,corq; strenue ro
borare. Succus perfecte maturorum optimus est ad purgandam bi-
lem à stomacho, atque à primis ductibus venarum. In omnibus
putridis febribus infusione ex ipsis parata libenter ad sedandum ca
lorem utuntur. Esui summe iucundi existunt hi fructus,præcipue-
que maturi, tamen parum nutriunt, facileque, ut cerasa,in stoma-
cho corrumpuntur,si immoderate ipsorum esui indulgeatur,
stomachusque offenditur. GVILAND. Non desunt
multi,qui (neque immeritò) inter iuiubas hanc
arborē recensent,quo factum est,vt mirum
non sit, aliquos etiam uiros doctissi-
mos iuiubam paliurum esse vo-
luisse.Sed arboris huius
nunc detegas
figuram.



NAB-

NABCA PALIVRVS ATHENEI CREDITA



De Sycomoro Giumez vocata. Cap. VI.

ALPINVS.

ARBOR vaſtiſſima ab Aegyptijs Giumez vocata, in Aegypto prouenit, quam noſtri Sycomorum, ac ficum Aegyptiam appellant. Hanc proceram arborem in arenoſis, ſterilibusque Aegypti locis Natura ſagacisſima perduxit, ſub qua poſſent homines ab iniuria radiorum ardentium ſolis aliquando ſe tueri. Maxima ſiquidem arbor eſt, ramosque ſic latiſsime ſpargit, ut magnam umbram viatoribus præbeat, quæ in huiuſmodi calidis locis, arenoſis, ac ferè ſolis calore inflammatis, libenter expeti ab omnibus ſoleat. GVILAND. in lib. 2. de alim. facult. Galenus ſcripſit, ſe Alexandrię Sycomorum uidiſſe paruę ficui ſimilem: quamobrem creſcentis adhuc, iuuenisque Sycomori, & non adulti magnitudinem ſpectaſſe arbitror: quod tam grandem arborem, omnibus communem, ipſe non animaduerterit. Dioſcorides melius ipſam deſcribens, dixit. Sycomorum aliqui etiam ſicaminum, ideſt morum uocant, cuius fructus Sycomorum, propter inefficacem guſtum appellant. Arbor eſt magna, fico ſimilis; frondoſa, multo lacte abundans, folijs mori, pomum ter, aut quater anno fert, non ramis, ut ficus, ſed caudice ipſo caprifico non diſſimile, dulcius groſſis, ſine granis interioribus: quod non matureſcit, niſi ungue aut ferro ſculpatur. ALPIN. Hæc deſcriptio ueram utique Sycomori figuram exprimit, ſed ubi ait, folijs mori adderem craſſioribus, candidioribus, atque aſperioribus, quod hæc folia non niſi magnitudine ac forma, à ficus folijs differant. GVILAND. Vnde Aegyptij dicunt tantam hanc arborē habere cum fico & moro ſimilitudinem, in qua utriusque figura ſpectatur? ALPIN. Inſitionem fici ſupra morum plures illorum affirmant, ueluti Muſam inſitam quoque fuiſſe cannę ſaccharū ferentis ſupra radicem colocaſſiæ aliquibus eſt ſuaſum: quod tamen nondum experientia verum eſſe didici. Sine dubio in hac arbore, truncus, rami, cortexque ipſorum, fructus, lac, foliorum aſperitas, colorque fici apparet; & foliorum figura, magnitudo moro reſpondet. Fructusque tarde, neque perfecte matureſcere, atque ſaporem aqueum & iucundum habere: hinc aiunt,

mori

mori frigiditatem impedire, quominus fructus perfectam maturationem consequantur. Hæc arbor, ut multi etiam meminerunt, sic est fœcunda, vt nunquàm multis fructibus careat, qui caudici adnascuntur, minimeque ramis, neque fructum hæc arbor producit, nisi prius multis verberibus sæpe laceretur, sic ut caudicis quoq; cortex vulneretur, ex quibus uulneribus lac continuò exit, unde ramus paruus, ficus ferens interim ternos, interim qui nos, interim septenos, & plures etiam. Hæc arbor ex seminibus non nascitur, cum ficus seminibus careant, sed ramis insertis propagatur, estque ex ijs, quæ citò crescunt, diutissimeque, quod mirum uidetur, viuunt. Quæpiam Sycomorus in Mattherea uisitur, quæ sic ab habitatoribus credita est antiqua, ut omnes pro certo habeant in illius trunci cauitate quadam olim Verginem beatissimam, iram Herodis Hierosolima fugientem, illuc se recepisse, & Christum puerulum Seruatorem nostrum per multos dies occultasse: ex quo ea arbor apud multos in multa est veneratione, maximèque eius trunci meatus, qui Christum occultauit, quem ipsi Dei magni spiritum fuisse fatentur. Fabulosum est quod dicit Matthæolus, truncos ramosque huiusce arboris nunquàm sicarri, ni prius in aqua proijciãtur, & morentur aliquantulum. Vsus ficuum in cibo est stomacho nocuus, ipsumque laxat, labefactat atque subuertit. Eos uero ficus utiliter comedunt, qui uel itinere, uel sole incaluerint, refrigerationeque opus habent, & humectatione: fructus siquidem hi frigidi temperate existunt, multumq; humidi. aluum facile lubricant, atque relaxant. tumores omnes calidos, atq; duros ficubus emplastri modo vsi sanant. Pauci sunt, qui succum, ut meminit Dioscorid. ex trunco vulnerato colligant: affirmant tamẽ præsentaneum esse auxilium ad emolliendos scirrhosos tumores, atque ad pestem non ignobilem usum habere.

SYCOMORVS GIVMEZ APPELLATA.



De

De Palma Dachel. Cap. VII.

ALPINVS.

PALMA notiſſima eſt arbor non modo Aegyptijs, Arabibus, Syris, alijſquè orientalibus populis, ſed Italiæ quoque multis populis, de qua ob id paucis mihi agendum puto. Arbor eſt ſimplici caudice in rectum ſe attolens, uiginti paſſuum & amplius altitudine. Folia enſibus ſimilia habet, deorſum cannarum modo decidentia. Vere floret. Ramus enim quodam inuolucro oblongo, veſicæ modo, ad ver vſque clauſo, & tunc aperto præditus, flores emittit paruos, albos, odoratos racematim deorſum ab inuolucro reſidentes, ac pendentes. Martio ſiquidem menſe inuolucra illa ſuis alis adligata aperiuntur, è quibus globus filorum infinitorum proſilit, floreſquè his filis, vel capillamentis appenſi cernuntur, à quibus dactili parui virides, vuarum racemos immitantes producuntur, qui Autumno maturantur. Varij hi fructus inter ſe obſeruãtur magnitudine, figura & colore. Alij etenim oblongi magni, craſsi, perinde ac pruna alba (quæ Iulio menſe in agro Baſſanenſi maturantur) ſpectantur. Alij ſunt parui, longi, glandibus quercuum ſimiles, alij rotundi, craſſi. Alij virides, alij albi, alij flaui, alijq; rubri, immaturi omnes guſtũ aſpero ſtyptico què feriunt, maturi dulciſsimi. qui vero propè ſunt, ut perfecte maturentur, guſtum Caſtanearũ, dulciorem, ſuauioremquè reprheſentant. Hæc arbor alternis tantum annis copioſiores fructus edit, neque (quod dictu valde mirabile videtur) fœminæ concipiunt, ac fructificãt, ni in ramis maris fœminę ramos aliquis permiſcuerit, ac ſe quaſi oſculari permiſerit. Plerique fœminas ut fœcundent, non ramos, ſed puluerem intra maris inuolucrum inuentam ſupra fœminarum ramos, atque cor ſpargunt, vel alij flores maris pulueris loco ſpargere ſolent. ni enim Aegyptii hoc fecerint, ſine dubio fœminæ vel nullos fructus ferent, vel quos ferent, non retinebunt, neque hi matureſcent. GVILAN. Haud credendam iſtam palmarum conceptionem, quę fit arte à te narrata, arguere videntur innumeri dactili, qui in Arabiæ deſertis feruntur; in quibus ſylueſtrium palmarum ſyluæ reperiuntur, quę ſine hominum cultu optimos fructus ac copioſos producunt, retinent, ac maturant, ex quo iudi-

co fœminas ad fœcũditatem moueri non ramis, vel pulueribus, aut floribus marium, vt Plinius, atque alij quoque meminerunt, sed magis non secus quam aliæ arbores radicum marium, atque fœminarum contactu facere solent, se ad fœcunditatem parare. ALPIN. Arabes palmarum cultus periti respondebunt, palmarum fœcunditatem in Arabię desertis, licet arte non fiat (quando in his locis hæ arbores, vt dictum est, sine vlla cultura fructus producant) adiuuare ventos, marium è ramis pulueres, floresquè ad ramos fœminarum asportantes. Radicum vtriusq; sexus palmarum mutuam coniũctionem esse conceptionis causam, dicendum non puto, quando sic breuioribus radicibus palmæ omnes donatæ sint, vt etsi ferè simul cohæreant, nullus tamen radicum contactus inter eas esse possit, mirabileque dictu, palmarum altissimos vastissimosque caudices seu truncos posse sic breuibus, tenuioribus, paucioribusque radicibus in aerem subsistere, neque sua multa grauitate, ventisque etiam vehementibus sæpe ipsos quatientibus humi cõcidere. Accedit, quod caudicis postrema pars humi proxima, põdus totius arboris sustinens multo gracilior, atque debilior reliquo caudice existit. Hinc plures Aegyptiorum hoc miraculo ducti dixere, palmas nõ terra radicibus attracta, sed aere ex sublimiori arboris parte ali, ac viuere. quod hac etiam cõiectura sibiipsis persuadent. Quia si palmę sublimior pars, quam cor ipsi uocant, excidatur, vniuersam plantam ilico arescere obseruarũt: quod non accidit inferiori radicum concisa parte. Non est alia vlla arbor palma humano generi vtilior, siquidem ex truncis domorum trabes faciunt, ex ramis, parietes, multaq; alia lignea vasa ad vsum, quæ Cuffaz nominant. ex folijs flabella & sportas, è caudicis cortice funes pro nauibus. fructuum verò vtilitas satis omnibus nota est. Sed quem ipsi ad medendum usum habeant, nunc quoque dicam. Ex fructibus tria sunt præcipue, quibus sanitatis gratia vtuntur, quippè spartum, puluis sparto, uel inuolucro contenta, atque dactili. sparti igitur membrana tum puluis facta vtuntur, tum ex ea parato decocto. Puluis maximum vsum habet per os sumpta ad Diarrhæeam, lienteriã atque dysenteriam, nõ minusq; ad omnes alias vel sanguinis, vel alterius humoris innaturales vacuationes firmandas: præcipue verò ad hepaticum fluxum, hemorrohidum, atque vteri cruentam vacuationem, atque ad sputum sanguinis. Hoc puluere quoque vtuntur ad firmanda vlcera depascentia, ad vuæ relaxationem, ac ad dentiũ

com-

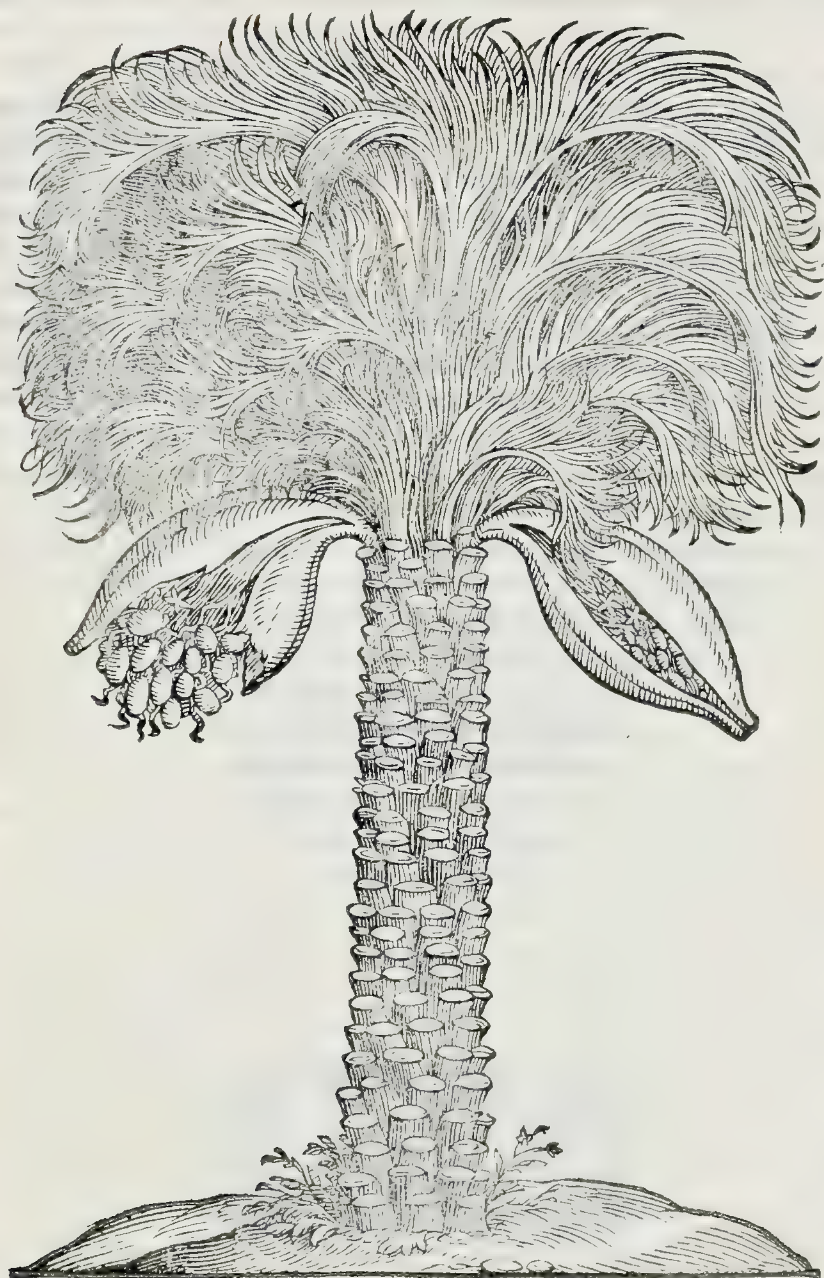
commotionem. Decocto ad omnia prædicta quoque vtuntur, sed sæpe cum eo misto prædicto puluere. articulos debiles aptosq; fluxionibus mirum in modum ipsum iuuat, eos firmando & roborando. Puluere vero albo in inuolucro veris tempore inuenta, quando scilicet palmæ florere incipiunt, vtuntur familiarissime, ad faucium raucedinem, tussim, & ophtalmias cũ saccharo misto. Estque ipse dulcis subadstringens, mulieres eum habent familiarissimum, ad firmandos menses retinẽdumq; fœtum. Eundem vtique vsum habent dactili immaturi tum in cibum vsitati, tum ipsorũ decoctũ, ad sputum sanguinis, & quãcumq; sanguinis vacuationẽ cohibendã: & ad lienterias, diarrhæas, & dysenterias: ad uomitũ sanguinis, hæmorrhoidas exiccandas, atque ad vlcera vulneraque simplicia persananda. in frequentissimo vsu ad nuper dictos affectus habent syrupum ex dactilis immaturis confectum. ijsdem dactilis vtuntur probe maturis, qui tunc admodum dulces existũt, cum obscura adstrictione idcirco eos frequentant ad faucium raucitatem, tussim, dispnæam, pleuritim, ac peripneumoniam. nõ minusque ipsorum decoctum frequentatur ad adiuuandas variolarum in pueris excretiones.

Vocant arborem Dachel, & ramum cui appensi sunt dactyli Samarrhich, dactylorumq; inuolucrum, dux, ac dactylum recenter enixum prorsus immaturum talla, & grandiorem factum nin, & ramich perfectionem siue penè maturum, Maturumq; bellan. Siccos maturos tamar, & qui fere putridi sunt rotob, foliaq; arboris Zaaf.



PAL-

PALMA DACHEL.



De Sebeſten. Cap. VIII.

ALPINVS.


EBESTEN arboris in Aegypto naſcentis duplex genus reperitur, alterum ſylueſtre pruno ſimile, atque domeſticum alterum folijs latioribus, craſſioribus a ſylueſtri differens. Vtraque arbor flores fert albos, paruos, gerauij proximos, à quibus fructus creſcunt paruis prunis rotundiſq; ſimiles. quorum nuclei tricoſtati cernuntur. Illa arbor fert fructus minores, tarde matureſcentes, imperfectiores, ijs, quos domeſtica Sebeſten profert, qui ſunt maiores, melioresque. toto autem anno in arbore fructus cernuntur. Vere florent, Autumnoque fructus maturant. ex pulpa ipſorum optimum uiſcum conficiunt, quippe Sebeſten maturos contundentes, atque lauantes. Sunt aliqui, qui maſtichando, pulpam ab oſſe lingua expuentes, viſcum parant; quantitatem horum fructum in uaſe collectam, parum quoad aquea humiditas abſumatur, bullientes. Viſco vtuntur omnes emplaſtri modo ad omnes ſcirrhoſos tumores. ipſe quidem calidus eſt in primo gradu, atque humidus in ſecundo, vimque habet attractoriam attenuatoriam, & reſoluentem; reſoluit omnes tumores, & emollit omnem duritiem. Aliqui ad tuſſim ex eo paratos bolos cum ſaccharo candido, & radicis liquiritiæ puluere multis diebus ſumunt. Fructuum vſus familiariſſimus eſt ad tuſſim, diſpnęam, orthopnęam, pleuritim, peripneumoniam; & ad vocis raucedinem, parato ex ipſis decocto, quo etiam ad multas febres vti conſueſcunt, præſertim pectore aliquam noxam patiente. Sed nunc de Tamariſco loquamur.



SEBESTEN DOMESTICA.



SEBESTEN SYLVESTRIS.



De Tamarisco, atle vocata. *Cap. IX.*

ALPINVS.



AMARICI, quem miricam & tamaricem Dioscorides nuncupat, syluestris genus, Italiæ est notissimum nasciturque propè fluminum ripas, aridaque & saxosa vel arenosa loca, potiusque apud stagnantes aquas, vt docuit Dioscorides. de hoc non loquimur, quando ipso Aegyptus plane careat. Alterum vero tamarici domesticum genus in Aegypto spectatur, proceritate figuraque admodum à syluestri diuersum, quòd ad magnæ oliuæ magnitudinem crescat. audioque etiam supra Aegyptum in loco sahit ab ijs populis vocato, crescere ad magnæ quercus magnitudinem, cuius ex lignis carbones faciunt, quibus tota Aegyptus, & Arabia vtitur. ex eoque ligno multa vasa conficiunt, ad multorum ęgrotantium vsum. Folia fert syluestris tamarici folijs proxima, tamen longiora, & graciliora, apparentque multa capillamenta viridia, qualia in aliquibus equisetis visuntur, ramo appensa, semper virentia, fructus fert paucos, raros, virides, nucum magnitudine, duros, lignosos, sine nucleo, & videntur eiusdem substantiæ esse cum gallis: omnes uero figura inter se differunt, quamquam in omnibus aspera & inequalis obseruetur, quando alij longi, alij breues, alij rotundi, alij lati, alij crassi, alijque graciles existant. Vsus Tamarici tum in Aegypto, tum magis supra Aegyptum, ubi horum arborum copiosus est prouentus, est ad ignem maior, quando nulla ferè alia ligna ad comburendum habeant. Folia huiusce arboris usum habent ad lienem induratam, obstructam, & refrigeratam. Vasaquè ex ligno, ut dictum est, conficiuntur, quo lienosi uti consuescunt: ob eiusquè multam, quæ ex hoc ligno habetur, ad id morbi genus utilitatem, mirari non debemus si Plinius (quod tamen fabulosum est) dixerit, sues assuetos cibum capere in uasis è ligno tamarici confectis, liene carere. Mulieres decocto ex Cortice parato utuntur per os sumpto, ad sistendas menstruas purgationes, ex quo parant etiam insessiones, & clysteribus in uterum inijciunt decoctum. idem quoque fructus facere aiunt. ijs siquidem utuntur in sputo sanguinis, in lienterijs, & in menstruis plus iusto fluentibus, atque hæmorrhoi

darum immodico fluſſu. dentes etiam commotos, atque collabentes ipſorum decocto firmant: atque in ijs concitatum dolorem demulcent. Vtuntur etiam ad oculorum lippitudines incipientes, in colirijs, atque ad oris ulcera. Cinis quoque corticum & fructuum ulcera curat. De ligno uero multi decoctum, non ſecus quam noſtri ex ligno Indo ad curandam luem gallicam facere ſoleant, parant, quod exhibent leproſis, ſcabioſis, atque alij s multis, puſtulis & ulceribus affectis, feliciori cum ſucceſſu. Idemque faciunt in melancholicis, ictericis nigris, & hydropicis ex refrigerato obſtructo, ac indurato liene concitatis. arborem illi uocant Atle.



TAMARISCVS ATLE.



De Tamarindo derelside uocata. *Cap. X.*

ALPINVS.



TAMARINDVS, quem derelside appellant, arbor est pruni magnitudine, ramis densis: myrthi folijs sesbã proximis prædita: flores fert albos mali aurãcij floribus perquamsimiles, è quorum medio exeunt quatuor fila alba, & tenuissima, ex quibus siliquæ crassę, producuntur primo uiri des, tandem maturæ cineritiæ, quæ intus nō nulla semina crassa inæ qualia, duraquè, atq; pulpam nigram gustui acidam, continent. In Aegypto non sunt admodum hæ arbores copiosæ, neq; sunt patriæ: ex fœlici etenim Arabia atque Aethiopia illuc conuehuntur, in ui ridarijsq; seruantur. Miraculi loco habetur, quod dicitur, unam arborem in deserto Diui Macharij, propè monasterium Assiriorum, uiuere, in quo solo nulla alia planta uiuit. Hæc planta hoc mirabile habet, quod eius folia solem semper sequuntur, solisq; sequia dicun tur: nã ipso occidente omnia inse clauduntur, eodemq; oriente ape riuntur, atq; hęc motio tantam uim habere in ijs obseruatur, ut sili quas dum habent occidente Sole, easdem folijs in se arctissime clau dant, & retinere spectentur. eodemq; oriente, apperiantur, siliquasque relinquant. Hanc foliorũ conuersionē pluribus Aegyptijs aliis plantis communē animaduerti, quippe acatiæ, Abrus, absus, Sesbã, atq; Tamarindo. Vtuntur folijs Tamarindi in pueris ad uermes necãdos, atq; etiam ipsorum uel infuso, uel decocto ad soluendũ aluũ. acida sunt folia atq; gustui non insuauia. Arabes cõdiũt siliquas seu cannas huius arboris paruas ac uirides saccharo, uel melle carnub, tũ etiam grandiores factas atq; maturas. condiunt ipsarum pulpam saccharo, quam per itinera, quæ in desertis Africæ locis conficiũt, secũ uiatores deferũt. Qua sæpe, calefacti, ac ex calore itinereq; inflãmati ualde sitientes refrigerantur, atq; sitim restingunt, per aluum plurimũ calidorũ humorũ subducētes atq; vacuantes. In febribus ve rò pestilentibus, atque omnibus alijs ex putridis, exurentibus, aquã, in qua multa copia Tamarindorum infusa fuerit cum saccharo ebibunt: potus si quidem sitientibus ex calore iucundissimus est, maxi meq; refrigerat, & sitim extinguit. Ad omnes deniq; febres putridas à biliosis, exustisq; humoribus concitatas, & ad hepatisq; atq; renũ calefactiones ac inflammationes, prętérea ad gonorrhęam vsum Tamarindorum frequentant; vocant derelside.

TA-

TAMARINDVS DERELSIDE APPELLATA.



De Agiahalid. *Cap. XI.*

ALPINVS.

ARBOR cernitur in medio cuiusdam Eunuchi Turcæ uiridario, quod parum ab æde Veneti Consulis distat ex Aethiopia asportata, magnitudine piri syluestris, ramis raris non multis, in rectum inęqualiter delatis, ordinatim acutissimis, multis spinis obsita, folia præseferens buxi proxima, tamen latiora, pauca, rara, singula, bina æqualibus interstitijs adnata. Flores habet paruos, albos, Hyacinthi orientalis floribus similes, sed minores, à quibus prodeunt fructus nigri ebuli similes, gustu subamaros ac adstringentes. Folia gustum acido sapore feriunt, cũ aliqua adstrictione. Huius arboris foliorum vsum ad pueros vermibus vexatos, in Aethiopia audiui esse familiarissimum. Quid? an non licium hanc arborem esse putandum est, cum Dioscorides de hoc sic scripserit: Licium, quod aliqui pixacantham uocant, arbor est spinosa, ramis trium cubitorum, aut longioribus, folijs buxi, densis, fructu piperis, nigro, læui, amaro, densoque cortice, pallido, non dissimili lycio madefacto, radicibus multis obliquis lignosis.

GVILAND. Agihalid, vt ex tua descriptione, quam vidi, non frutex, sed arbor videtur. Lycium vero fruticem potius esse, quàm arborem, ex Dioscoride didicimus. Præterea hic frutex folijs densis & non raris cernitur, qualia in tuo agihalid existunt.

AGIAHALID.



De

De Vzeg; atque an sit Lycium indum. *Cap. XII.*

ALPINVS.

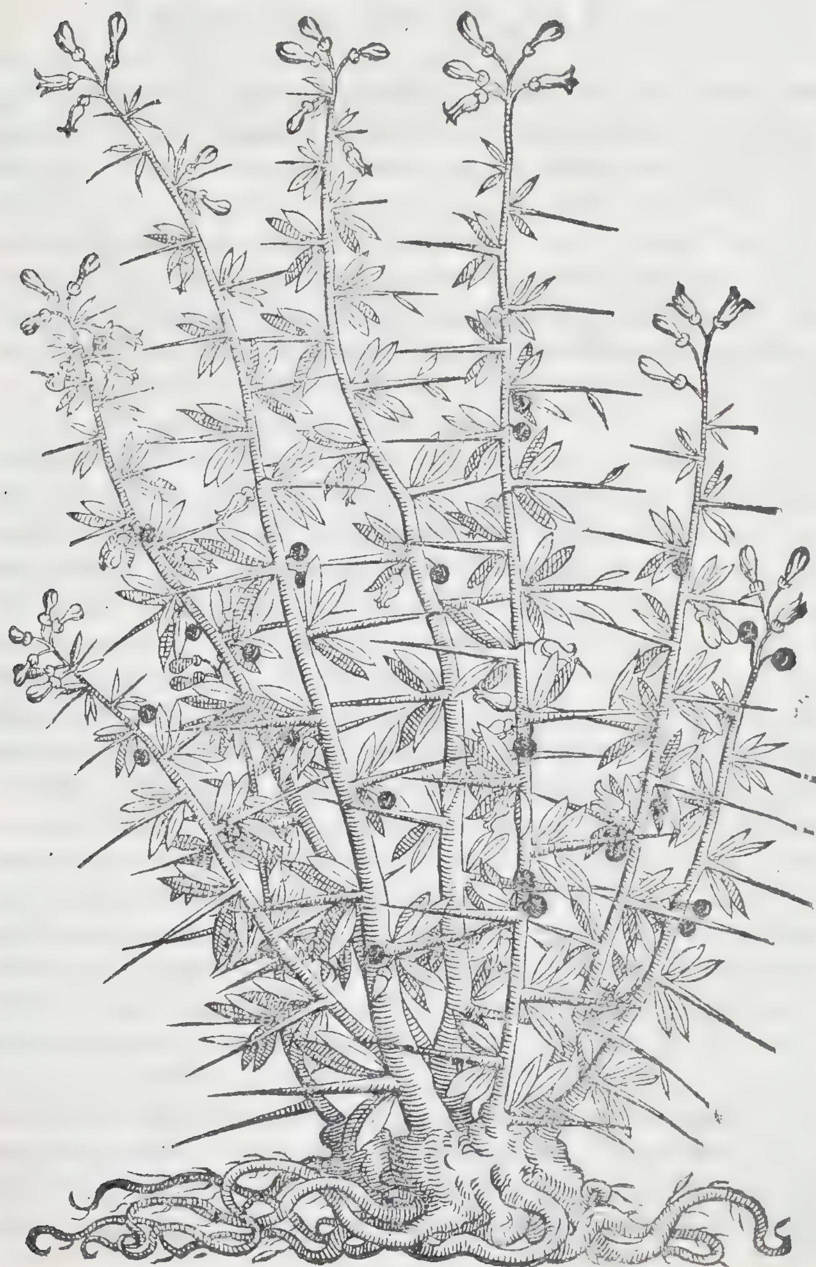
FORTASSE arbor illa agihalid vocata, pro Lycio aspernanda non esset. Sed nunc verum Lyciu m Indum tibi prodam: quem fruticem longe ab Alexan dria Ciui tate supra ripas rami Nili calig vocati, decem millia passuum inueni: quem incolæ Vzeg appellant. est igitur frutex mul tis ramis rectissimis, ab radicibus multis, duris, liguosis o blique incedentibus, longitudine trium cubitorum & plus obseruatis, sursum assurgens, ramisque spinę acutissimę, & longę multęque in sunt, quo rum quædam foliolis vestita spectantur. Folia vero huiusce fruticis sunt oliuæ similia, ijs tamen candidiora & angustiora, vel minus lata. Flores Agihalid planè similes habet, quippe paruos albos, Hyacinthi orientalis forma & magnitudine æmulos: à quibus fructus ni gri parui producũtur, ebuli fructibus prorsus similes, leues gustu ama ri & adstringentes. GVILAND. Cui dubium hanc arborem Lyciũ Indicum fore iudicandum, modo Dioscoridi credẽdum sit, qui ipsum his profectò verbis descripserat, dicens: Tradunt Indi- „ cum fieri Lycium ex frutice Lonchitide appellato: id spinarum ge- „ neri ascribitur, ramos rectos habens ternum cubitorum longitudi- „ ne, maioresuè, rubo crassiores a radice numerosos. fractus cortex ru „ bescit foliò oleæ similis. Ex huius fruticis radicibus forsitan ve- „ rum succum à nobis desideratum illi colligunt, ipsumque pro vsu illis non deesse puto. ALPIN. Quamquam ibi multa copia Ly cij circunferatur, tamen nescio an ex hoc illum frutice conficiant. quando neque hanc plãtam copiose in Aegypto prouenire cognouerim, neque scio illis esse notã. Siquidem Lycium ab illis vsitatum falsum ac adulteratum esse arbitror. Hic enim succus, qui ex Arabiæ locis asportatur, durus est, nigerque exterius, acatiæ succo valde similis. fractus intus colorem aloes præseferre videtur, odore ob scuro, non ingrato, sapore subduci, adstringente, nullius amaritudinis participe: viscosusq; est, digitisque contrectatus adhęret. ex qui bus verus Lycius à me is non creditur, prętertimque cum neq; am ritudinem habeat, neque igne succensum, siue ignitum, rubescent edere spumam, ut multi de uero Lycio tradiderunt, obseruamus.

E GVIL.

GVIL. Sed cur tu verum ſuccum ex Vzeg perquirere non ſtuduiſti, eaque via certam Lycij ſucci cognitionem venatus non es. ALPIN. Hanc plantam tantum vbi in patriam redirem mihi ſpectaſſe contingit, quando ex vrbe Cayri Alexandriam per Nilum flumen nauigans, propè hanc vrbem ſupra eiuſdem fluminis, vt iam dictum eſt, ripas, nonnullos frutices ferè ſæpem facientes, cum floribus & fructibus iam maturis inſpexerim. Ex quibus ramum decerpſi, atque mecum Alexandriam detuli. Quo frutice ſatis conſiderato, Lycium eſſe ipſum cognoui. neque ipſo cognito tempus mihi ſuperfuit ad experiendum eius ſuccum à radicibus expreſſum. quippe coactus, quamprimum Alexandriam peruenerim, nauim nos pro itinere ibi morantem conſcendere, experiri non potui ſuccum, qui pro Lycio circunfertur. inter calidum & frigidum medium conſtituunt: ſed ſupra primùm gradum ſiccum. ſtipticum, proinde omnibus vlceribus loto vtũtur, præſertimq; ad oris, aurium, narium, ani, inteſtinorumq; vlcera. vſus maximus eſt in colirijs ad ophtalmias arcendas, mulieres enim paratum linimentum ex Lycio & antimonio habent, quo quotidie oculos liniũt, vt oculos defendant ab humorum fluxionibus. eo etiam illi ad ventris fluxum vtũtur, non minusq; ad dyſenteriam. Ad ſputum ſanguinis eo maxima ſpe vtuntur, non minuſq; ad vteri profluuium cohibendum, eo peſſi modo intromiſſo: ad vlceraque pudendorum, pręſertim ad caries illum frequentant, ad gingiuas corroſas & ulceratas, nec non ad dentium commotionem. in lienterijs dyſenterijs, atque in fluxu hepatico, clyſteribus eo vti conſueſcunt, atque non minus ipſo aliquo liquore diſſoluto atque ebibito, Nulli dubium quod illitum quamcumq; partem à curſu humorum valenter defendit. ex quo ipſum podagricos dolores retardare, compertum eſt. Vzeg appellant.

VGEZ

VZEG LYCIVM INDICVM CREDITVM.



De Liguſtro Aegyptio, elhanne, vel tamarhendi vocato. *Cap. XIII.*

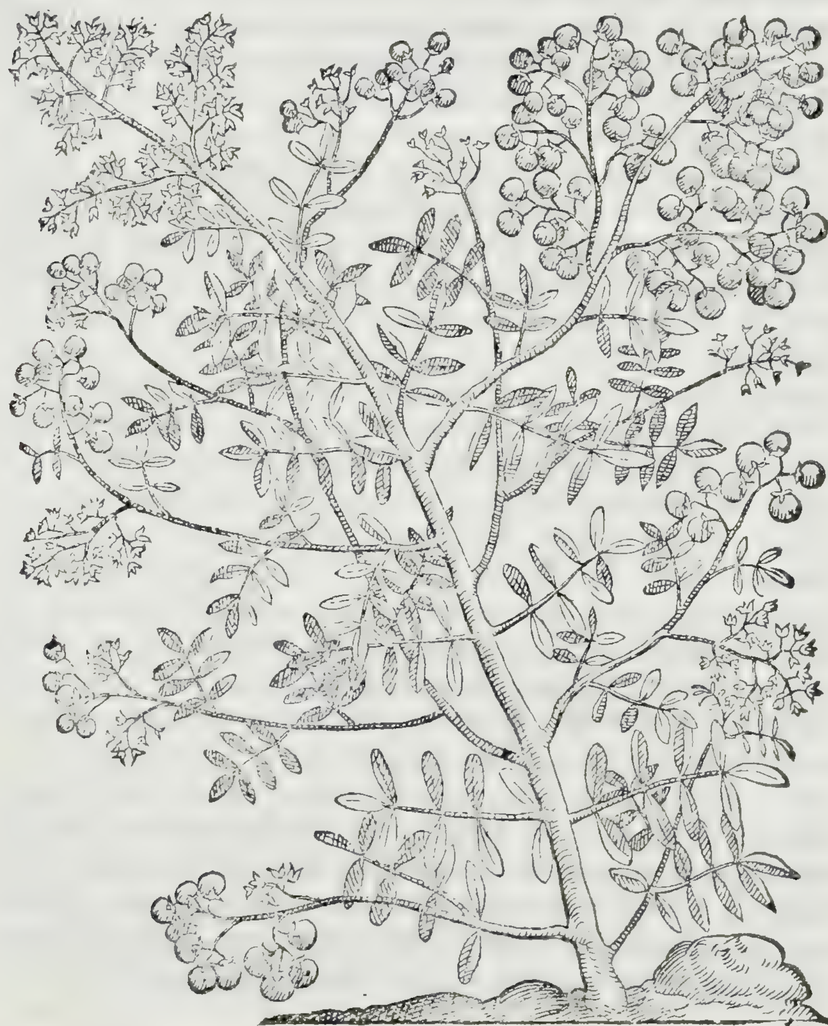
GVILANDINVS:

IDISTI ne tu ibi liguſtrum Aegyptium, quod Aegyptij elhanne, ac tamarhendi appellant. Ibi ſiquidem ipſorum maximum eſſe reditum audio. ALPIN. Sæpiſſime inſpexi, ibique ea arbor tum copioſiſſima, eſt, tum etiam omnibus notiſſima: etenim ex folijs magna ibi fiunt comercia, etenim ijs vtuntur ad tingendum aureo colore. Vere hæc arbor liguſtro ſimilis apparet, floribus fructibuſque exceptis, in quibus videtur aliqua diſsimilitudo inter elhanne, & liguſtrum, nam & ſi flores racemarim perinde atque liguſtra ſpargant, tamen & colore, & figura, & odore ab his differunt. florum ſiquidem elhanne non albus color, ſed cineritius eſt, floreſque figura ſambuci floribus proximi apparent, illis tamen ſunt minores. odor etiam elhanne eſt admodum acutus, & liguſtri ſuauior. Fructibus non minus inter ſe differunt, quando liguſtri ſint baccæ Iuniperi ſimiles, & elhanne ſemina rotunda coriãdros imitantia exiſtant. Fert etiam folia liguſtro minus lata, anguſtioraque & candidiora. Fructus, vt iam dixi, ſemina nigra, parua, multa folliculo concludunt, qualia in granis vuarum cernuntur. GVILAND. Quid? dubitas, eſſe hunc arbuſtum liguſtrum? certe inter liguſtrum, & hunc aliquam eſſe differentiam, negandum non eſt. quæ ſoli diuerſitate etiam accidere poſſet; quando omnibus conſtet, quantum eędem plantæ in diuerſis locis natæ inter ſe differant figura, atque etiam ſæpe facultate. vt in rhabarbaro, & rhapontico videtur, quorum radices, viſu, guſtu, eadem videntur, nihilominus facultate manifeſte differre compertum eſt. At de elhanne quanquam aliquo pacto fruticis figura, floribus, & fructibus à liguſtro differat, tamen ad eoſdem valere morbos cognitum eſt, quibus liguſtrum ſubuenire Dioſcorides, atque alij prodiderunt. ſed quid plura? cum apertiſſime Dioſcorides voluerit hanc arborem eſſe liguſtrum. vt ex ipſius verbis planè conſtat, quæ hæc exiſtunt. Liguſtrum arbor eſt, quæ circum ramos
„ folia fert oliuæ proxima, ſed latiora, teneriora, & magis viridia

& flores albos muſcoſos, atque odoratos. eius fructus eſt niger
ſambuci fructui ſimilis. Naſcitur electiſſima in Aſcalone & Ca-
nope. Folia adſtrictoriam uim habent, quare commanduca-
ta vlceribus oris medentur, illita, feruidis inflammationibus,
carbunculiſque proſunt. decoctum eorundem igne ambuſta, capil-
lum ruffant trita folia, quæ in radiculæ ſucco maduerint. Flos
ex aceto fronti illitus capitis dolorem ſedat. Et de elhanne,
quam Alcanna Auicennas vocat, hæc ferè eadem prodidit, di-
xit quidem, folia habere adſtrictoriam facultatem, in vulneribuſ-
que eandem vim cum draconis ſanguine habere, conferreque
decoctum foliorum, calidis inflammationibus, & exuſtis ab igne
particulis, & oris vlceribus: & cum aceto conferre capiti dolen-
ti. ALPIN. Verè elhanne Aegyptiorum liguſtrum eſſe Dio-
ſcoridis, conſtat, multo magis, quod nunquam in Aegypto
Italicum liguſtrum inueniatur, in Canopeque tantum elhanne re-
periatur, quæ ibi eſt copioſiſsima. differt vero hic locus ab vrbe
Alexandriæ decem millibus paſſuum. GVILAND. Hinc
quoque apparet hanc arborem eſſe Cyprum Plinij, de quo ip- Cap. 10.
ſe lib. naturalis hiſtoriæ xxiiij. ſic ſcripſit: Liguſtrum eadem ar-
bor eſt, quæ in oriente Cypros, atque in Aegypto naſci etiam Cap. 24.
his verbis libro 12. Cyprus in Aegypto eſt arbor ziziphi foliis,
ſemine Coriandri, flore candido, odorato. Coquitur hoc in
oleo, premiturque poſtea, quod Cyprus vocatur. prætium ei in
libras quinque optimum habetur è canopica in ripis Nili nata, ſe-
cundum Aſcalone Iudeæ. Tertium Cypro Inſula odoris ſua-
uitate. Quidam hanc eſſe arborem dicunt, quæ in Italia ligu-
ſtrum vocatur. ALPIN. Flores ſunt in vſu frequentiſsimo do
lenti capiti appoſiti, non tamen cum aceto, vt Dioſcorides, at-
que alij meminerunt. quod ſi feciſſent, manifeſtius, vt arbitror
ijs floribus iuuarentur, intus medicamenti ui aceto penetrationem
adiuuante, deducta. Ex foliis puluerem conficiunt, quem ar-
chenda illi appellant. Hac mulieres vtuntur ornatus gratia, ma-
nus ac pedes colore aureo tingentes. non autem in ſucco lana-
riæ, vel ſtruthij, vt ait Dioſcorides, ſed ſimplici aqua eam mi-
ſcentes, aquam auream faciunt, quæ aureo colore tingit, quod
arcanum noſtræ mulieres ſi agnouiſſent pro deaurandis ipſarum
capillis, nil haberent, quo ſecurius vterentur, neque ſub radijs
ſolis ſe urerent, varijſque modis caput læderent. ex hac puluere,
cum

cum aqua mulſa parata vtuntur, ad humidos pedes fluxionibus obnoxios, ac multum exudantes fœtentesque emplaſtri modo pedibus ipſis appoſita, ac per horam retēta. maxime enim pedes, & quaſcumque alias partes corporis, appoſita exſiccat, ac adſtringit. Nihil habēt, quod exudantes pedes plus exiccet, quam prędicta iſtæc maſſa appoſita, & aliquandiu retenta: puluere etiam hoc ad ulcera oris, gingiuarumque, & pudendorum maxime utuntur.

LIGVSTRVM AEGIPTVM ELHANNE SEV Tamaharendi uel Alcanna Auicennæ.



De Balsamo, Balassan ab Aegyptijs vocato. Cap. XIIII.

GVILANDINVS.

NVNQVID balsami planta amplius in Aegypto viuit? ALPIN. Nequaquam, sed in Arabia fœlici, quam Balsami feracem omnes tum Aegyptij, tum Arabes prædicant. GVILAND. Igitur Dioscorides, Theophrastus, Plinius, Iustinus atque alij ex antiquis scriptoribus permulti, qui Balsamum tantum in Aegypto & in Iudea olim vixisse prodiderunt, decepti sunt. ALPIN. Sine dubio illos non modo de loco Balsami patrio, sed etiam de arbore quoque, succo, fructibus atque aliis deceptos fuisse arbitror, ex quo etiam dubitandum esset ipsos balsami arborem uiuentem nusquam uidisse. GVILAND. Rem ualde admirabilem prædicas, de qua tibi non ita facile medici certam fidem adhibebunt; quæso an non Dioscoridi, Teophracto, Plinio, serapioni atque alijs grauissimis scriptoribus de Balsamo magis quàm tibi credendum putas, qui in docenda herbarum stirpiumque materia, ceteris præferuntur, ac fide digniores habentur? ALPIN. Etsi in dialogo olim Cayri cō scripto Balsami veritaté planè manifestam me reddidisse puto, nihi lominus quando me nunc vt veram Balsami historiam narrem prouocasti, vt tecum de ipsa colloquar, atque commenter effugere nunc non possim. quare iterum eadem, quæ olim scripsi nunc repetere, cum res agatur tanti momenti, non me pigebit, & ne longius rem producam, dico. Arabiam felicem Balsami locum patrium perpetuò fuisse, ac nunquam Aegyptum, ac Iudeam Balsami terram patriam fuisse, facile hinc conijcitur, quod omnes, qui de planta Balsami mentionem fecerunt, eam in viridarijs solum custoditam, minimeq; in alijs incultis locis spōte natam, prodiderūt, vt Theophrastus, Plinius, Solinus & Strabo sigillatim meminerunt. Plinius ait: sed omnibus odoribus præfertur Balsamum vni terræ Iudeæ concessum, quondam in duobus tantum hortis, vtroque regio, altero iugerum viginti nō amplius, altero pauciorum. & Strabo: de Balsamo Vallis Hierici scribens, dixit: Vbi & regia est, & Balsami viridarium, quæ arbor aromatica est & fruticosa, cytiso

&

& terebintho persimilis. Nulli dubium est plantas peregrinas in viridariis tātū summa cura custodiri, & patrias nō solum in viridarijs vel hortis, sed multis alijs in incultis locis spōte natas obseruari. sed cur studeo tibi persuadere Balsami plantas in Iudea aduenas fuisse, cum Ioseph lib. 5. de antiquitatib. Iudaicis rem planè claram effecerit, qui ibi meminerit, Sabam reginam primam ex Arabia Balsami plantam in Iudeam dono Salomoni Regi tulisse: ex qua postea aliæ propagatæ fuerunt. De Balsamo Aegypti eadem dicenda sunt, cum eam plantam ibi in viridario prope locum el Mattharia vocato, summa diligentia perpetuò custoditam vixisse, omnium Aegytiorum relatione liquido constet: quod omnes antiqui ac iuniores scriptores fatentur, minimeq; in alio Aegypti loco incultò vnquàm viuere inuentam fuisse, nō semelq; ibi perijsse, atq; ex Arabia rursum asportatam insertamq; ac renouatam fuisse, omnes Cayrini affirmant. Anno à partu Virginis Beatissime M D L X X V. Aegypti præfectus Eunuchus Messinor nominatus, dum quasdam partes Aegypti uiseret, præsertimque el Mattharia, quem locum ob Virginis Beatissimæ honorem ac obseruantiam singulis hebdomadi die Veneris, quē diem isti, ac nos dominicum sanctificāt, adire ac uisere, in ipsoque loco orare consueuerat. proxime cum esset in viridario, videns omnes plantas Balsami exaruisse, ac perijsse è Meccha quadraginta plantas afferendas curauit, quæ sane in eodem viridario insertę fuerunt, paucisque annis rursum curatorum negligentia periere. Quamobrem Aegyptii Balsamum semper ex Arabia habuerunt. quæ res scitu ibi non est difficilis, cum sæpius multi è Meccha per rubrum mare Cayrum veniant. Iter quidē à Cayro in Miccham est facillimum, & frequentatissimū. verum nō esset inutile nunc me historiam peregrinorum, qui annis singulis illa loca religionis causa, adeunt, atque uisitant, subnectere, sic enim certiora de loco, ex quo veniat nunc Balsamum, habere poteris. nec non vnde Rex Turcarum multum opobalsami habeat.

GVILAND. Perplacuit mihi ex te audiuisse Arabiam fœlicem nunc, perpetuòque fuisse Balsami feracem, ex Aegyptiorum Arabumque testimonio. Quod uerissimum existimo, quando Dioscorides, Throphrastus, Plinius, Solinus, Serapio, Sethus, atque alij scriptum reliquerint, solum Aegypto ac Iudeæ fuisse olim Balsamum cōcessum. Quibus scriptoribus plena fides fortasse haud omnino, me iudice, erit adhibenda, cum permulti alij ex antiquis

Arabiam

Arabiã olim quoque Balſami feracem fuiſſe teſtatum reliquerint. Diodorus etenim Siculus in 2. libro ſuarum hiſtoriarum, Balſamum in quadam Valle Arabiæ naſci,& non alibi memoriæ prodidit.& Strabo in 16.lib. Geograph.ait: His proxima eſt fœliciſſima Sabeorum terra,quæ maxima natio eſt,apud hos thus & myrrha,& cinamomum naſcitur,in ora etiam Balſamum, & aliaquædam herbula valde odorata, & Pauſanias lib.9. De Viperis vero ijs,quæ in Arabia inter Balſami arbores verſantur, diuerſum quidem accepi. Sed cur nos magis Dioſcoridi, Theophraſto,atq; aliis de Balſamo quam Aegyptiis & Arabibus propè Balſameta natis credere debebimus, præcipue quia incertus ſum illos vnquam viuentem Balſamum offendiſſe, ac inſpexiſſe, & hi in Balſami locis nati (quando omnium cum priſcorum, tum huius ętatis ſcriptis firmiſſime conſtet,Aegyptum Balſami plantas aluiſſe) quam facile potuerunt has plantas vidiſſe,ac vere agnouiſſe, à quibus cum conſtet Aegyptum has ex Arabia habuiſſe,cur amplius dubitabimus Arabiam eſſe patrium Balſami ſolum ? quæ res apud Aegyptios & Arabes demonſtratione nulla opus habet; cum hi omnes certò ſciant non modo ſuperiori,ſed præſenti quoque ætate Balſami innumeras plantas in Arabia adductas viuere, atque omnes,quas hactenus Aegyptus habuit, exinde exportatas & ſæpeſæpius eo modo renouatas fuiſſe. Apud me itaque amplius dubium non erit, Dioſcoridem, atque alios Balſamum ſolo Aegypto,ac Iudeæ conceſſum olim fuiſſe aſſerentes,plurimum deceptos,idque ex aliorum relatione magis,quã ex vera ſcientia litteris prodidiſſe. Sed tu tamen ne obliuiſcaris iã propoſitam peregrinorum Aegyptiorum hiſtoriam nunc recẽſere: quæ mihi gratiſſima erit. ALPIN. In Arabia fœlici ciuitas eſt primaria Meccha dicta, quæ eſt ad mare rubrũ ſita:ab ipſaque altera Medina vocata ,diſtat itinere octo dierum,in qua eſt ſepulcrum Mahemetis ipſorum pſeudoprophetæ. ad quod ſingulis annis ex Aegypto duodecim vel quindecim millia peregrinorum ſe conferunt,ſacrificaturi, & holocauſtum oblaturi.His præficitur Dux quidam, qui trecentorum militum præſidio illos omnes peregrinos Meccham,Medinamque conducat,& mox Cayrum reducat incolumes ab iniuriis Arabium , qui non raro in his deſertis, eos inuadunt, & occidunt, ac depredantur. Viuunt enim Arabes hi rapina victum quæritantes, ſuntque ferociſſimi, atque audaciſſimi,habentque equos velociſſimos,quibus vtantur,legeque ſancitum etiã

F habent,

habent, vt alicubi nunquam consistere queant, sed continuo equitent, degentes subtentorijs. Peregrini itaque duce illo, quem Hamirag appellant, recta Meccham pergunt, deinde redeuntes proficiscũtur ad sepulchrum Medinæ, quod iter perficiunt diebus quadraginta: Medinæ & Mecchæ per alios viginti morantur. Turcarum Rex Medinam mittit duos præfectos, quorum alter sacris præest, & alter prophanis & militibus. Mecchæ vero, quæ Turcarum imperio non omnino obedit, pręest quidam Arabum princeps, quem Seriph appellant, hoc nomine vocant omnes, qui à Mahemet oriũdi sunt, & se illius cognatos scripto ostẽdunt. Habet hic princeps equitum armatorum decem millia, & viginti quoque millia peditum: quibus timens à Turca sibi hac itineris occasione insidias fieri, statim cũaudit peregrinos ad sua loca appropinquare, recedit à Meccha & in montes se recepit, vbi usque dum abierint peregrini, moratur, quibus quotidie minatur, nisi discedant post viginti dies, se aquas intercepturum, quando aquæ omnes defluunt ex montibus. Mittit Rex Turcarum huic Seriph munera hæc, quippè chlamydẽ auratam, eiusq; filijs & fratribus centum & quinquaginta millia aureorum singulis annis, pro quibus muneribus ipse Regi Turcarum dono mittit quadringentas petias lineas Indicas subtilissimas, cuiusmodi esse bissum, de quo meminere sacræ litteræ, existimari potest. Amplius cum eo bisso mittit etiam Regi opobalsami tres quatuorue libras, & præfecto Cayri libram, atq; Hamirag peregrinorũ semilibram. Sunt etiam alij duo duces siue Hamirag cum multis peregrinis, scilicet alter è Damasco, & alter ex Arabiæ fœlicis locis, Meccham & Medinam uisitatum venientes, quibus omnibus donat parum opobalsami. Postquam omnes Aegypti, Damasci, Arabiæque peregrini Meccha discedunt, ad montem quendam proficiscuntur, quem appellant Arafat, ad cuius radicem est locus, quem Maure vocant, vbi sacrificant in memoriam sacrificij, quod fecit Abrahan, credentes illum esse locum sacrificij. In medio uero itinere, quod redeundo conficitur, mons est arenosus, in quo multas balsami plantas viuere affirmant, quas miraculo Mahemetis in sterili illo monte natas affirmant. Cæterum ne ex hac historia dubites, tantum opobalsami habere Seriph, scito, ibi à Seriph opobalsamum solere locari, soluuntque, ut audio, aliquot millia aureorũ in singulis annis; & qui habent ab ipso conductũm, quibus volunt vendũt opobalsamum, atque hæc est historia de peregrinorum ad eas urbes itinere

nere

nere, ut ex ea etiã ſcias vnde ad Turcas tãtum opobalſami accedat, atque vt etiam tuam hac de re retineas ſententiam; quippè Arabiam fœlicem eſſe proprium balſami ſolum, Aegyptum uero peregrinum. GVILAND. Quam gratiſſimum mihi fuit, ex te diligentem peregrinorum Aegyptiorum peregrinationis hiſtoriam audiuiſſe, nec non ex Arabia ſolum Regem Turcarum opobalſamum habere: nunc uero illius planta eſt à te deſcribenda. ALPIN. Balſamum arbuſculum eſt uiticoſum, quod creſcit ad altitudinem elhanne, ſeu liguſtri, uel cytiſi, folia pauciſſima gerens rutæ proxima, non tamen, ut dicebat Dioſcorides, ijs candidiora, ſed potius lentiſci folijs ſimilia cernuntur, ſcilicet colore viridi, ſubalbido, perpetuoque virentia. Eius lignum gummoſum, leniquc apparet colore exterius ſubrubro, cuius ramuli eodem colore cõſpicui ſunt, longi, recti, graciles, paucis folijs inordinatim referti, foliaque ſimul terna, aut quina, aut ſeptena alæ adnata aliquo pacto lentiſci foliorum æmula. Sunt ramuli odorati, gummoſi, digitiſque contrectati eis tenaciter adhærentes. Flores fert paruos albos acatiæ floribus proximos, ternos ſingulis alis appẽſos, quaſi in vmbellæ forma, ſumme odoratos, odor paululo temporis reſoluitur, à quibus ſemina promanant flaua folliculis nigris ſubrubeſcentibus contẽta, valde odorata, intuſque humorem flauum melli perſimilem habentia, ſapore ſubamaro parumque acri linguam ferientia, opobalſamumq; redolentia, terebinthi fructuum figuræ & magnitudinis æmula, extrema aculeata & medium craſſum obtinentia. opobalſamum æſtate a ſcarificato cortice caudicis diſtillat, ſtatimque eductum colore albeſcit, & poſteà in uiridem, tertio in aureum, atque demum melleum mutatur. ſtillatum etiam eſt clarum, quod mox turbatur, craſſeſcit, & tertio tenuiſſimum atq; clariſſimum fit, tandemq; ſenio confectum, vt terebinthina craſſeſcit. olet in principio recentiſſime diſtillatum acutiſſimo atque eximio odore, quod multis capiti dolorem cõcitare ſolet, & aliquibus etiam ſanguinem ex naribus promouere. odoris uero illa acuties ac vehementia ac in Zebet fit, tempore obtunditur, & gratior euadit, ſenio vero confectum uix ſentitur in eo aliquis odor, & ob id Dioſcorides dixerat inutile eſſe antiquum. Eſt etiam in principio leuiſſimum, & dilui facillimum, ita ut ſi in aqua uel lacte ex alto diſtillet, in imum uaſis reſidere nõ patiatur. clarum uero aureumque redditum, ac ab omni fece purgatiſſimum mediocri leuitate præditum eſt, ita vt inſtillatum in aqua, etſi fundum pe-

 tat,

tat, tamen citò rurſum in ſuperficiem aquæ feratur, cum eaque citò reſoluatur. quæ omnia quo annoſius, eo obſcurius habet. Hincque meritò dicebat Dioſcorides, optimum Balſami ſuccum eſſe recentem, validi odoris, ſyncerum, non ad acorem vergens, dilui facilem, læuem, adſtringẽtem, ac modice mordẽtem guſtũ. GVILAN. Dubium in colore natum eſt, cum tu dixeris in primis opobalſamũ ſtatim eductum colore albeſcere, atque hunc colorem breui tempore in viridem oleoſum mutari, & mox in aureum, & tandem in melleum, & Dioſcorides, quem tu haud negabis verum opobalſamum inſpexiſſe, dixerit ipſum colore lacteſcere. ALPIN. Succum Balſami in aqua inſtillatum & liquatum colorem lactis accipere Dioſcorides ſcriptum reliquit. quod veriſſimũ eſt. quinimo hoc eſt ſignũ inſeparabile proprium, quod fidelius oſtẽdit verum ſuccũ balſami ab alijs vitiatis pro opobalſamo à multis receptis. Multa de opobalſami ſynceri & adulterati notis, eſſent à nobis dicẽda, nõ minuſq; de carpobalſamo, & xilobalſamo, de quibus medica mẽtis dubij ſunt fere omnes recẽtiores medici, ſed quia aliàs de his omnibus fuſiſſime à nobis in Dialogo de Balſamo ſcriptum eſt, quæ omnia cum te iampridem legiſſe & cõſideraſſe, certo ſciam, nolo tempus amplius in ijs cõſumere, ſed ſermonẽ noſtrum ad alia traducere, proinde qui abſolutam ac perfectam plãtæ, ſucci, fructuum, & uirgarum rationẽ audire, ac agnoſcere cupiunt, dialogum illum legere nõ grauentur, ad quem te quoq; pro alijs quæ de balſamo ſupereſſent, dicenda, remitto, Balſami plãtam apud me viuentẽ veriſſimam Iacobus Cõtarenus Senator Clariſſ. Ioannes Vothus nobilis Anglus, Fran. Ferrerius Gallus, Ioachimus Iungermanus Germanus, Marcus Fenarius Venetus pharmacopola & plures alij viderũt, uerumq; etiam opobalſamum ab eius foliorum alis diſsectis inſtillauiſſe. quod multis maxime mirum fuit, cum aliàs Italiã hãc plãtam habuiſſe, nuſquã appareat. uſus tamẽ in medicina, quos apud Aegyptios habeat opobalſamum, carpobalſamum & xilobalſamum, tibi quoq; detegere, ac referre nunc conabor. ab opobalſami dotis deſumpto principio. GVILAND. Gal. paucos uſus Balſami in medicina hinc nouiſſe putãdũ erit, quod ipſe in lib. 6. de ſimpl. med. facult. omnium ſimplicium medicamentorum uſus copioſe docẽdo, de balſamo nihil ad hanc rem protulerit, ut ex eius his uerbis cõſtat, „Balſamum deſiccat „& excalfacit ſecundo exceſſu. eſt autem tenuium partium adeo, ut „odoratum ſit. Sed liquor eius ſubtiliorum etiam partium eſt, quàm

ipſa

ipſa planta,non tamen adeo calidus,vt quidam exiſtimant, tenuita ››
te partium falſi. Porro fructus eius perſimilis genere facultatis eſt, ››
cæterum longè in ſubtilitate partium inferior.Sed age tu dic vſus il ››
lius apud Aegyptios frequentatos. ALPIN. Nullum certe ibi eſt medicamentum, quo magis, ac frequentius gens illa medendo vtatur, quàm opobalſamum,quod quidem illi fere ad omnes morbos,ac ſymptomata adhibent ad oſq; maxime, qui vel ex ſimplici temperie frigida & humida, uel à frigidis humidiſque ſuccis, uel à uenenis,concitantur. ſumma cum laude eo utūtur ad omnia uulnera,quo mirifice curantur. quod ego experientia in Petro Mariano Veneto mercatore,in capite à Turcis nocte quapiam uſq; ad os peſſime lignis vulnerato,didici:balſamo ſiquidem inuncta ea uulnera per diem tantum, ferè omnino coaluerunt,& eo quam pauciſſimis diebus;ut is teſtis eſſe poteſt, perfectè ſanatus eſt: utuntur etiam ipſo ad ulcera ſordida,quæ eo mundantur,atque ſanantur.In uenenatis,& demorſis à ſerpentibus,atque ictis à ſcorpionibus tum epotū, tum illitum maxime iuuat. In peſte, vt ab eius contagio defendantur,nihil maius habent,quo utilius & tutius utantut,ſingulis diebus eius ſemidragmam deglutientes. Multaſque etiam putridas febres eo epoto illi ſanant,largiori ab ipſo erumpente ſudore. In chronicis febribus à crudis frigidiſque humoribus, obſtructionibuſque uiſcerum, nihil utilius ac præſtantius experiuntur,quam opobalſami binos ſcrupulos, uel dragmam per os quotidie exhibere, liberat enim ualenter uiſcera ab obſtructionibus, caloremque naturalem fouēdo crudos humores concoquit, ac digerit.Hincq; eius uſus ad omnes frigidos morbos,ac ſymptomata, apud eos eſt frequentiſſimus. Oculis uiſum deperditum, atque auribus auditum inſtillatum reſtituit,auriumque dolores ſanat. præterea ad conuulſos ex humiditate ac frigiditate, ad uertiginoſos,epilepticos, reſolutos,trementes,ad tuſſimque ex frigido humore,orthopnæam, & omnem ſpirādi difficultatem, pulmonum fluxiones, humiditates,& dolores,ad ſtomachique frigiditatem,cruditates, atque ad omnes flatuum moleſtias,ad uteri frigidam humidamque intemperiem,ad præfocationes,dolores,ſterilitatem,albos, fluores, ad interceptam urinam ex frigiditate, flatu, uel lapidibus,ad calculoſque in renibus ualenter frangendos,ac abſtergendos,uſus opobalſami eſt apud omnes illos populos notiſſimus, & ad hæc omnia mala præſtātiſſimū illi auxiliū experiuntur. Mulieres uero Aegyptiæ ſteriles eo tum epoto tum
ſuppoſito,

ſuppoſito,tum ſuffito fœliciori ſucceſſu ſæpe ad remouendam ſteri-litatem utuntur. Non minori in uſu etiam habent, ad pulchram faciem efficiendam, quando eo ipſa illita à rugis defendatur. audio etiam aliquas eo ad conſeruandam faciei pulchritudinem ac iuuentutem non inutiliter uſas fuiſſe. GVILAND. Sed quomodo hæ illo ad conſeruandam iuuentutem utuntur. hic enim uſus quam quam in ore multorum ſit,nihilominus a nullo id diſcere potui. ALPIN. Vt mulieres faciei cutem, dũ iuuenes ſunt, perpetuò conſeruare poſſint,opobalſami uſum in hunc modum ſequũtur Balſamanda enim mulier (ut ſic loquar) in balneum calidum in primis moratur quouſq; multum incaluerit, quo tempore cutem opobalſamo multoties copioſe illinit,à qua linitione per horam & amplius in balneo ualde calido, quouſq; recte cutis opobalſamo imbibatur & areſcat,morata,balneũ egreditur,ſolitaq; munia exercet, ꝑmanetq; ſic,facie atque pectore opobalſamo inuncta per tres ad minus dies,in quibus nunquam peruncṫam cutim abluit, uel mundat: ac tertia die ab inunctione rurſum in balneum eodem iam dicto modo ſe confert, faciemque ac pectus ualde calefactum copioſo opobalſamo multoties perungit: aliquæ ſunt, quæ uel decies una die cutem inungunt, obſeruantes commodum interuallum, quo recte cutis peruncta totum opobalſamum imbibat,atque paululum areſcat, ut promptius ſuccum intimius haurire queat. Quam opobalſami unctionem hoc modo præſtitam multoties moliuntur;ſaltem diebus triginta.In quibus cutem nunquam lauant,uel mundãt à quibus quindecim & etiam amplius, ſic cute opobalſamo inũcta quieſcunt,quouſq; nihil liquoris oſtẽdat, probeq; ab eo ſiccata fuerit.quo tempore aqua fabarum ſtillatitia,prius ad eas partes præmiſſa modica olei amigdalarum amararum inunctione ſe lauant, cutemque multis diebus abſtergunt. atq; hæc de uiribus opobalſami ſint dicta.Seminum atq; uirgarum quoq;recentium uſus apud illos eſt familiaris.Eis ſiquidem ad omnia ferè,ad quę opobalſamo,utuntur.præſertimq; ad robur ſtomacho conciliandũ, eius enim puluerem cũ decocto ſpecæ nardi, ad binas dragmas exhibent. idẽ præſtat decoctũ,quo maxime colorẽ naturalẽ fouent, augent,& roborant.utũtur & ipſo in ſpirandi difficultate, tuſſi frigida, atque alijs morbis à frigiditate naſcentibus. Vſum frequentiſſimũ habet puluis,& decoctũ ad humiditates uteri exſiccandas,eiuſq;calorẽ uiuificandũ. ſuffitũ ex his frequentant ad morbos omnes vteri à cauſa

frigida

frigida concitatos.eodem modo & ligni usus est. Succus enim, semina, ac lignum ijsdem facultatibus donata sunt, ad eademq; vsum habent. verũtamen opobalsamum efficatius potest, eoq; minus carpobalsamum, omniumq; minime xilobalsamum. at tempus est, vt finito hoc sermone, nos ad alias plantas narrandas transeamus.
GVIL. Istorum trium medicamentorũ vsus omnes etiã Dioscodes, Auicenas, atq; alij multi præclarissimi medici docuerãt, ex quo mirum non est, si ijs adhibitis ad multa mala uoti compotes Aegyptij fiunt. Sed de Calaf tempus est vt loquaris, prius tamen balsami uera uisa ichone, quam à Peruis Bei tuo familiari amico Turca Sangiach receptũ, aliàs ex te audiui, atq; ex tua uiuente planta descri bere potuisti.



BALSAMVM AB AEGYPTIIS BALESSAN.



De Calaf seu Ban. *Cap. XV.*

ALPINVS.

ARBVSCVLVM fruticosum in Aegypto reperitur, quod mea quidem sententia, Salicis genus existit, nasciturque in locis humidis, foliis aliquatenus Salici proximis, sed multo maioribus; quippe longioribus, ac latioribus. Floresque eius sunt quidam globuli oblongi, albi, lanuginosi, caudici pene foliorum radices nascentes, quotaque in arbore folia existũt, tot flores emittit. crescit arbusculum hoc ad viticis magnitudinẽ ramis multis, siue stolonibus rectis: ex floribus, vt audio distillant aquam macahalef vocatam, quam insignes vires ad exsiccandam putredinem, atque ad venena, & cor recreandum habere, illi prædicant. in febribusque pestilentibus ipsa pro secreto auxilio apud illos habetur. Aquam etiam, in qua multi flores infusi aliquandiu manserint, uel in qua ebullierint, exhibent ad dolores capitis, atque ad virium recreationem, quam & ipsam valide putredini ac venenis obsistere experti sunt. estque ipsorum decoctum, ac infusio in aqua parata, ad quoscumque febricitantes, apud illos in maximo vsu.



CALAF, ET BAN.



De Bon. Cap. XVI.

ALPINVS.

ARBOREM uidi in uiridario Halybei Turcę,cuius tuichonem nunc ſpectabis, ex qua ſemina illa ibi uulgatiſſima Bon,uel Ban appellata,producuntur: ex his omnes tum Aegyptij, tum Arabes parant decoctum uulgatiſſimum, quod uini loco ipſi potant, uēditurque in publicis oenopolijs, non ſecusquàm apud nos uinum: illique ipſum uocant Caoua. Hæc ſemina ex fœlici Arabia aſportantur. Arbor, quam me inſpexiſſe dixi, euonemo ſimilis obſeruata eſt, ſed tamen folia craſſiora, dvrioraque habebat, uiridiora, perpetuoque uirentia. Vſus eſt illorum ſeminum omnibus notiſſimus, ad parandum iam dictum decoctum, quod quo pacto ab illis paretur, aliàs à me dictum eſt, Vtuntur tamen eius decocto ad roborandum ventriculum frigidiorem, adiuuandamque concoctionem, & non minus ad auferendas à viſceribus obſtructiones; in tumoribusque hepatis lienisque frigidis, & antiquis obſtructionibus, ſœliciori cum ſucceſſu decoctum, multos dies experiuntur. Quod etiam vterum maxime reſpicere uidetur, ipſum enim excalfacit, obſtructionesque ab eo aufert, ſic enim in familiari uſu eſt apud omnes Aegyptias, Arabaſque mulieres, vt ſemper, dum fluunt menſes, ipſorum vacuationem, huius decocti feruentis multum paulatim ſorbillantes, adiuuent. ad promouendos etiam, in quibus ſuppreſſi ſunt, vſus huius decocti, purgato corpore multis diebus, vtiliſſimus eſt. GVIL. Auicennas de his ſeminibus meminit, ſimileſq; uel eoſdem vſus à te narratos de his ſeminibus memoriæ prodidit. ipſumque ſemen calidum in tertio, & ſiccum in ſecundo gradu cōſtituit, quod tamen verum non videtur, quando ſemen ſapore dulceſcat, cum pauco amarore nullamque acrimoniam præſeferat. Nihilominus ipſum obſtructionibus uiſcerum, frigidiſque tumoribus hepatis, vel lienis multum conferre docuit. Sed ait, ſtomacho nauſeam concitare, pituitamque purgare, atque multa alia hæc ſemina pręſtare, experientia penes Aegyptios didici. atque hæc eſt arbor, quam Cayri olim inſpexeram.

B O N.



De Bahobab. *Cap.* *XVII.*

A L P I N V S.

BAHOBAB est fructus magnitudine mali citri, cucurbitæ similis, intus semina nigra, dura, extremis in unum semiarcum quasi inclinantibus, & substãtiam cucurbitarum simile m habent, quæ in recentibus est humida, rubra, sapore acido

non

non ingrato; Fructus recenter ab arbore excisus, gustui admodum gratus est, in Aethiopiæ inflammatis locis, acido sapore, quem con temperant diuites saccharo, sitim valenter extinguit, multumque re frigerat. Ibi, vt audio, eo vtuntur ad omnes calidos affectus, febresque omnes putridas; præcipueque ad pestilentes, tum eius pulpam cum saccharo comedentes, tum succum expressum cum saccharo potantes, vel ex eo paratum syrupum accipiētes. Cayri etiam, quo loco recens fructus non habetur, eius pulpa in puluerem parata ij vtuntur, quæ est terra rubra, adstringenti, acidoque sapore gustum feriens qualis in terra lemnia obseruatur: estque apud multos familiarissimus illiusce terræ vsus ad pestiferas febres, tum ad sputum sanguinis, ad lienteriam, dysenteriam, cruentumq; hepaticum fluorem, nec non ad uteri menses firmandos. alij eiusce terræ in subtilissimum puluerem redactæ dragmam cum aqua plantaginis dissolutam, ad eadem exhibent, alij decocto, alij infuso vtentes. Arborem quæ hos fructus fert, vidi ego in quodam viridario, folijs magnitudine ac figura, aurancijs valde similes.

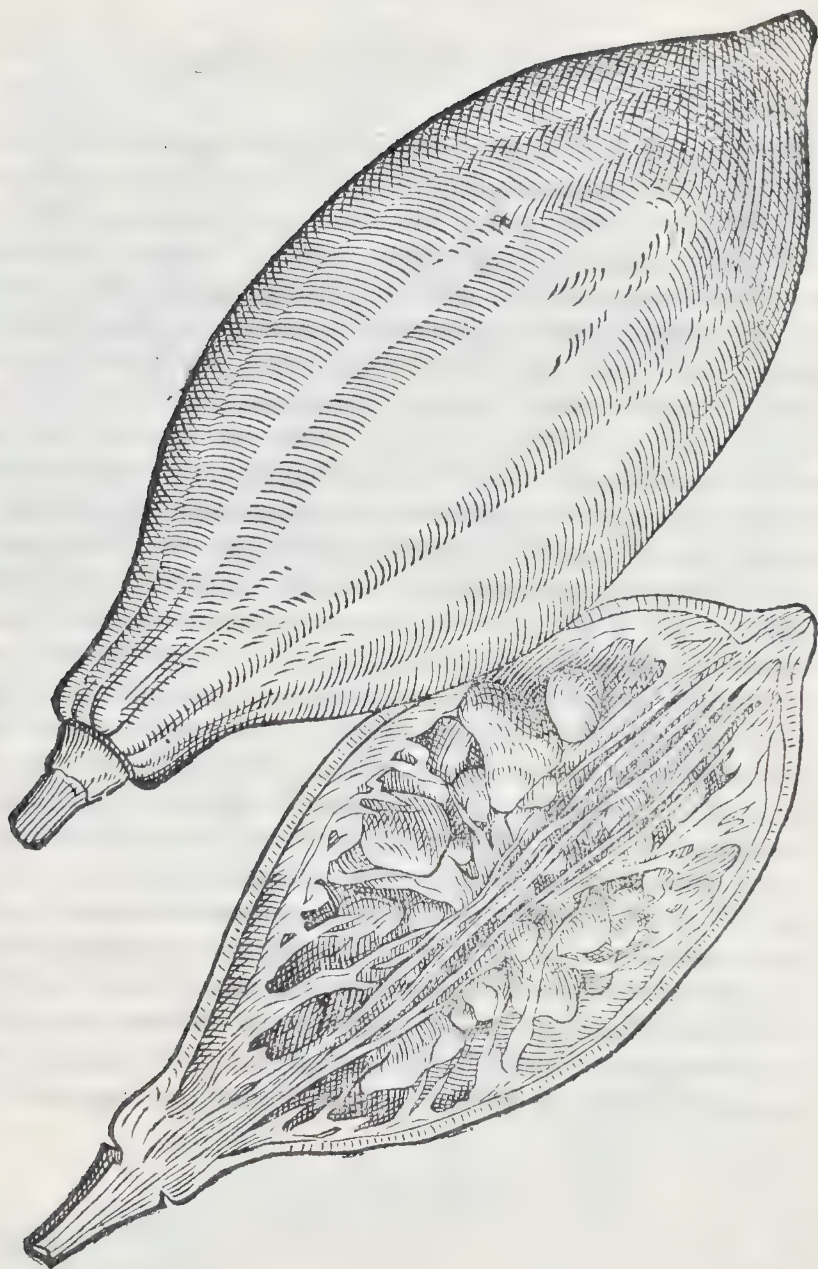


BAOBAB

BAOBAB.



FRVCTVS BAOBAB.



De Goſſipio arboreo, Gotne Mſegiar appellato. Cap. XVIII.

GVILANDINVS.

MVLTAM ne ibi goſſipij copiam Aegyptij colligunt? Syria etenim, atque Cyprus huius plurimam copiam producit. ALPIN. Goſſipium Aegyptij ad ipſorum vſum aliunde aduehunt, neque enim apud ipſos herbacea illa planta, ex qua Syri, uel Cypri Goſſipium colligunt, adnaſcitur, ſed tantum quæ arboreus frutex eſt, quæque in quibuſdam tantum uiridarijs prouenit, pluribus annis uiuens, diſſimilis ab herbacea tantum proceritate, caudicis, ramorum, atque foliorum figura. Creſcit autem ad decem uſque cubitorum altitudinem, ſtipite, ramiſque duris lignoſis. GVIL. Quid audio? arboreum Goſſipiũ ibi ſpectari? noua certe omnibus herbarijs planta, nuſquam hactenus uiſa, aut cognita. Sed dic quęſo multæ ne ibi illius Goſſypij plãtæ naſcuntur, ex quibus, queant uſum illius uſitatiſſimæ lanuginis explere? ALPIN. Paucæ, & non niſi in uiridarijs, Goſſipij arbores illæ ſpectantur, quæ eandem, quam herbaceum, ferunt lanuginem: quæ (ob modicam penes ipſos quantitatem) in uſu non eſt, ſed aliunde aduecta. Vtuntur Aegyptij, linearum petiarum loco, quibus noſtri tantum utuntur ad ulcera, uulneraque omnia ſananda: quando lineis petijs, apud noſtros ad uulnera ulceraq; frequentata, illi non utantur. adhibent & ipſa, uti noſtri faciunt, ad fluentẽ ſanguinem ſiſtendum. Seminum quoque mucylaginis uſus eſt frequentiſsimus ad omnes febres exurentes, atque uenena eroſionem uentriculo, & inteſtinis inferentia. Ad tuſsientes ex acrium, ſalſorũque humorum diſtillationibus, goſsipij plurimus eſt apud eos uſus. In Arabia ex hac xilini lanugine telas illas tenuiſsimas (quas ſeſſa illi appellant, atque multis byſſum antiquorum eſſe perſuaſum eſt) parant, quæ utique ob pulchritudinem ab omnibus comendantur.

GOSSIPIVM ARBOREVM GOTNEMSEGIAR.



De Sambac Arab. siue Gelsimino Arabico. *Cap.* XIX.

ALPINVS.

CAYRI est frutex sarmentosus, qui sarmentis serpendo altius se extollit, folijs mali aurancij proximis, flores albos, octonis folijs præditos, omnino similes vulgaribus iesmini floribus, à quibus differũt numerosioribus folijs, magnitudine odoreque præualidiori, ac suauiori. vsus florum est magis ad ornatum corporis, quàm ad sanitatem. nihilominus parant oleum, quo vtuntur mulieres in balneis ad vterum calefaciendum & laxandum, eius enim scirrhosis tumoribus maxime conferre expertæ sunt, vt partum etiam faciliorem reddant, oleum hoc & bibunt calidum, & ipso liniunt extrinsecas uteri partes. Vtuntur quoque eo exterius inungentes thoracis regionem, tum per os ipsum calidũ bibentes, ad tussim, anhelitusque difficultatem, & ad pleuritim lethalem, in qua sputum maxima cum difficultate educitur, & ad peripneumoniam, atque ad dolores vehementes stomachi, intestinorum, atq; vteri; Parant hoc nostri vnguentarij ex dulcibus amygdalis atque vel sesami seminibus, ex quibus odore florum iesmini imbutis oleum exprimunt valde odoratum.



SAMBAG

SAMBAC LESMIN ARABICVM.



De phaseolo nigro lablab vocato. *Cap.* *X X.*

ALPINVS.

EST arbor sarmentosa, quæ crescit ad vitis magnitudinem, sarmentisque vitis modo extenditur, ac expanditur folijs, figuraque similis est omnino vulgari phaseolo, flores fert bis in anno, vere, ac autumno, phaseolorum floribus aliquatenus similes, à quibus siliquæ longæ, instarque fabarum latissimæ cernuntur, quæ semina nigra phaseolis planè similia continent, quorum alia nigra, alia subrubra cernuntur. Hæc arbor uiuit annos centum, & amplius perpetuoque viret. Aegyptij phaseolos illos in cibo frequentant, nostrisque non minus gustui suaues existunt. Mulieres utuntur decocto cum croco ad excitandos menses. præterea utile est ad tussim, & dispnæam, & ad urinam suppressam mouendam.



PHASEOLVS NIGER LABLAB.



De Phasiolo rubro, Abrus vocato. *Cap.* XXI.

ALPINVS.

EST etiam arbor fruticosa, sarmentosa, uolubilis, atque lahlab modo serpens, ac altius se extollens, latiusque se expandens, folijs derelside uel Tamirindi, planè similibus, sed longe minoribus: mouenturque etiam non secus, quam de tamarindi folijs dictum est, ad Solem: Occidente quippe Sole clauduntur, totaque clausa manent, quousque Sol denuo oriatur, quo tempore rursum aperiuntur. Flores audio ferre hanc arborem phaseolis proximos, atque siliquas, quæ intus habent semina parua, rotunda, rubra, dura, phaseolis omnino similia: quæ quidem corallorum uniones, quas collo puellæ gesture solent, omnibus plane uidentur. phaseolorum gustum & ipsa habent, quorum vsus est ad cibum, ijsque Aegyptij in iure elixis uesci consueuerunt. Sunt vero cæteris omnibus difficiliora, ex quo stomacho maxime infestę sunt, flatusq; multos concitant, & hypochondriacis valde noxia obseruantur, egerrimeque in stomacho concoquuntur, & prauum succum etiam generant.



ABRVS.

ABRVS.



De Mauz ſeu muſa. *Cap.* *XXII.*

ALPINVS.

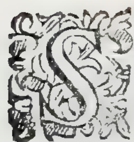
AVZ arbor apud Aegyptios vocata,creſcit in multis locis Aegypti,præſertimque Damiatæ,olim Peluſij, ad mali punici magnitudinem, ſed ramis caret; nam inſtar cannæ folia ſua ſpargit, quæ ſic longiſſima ſunt, & latiſſima, utſex, ſeptemque cubitorum in quibuſdam uiſa ſit longitudo, & latitudo fere duorum. aiunt multi inſitam hanc plantam olim fuiſſe cannæ ſaccharinæ ſupra culcaſſię radicem,uereque imago utriusq; in ea cernitur,longitudinem cannarũ,& latitudinẽ culcaſſiæ in folijs adepta perpetuo uiret, nunquàm folia decidunt. Hæc planta fructus fert multos, paruis cucumeribus ſimiles ſed racematim multos appenſos. Color ipſorum exterius aureus cernitur,corticesque ſuauiſſimum odorem,atque aromaticum ſpirant.ſubſtantiæ ipſorum cucumerorum perſimilis aliquatenus exiſtit,ſed eſt tamen mollis,pinguis, lenta, dulcis,atque adprime ſuauis, eam comedere aſſuetis, ſeminum,uel nucleorum expers. Stomachum grauat, difficulter concoquitur,multum nutrit,ſuccumque craſſum ac lẽtum generat,quo uiſcera obſtruuntur,præſertimque hepar: eſt tamen auxilio tuſſientibus, ſuſpirioſiſque ex calore factis.eiuſque decocto utiliter utuntur,ad tuſſim ex calidorum humorum deſtillatione genitam,atque ad pleuræ & pulmonum inflã mationem,atque ad renes inflammatos,& ad eos,qui mingunt difficulter.aiunt etiam fructum eſum,uel decoctum aſſumptum,uenerem augere. Fructuum cortices exiccatos multam uim habere ad roboranda omnia uiſcera illi affirmant,cordique opem ferre ex ipſis paratum decoctum in aqua calaf. Vſuſque huius decocti ad febres peſtilẽtes apud eos dicitur valde utilis:puluerẽ quoque ipſorum corticum in cordis paſſionibus cũ aqua calaf diſſolutam epotãt.GVIL.Planta hæc Theophraſto ſub nomine palmæ fuit nota, atque Serapioni,qui de ipſa ea,quæ ad hominum ſalutem ex te recitantur,eadem fere dixerunt. Neminem uero noui,qui,quod tu nunc ex Aegyptiorum relatione prodidiſti, affirmarit,quippè hãc plantam è canna ſaccharum gignente,ſupra radicem culcaſſię inſitam eſſe: quamquam folia longitudine atque latitudine,utriuſque plantæ,foliorũ imaginem referre uideantur,de qua hæc ſufficiant.

MAVZ MVSA.



De Sesban. Cap. XXII.

ALPINVS.


ESBAN ibi frutex est myrthi magnitudine, folijs securidacæ, sed longioribus & angustioribus, ramos habens herbaceos teneros. flores fert croceos, anagyridis perquam similes, racematim multos ab ala vel ramulo pendentes, à quibus siliquæ longæ producuntur, fænugreco proximas, in quibus semina sunt etiam seminibus fænugręci non parum similia. His fruticibus Aegyptij utuntur ad sepes texendas pro agrorum distinctione. semina hos in medicina usus habere noui, etenim aiunt, humentem stomachum siccare, roborare, & ipsorum quoque usum tum in decocto, tum in puluere affectant ad cohibendum quemcumque alui fluxum, atque non minus ad menstruorum immoderata profluuia sistenda, ex ipsis insignem vtilitatem experiuntur: & ut vno verbo dicam, in omnibus vacuationibus, firmandis illorum seminum vsum habent frequentissimum.



SESBAN.



De Sophera. Cap. XXIIII.

ALPINVS.

SOPHERA est planta fruticosa cubitalis altitudinis, galegæ proxima, duris ramis, folijs myrthi, tenuioribus multis, vtrinq; ordinatim alę appẽsis: flores fert croceos, cassiæ florum æmulos, inodoros; ex quibus siliquæ paruæ promanant, quatuor aut quinque semina habentes, Sesban plane similia. Aiunt semina esse uenenum hominibus.



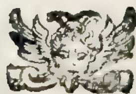
SOPHERA.



De Beidelsar. Cap. XXV.

ALPINVS.

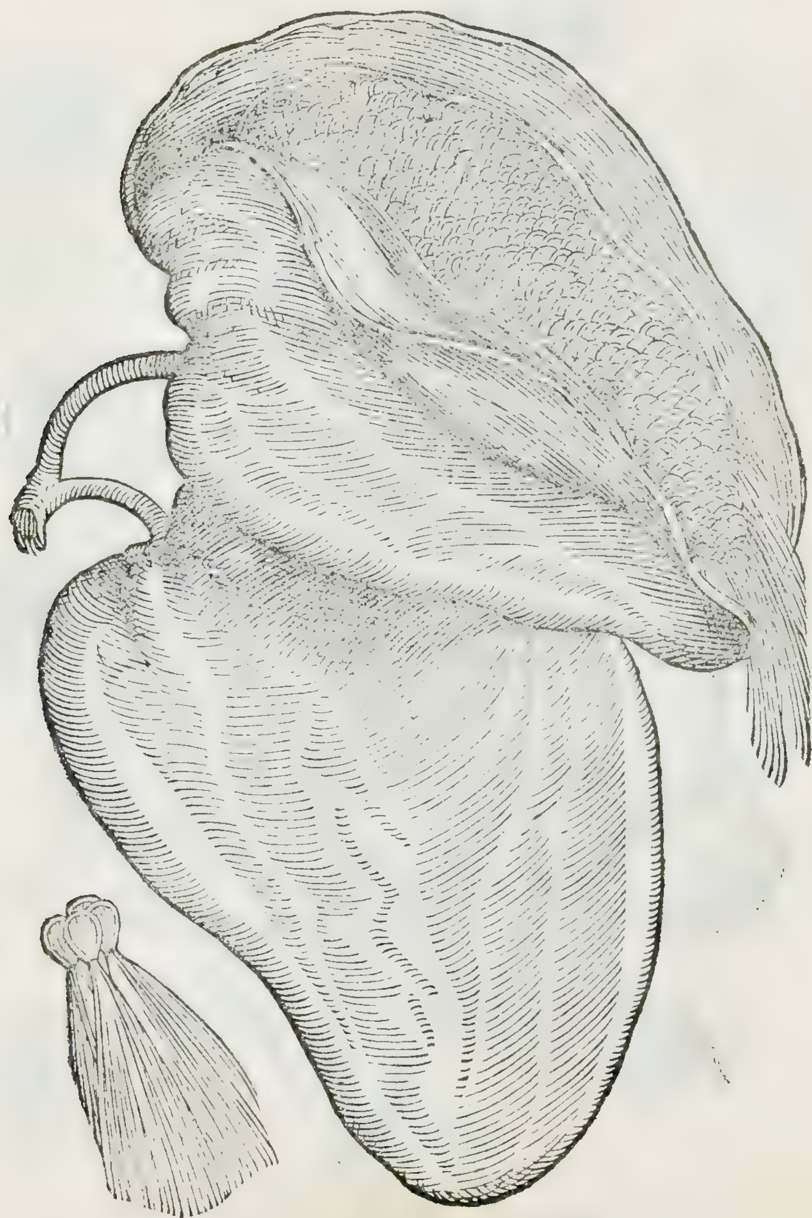
BEIDELSAR nascitur in humidis locis prope Alexandriam in ramo Nili Calig vocato, & Cayri in loco prope el Mattharia fere perpetuò humida, ac fere palustris, ex aqua Nili ibi diu manente. est planta herbacea, fruticosa, multis stolonibus ab radice rectis sursum ad duorum ferè cubitorum altitudinem se extollens, folijs latis oblõgis, rotundis, ut Aloes folia, crassis, & candidis, ex quibus dissectis lac album manat. totaque planta lacte abundat. flores fert croceos ranunculi floribus proximos, à quibus loco fructuum duo testes inuicem adligati pendent, satis hominis testibus persimiles, in quibus alba lanugo & semina parua, lata, lactucæ seminum ęmula continentur. Folijs contusis, tum crudis, tum in aqua coctis utuntur emplastri modo in frigidis tumoribus, & doloribus. ex lanugine parant cubilia, quibus utuntur. Vtuntur etiam ea ad excipiendum ignem ex silice excussum, tanquam esca, ac pabulo. tota planta lacte calidissimo, ac exurenti scatet, quem plures in quibusdam uasis colligunt ad expilanda coria, ea siquidem in eo lacte si aliquo tẽpore maneant, pilis nudantur. Lac quoque siccatum præstantius corpora soluit, atque dysentericos fluxus etiam lethales facit. Est etiam præstantissimum remedium ad impetiginem curandam, & ad plures alias cutis infectiones sanandas, eo si inungantur partes.



BEIDELSAR.



FRVCTVS BEIDELSAR.



De

De Achaouan abiat, ideſt artemiſia alba. Cap. XXVI.

ALPINVS.

NASCITVR Cayri in locis multis quædam planta fruticoſa, ramis denſa, quę trium cubitorum vſque ad altitudinem aſſurgit, folijs artemiſiæ intus nigris, atque extra candidis, tota planta lanuginoſa, ſeu hirſuta, floreſque fert vmbellæ modo, multos, aureos, ſenecioni proximos, qui tandem in pappum degenerant. flores, foliaque ſunt parum odorata, ſapore ſubdulci cum aliqua ſtipticitate. hanc volunt multi ipſorum eſſe Achaouam maiorem ac albam, quippe artemiſię ſpeciem, ex quo ipſi eam appellant Achaouam el chebit abiat; Quam plantam noſtri temporis herbarij alij cinerariam, alij Iacobæam marinam, vocant. Aegyptij ea ad multa vtuntur, quippe decoctum ex folijs paratum ad renum, veſicæque calculos pollere aiunt, nec non ad ſanandas viſcerum antiquas obſtructiones, præſertimque ad vteri obſtructiones, frigiditatem, ſtrangulationem, ſterilitatem, inflationem, atque ad menſes intercceptos reuocandos, proinde paratis ex folijs, floribuſque in aqua inſeſſionibus mulieres hyſtericæ maxime iuuantur. GVIL. Noua quidem eſt planta. Antiquis incognita, niſi ſub arthemiſiæ ſpecie quis ipſam reponat.



A C H A O V A N   A B I A T.



De Bammia. Cap. XXVII.

A L P I N V S.

BAMMIA est planta ad altheæ magnitudinem. folijs floribusque maluę, aureis tamen, à quibus fructus fiunt, similes quibusdam paruulis cucumeribus, qui semina parua, subnigra, rotunda continent. quę apud illam gentem ad cibos in vsu existunt. ex quibus seminibus non secus quàm nostri ex phaseolis, pisis, alijsque leguminibus fercula parant. Frequentissimeque his ferculis uescuntur plerumque in iure carnium paratis. folia, fructusque frigidos esse, & humidos in primo gradu aiunt, habereque vim ipsos resoluentem, ac emollientem. proinde pectori ac pulmonibus conuenire, ventrem emollire, atque lubricum reddere. fomenti uel emplastri modo folia apposita inflammationes resoluunt; dolores mitigant, tumores emolliunt, concoquunt, ac ad suppurationem suppurandos mouent. Mulieres ad uteri duritiem, tum fomentis, tum emplastris tum insessionibus ex folijs ac fructibus procuratis, multa cum utilitate vtuntur. in renum uerò inflammatione, & calculis, ex ijsdem paratum decoctum per os cum saccharo candido sumptum aliquibus diebus, pro selectissimo auxilio habent. ad ophtalmias etiam finita fluxione decoctum colirij modo frequentant, atque cum eo fomentare latus dolentem in pleuriticis solent.



BAMMIA.



De Melochia. *Cap.* *XXVIII.*

ALPINVS.

MELOCHIA est herba blito persimilis, folia tamen angustiora, lõgiora, acutioraq́, habens flores. eius sunt parui, crocei, leucoris minoribus, e quibus semina parua, nigra melanthio proxima, in quædam obliqua cornua conclusa, producuntur. semina sunt in maximo apud eos vsu ad omnes affectus, quibus semina altheæ conducere compertum est. nam melochia facultate planè similis altheæ videtur: proinde ad suppurandos vel concoquendos, resoluendos, atque emolliendos tumores duros, eius maximus usus est. habet etiam maiorem viscidi tatem eius mucilago, quam althea. In cibis nihil est ipsa Aegyptijs familiarius, uel gratius: decoquunt enim in aqua uel iure carnium, ut nos betam elixare solemus. Conuiuia carentia melochiæ ferculis ab his parum reputantur. cibus quidem illis populis melochia est familiarissimus, ex quo multi tamen male se habent, nam parum nutrit, & succum viscidum gignit, ex quo in difficiles obstructiones viscerum, qui eam in cibo frequentant, incurrunt, nihilominus melochiam in cibis non omittunt, præcipueq́ue viscosiorem mucilaginem facientem, auide omnes esitant. Est tamen totius plantæ, uel maxime foliorum decoctum pectori amicum, ipsum enim humectat, ex quo siccis, asperisque tussibus præsentaneum cum saccharo candido est auxilium. atque ægre spirantibus. Semina quoque pondere duarum drachmarum sumpta copiosissime purgant omnes humores.

MELOCHIA.

MELOCHIA.



De Zatarendi. *Cap.* *XXIX.*

ALPINVS.

VOcant ii quandam herbam Zatarendi (quod ex India illuc cõportetur) parum crescentem, foliis crassis, rotũdis, ac albis, succo plenis, multũ odoratis, quæ neque flores, neq; fructus edit. quã multi, ut origanum, siccatam pro obsonio comedunt. Audio apud multos ad tussim, spirandique difficultatem, & ad prouocandam vrinam, ac menstruas purgationes in vsu esse.

ZATARENDI.



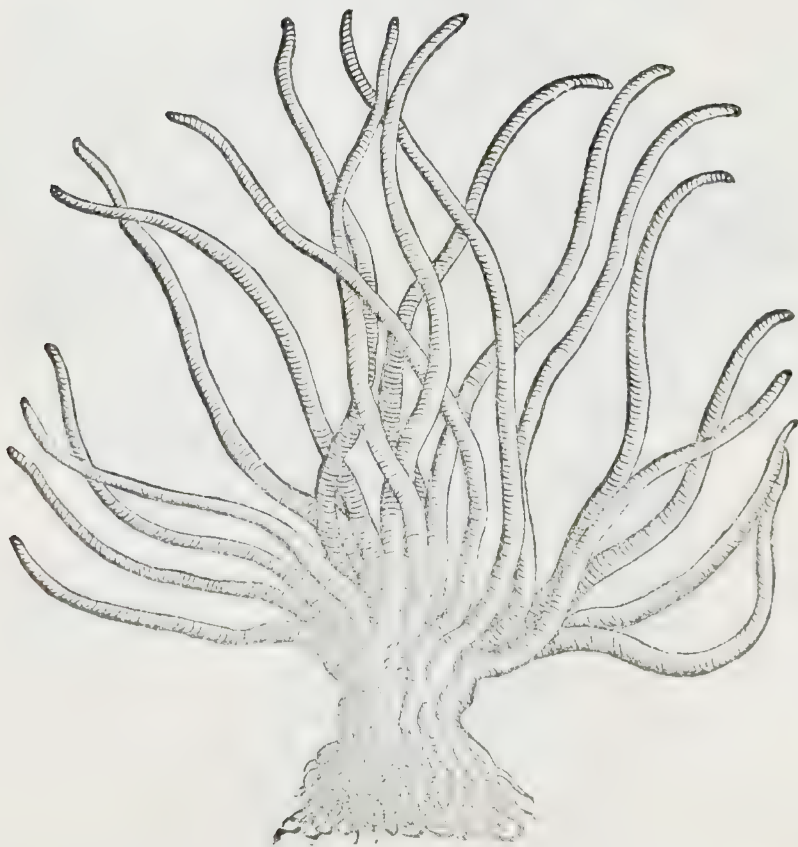
De

De pipere longo. *Cap.* XXX.

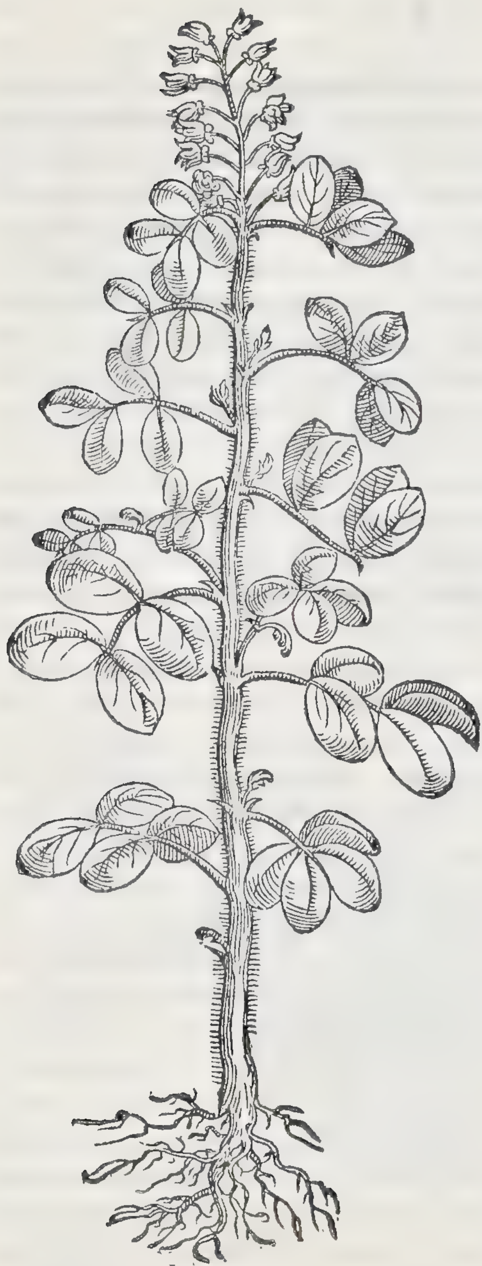
A L P I N V S.

EST quędā herba in viridarijs quibusdā custodita, iunci foliis, sed crassioribus, è quibus sectis succus quidā flauus manat, valde acris, ac exurens, totaq; planta est calida in quarto gradu, magis quàm piper exurens. Ea vtuntur emplastri modo apposita, ad coxendicis dolorem, nec non ad frigidos articulorum dolores, corrigunt vero nimium eius calorem oleo rosaceo, vel myrthino.

F E L F E L T A V I L.



ABSVS.



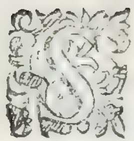
De Absus. Capit. XXXI.

ALPINVS.

EST etiam quædam herbula crefcens pal mi magnitudine, vel ali- quāto maior, folijs trifo lij, ſed rotūdioribus, qua ternis ſingulæ alæ appen ſis. Flores paruos, albos, & ſemina piri ſeminibus proxima ferens . quam Aegyptij Abſus vocant.

De Sesamo seu Sempsen. Cap. XXXII.

ALPINVS.


EMPSEN, à nostris sesamum, planta est vnius caulis recti, se ad vnius cubiti altitudinem extollens, folijs densis ordinatis totum caulem vestientibus, solatro proximis, floribus albis paruis, à quibus siliquæ producuntur quadricostatæ, paruæ, semina flaua, lini similia continent quæ gustui dulcia existunt. ex quibus oleum, quod sitis appellant illi, quod ad cibos in frequentissimo vsu est, maiorique pretio, quàm oliuarum oleum ibi venditur. Folia, semina, & oleum ferè eiusdem facultatis esse experiuntur, quippè calidæ temperatæ, atque humidę ad secundũ gradum accedentis, resoluentis, & emollientis. Plantæ decocto utuntur ad ophtalmias resoluẽdas, fomenti modo oculis adhibito. atque ad tussim, anhelitusque difficultatem, pleuritidem, peripneumoniam, & tumores duros scirrhosos; mulieres pro uteri duritie insessiones, ex plãta, seminibusque cum modico mellis paratas frequentant: eodem ad cutis vitia vtuntur, quippe ad furfures capitis, liuoresque faciei, & nigrores ex sanguine congelato exortos, calido fomenti modo sæpe apposito. ex planta & seminibus in aqua concoctis cum modico mellis emplastra ad tumores scirrhosos, atque ad exsiccatos neruos parant, quibus utiliter semper vti solent: quæ etiam ad combustas partes utiliter frequentant, non minusquam ad calidas inflammationes resoluendas, uel suppurandas. decoctum etiam inclysteribus ad colicos dolores, & ad emolliendam aluum affectant. Mulieres ad mouendas menstruas purgationes, decoctum ac infusum in aqua paratum pro secreto auxilio habent. neque sua spe hæ, quibus præcrasitie sanguinis, venarumque uteri obstructione menses non veniunt, frustrantur. Seminis ad cibum usus est antiquatus apud omnes Aegypti accolas, pauci tamen est nutrimenti, sed alimentum unctuosum ac crassum præbet. ex quo, quamobrem ipsorum frequenti esu mulieres impinguescant, facile deprehenditur. quæ vero ipsarum corpora pinguefieri cupiant, semina à cortice mundata comedunt plus pinguefacit oleum ex seminibus expressum, omniumque maxime fex olei thaine ab illis uocata. Oleum fæcemque eius

bibere,

bibere, adhoc vt impinguescant, mulieres in balneis familiarissimũ habent. Oleo etiam ad multa alia Aegyptij uti consueuerunt, quippe ad cutis pustulas, asperitatem, ac omnem defedationem ex humore melãcholico concitatam, tum epoto, tum in cibis frequẽtato, uel ipso affectis partibus inũctis. Secretum apud quosdã auxilium est, ad cutis pruritus abolendos, eius quatuor untias multis diebus bibendam exhiberi. eo etiam ij utuntur, ad anhelitus difficultatem, pleuritim desperatam, in qua nihil expuunt ægroti, atque ad peripneumoniam. necnon ad mouendos menses, atque ad uehementes stomachi, intestinorum, uterique dolorum cruciatus demulcendos, intus, extraque præstito. GVILAND. tibi gratias multas habeo, qui mihi huiusce plantæ tot tantasq; utilitates medicas ab ea gente compertas dixeris, quas dignas auribus uestrorum quoque medicorum censeo, quando non solis Aegyptijs hæc manifesta fuerint, sed multi alij præclarissimi medici eadẽ fere in posterum memorię prodiderint, ut est Rasis, Auicenas, Haly, Serapio, atque alij. Sed nunc restat, ut plantæ ichonem spectemus, & an ea sit, quam aliqui pinxerunt, qui in illa dubij ex Theophrasti lectione decepti uidentur. hanc plantam sempsem appellant.



SEMPSEM SESAMVM.



De Culcas siue colocassia. Cap. XXXIII.

ALPINVS.

NVLLA planta Aegyptijs colocassia, quam illi Culcas vocant, est magis nota, neque magis in usu, quando omnes radices huius plantę in iure coctas, atque alijs multis modis in cibis paratas assidue esitēt. Nō secusquàm nostri rapas. agri colocassiis pleni ibi spectantur, atque quod mirabilius uidetur, nemo illorum aliquam ipsarum plantarum floribus, uel fructibus usquam pręditam uidit. Ego ex innumeris illis uiuentibus à me sępe inspectis, nullam unquam florentem uidere aut cum aliquo fructu, uel aliquo caule, potui. Ex quo dubitandum uideretur, eam plantam esse Gręcorum fabam Aegyptiam. planta hæc ibi spectatur folijs nenupharis, longioribus, ari proximis, sine caule, flore, atque fructu: eius radix magna, crassa chinę radicibus similis cernitur, sapore subamaro acri cum aliqua uiscositate, quæ cocta dulcescit. quotidie passim toto anni tempore per urbem innumerę radices uenduntur, uiliori pretio. Hinc sanè multum semper miratus sum, Dioscoridem, Aegyptiam fabam flores, atque fructus ferre, & eam item colocassiam esse prodidisse. Quam plantam quoque eo nomine Aegyptij nominăt, quippe culcas. Quam nusquam floruisse, nullumque fructum dedisse neque vidi, neque aliquem vidisse unquàm audiui: cuius litem relinquo alijs libentissime dirimendam. Eam tum crudam, tum coctam libentissime ueneri indulgentes mandunt, tum quia putant semen multum gignere, tum libidinem preualide mouere.



CVLCAS

CVLCAS FABA ÆGYPTIA.



De Loto Aegyptio Nuphar vocata. *Cap.* *XXXIIII.*

A L P I N V S.

PROXIMO de Colocaſsia cognito errore, hic alius à nobis de Loto Aegyptio animaduertitur, quando hæc planta planè eadem ſit, quam noſtri nympheam, atque Arabes Nuphar appellãt. In toto quidem flumine Nilo Aegyptia loca lambente nulla alia planta eſt inuenta quæ notas loti præſeferat, quàm nymphea ipſa, quæ profectò planta ſimilis eſt, ut de Loto affirmat Dioſcorides, Colocaſsiæ, ſeu Fabæ Aegyptiæ, floremque fert album (loquor de maiori nymphea) lilio valde ſimilem, quam clarius expreſsit Theophraſtus, qui dixit. & flos candidus, lilijs foliorum anguſtia proximus; uerè enim „ hic maioris nympheę flos eſt, qui Sole occidente clauditur, atque ſub aqua òccultatur, atque Oriente ſupra aquam aſſurgit, & foras exit, aperiturque. Quod non modo in Aegypto, verum in multis Italię locis in hac planta obſeruatur, maximeque in locis omnibus circum Venetias lacunoſis uel paluſtribus. Valles ſiquidem Margherę, ac Meſtri plurimas has plãtas ferunt, in quibus quiſque quod à Theophraſto, Dioſcoride, atque alijs multis de Loto dicitur, planè obſeruari poteſt. Et quid? non ne etiam ex flore caput producitur, papauerorum capitibus valde ſimile? in quo ſemina multa minuta, qualia uere milij exiſtunt, continentur, radixque craſſa eſt? Nõ poſſum non vehementer admirari Theophraſtum, Dioſcoridemq́ue, atq; alios, qui omnes a nymphea, diſtinctiſſimis capitibus lotum Aegyptium ſeiunxerint, quando utraque vnum atque idem planè ſit, & mirandę ad ſolem conuerſiones de loto celebratę eædem ſint, quæ in communi nymphea ab omnibus animaduertitur. Ipſa enim Occidente Sole florem claudit, deinde tota cum folijs ſub aqua occultatur, eoque oriente, florẽ primo extra aquam demittit, aperit, atque paulo poſt cum omnibus folijs ſupra ipſam aſſurgit. Aegyptij caules crudos cum ſuis capitibus per ęſtatis calores mãdunt: ſubdulces enim ſunt, atque humidi, ad modumque refrigerant & humectant, quos appellant Razelnil.

GVILAND. Miror equidem non parum Plinij diligentiam, Lib 13 c. 17. & 18. qui hæc ſcripſerit. Mirum eſt quod præter hæc traditur. ſole occi- „

dente

„ dente,papauera ea comprimi,& integi folijs.Ad ortum autem ape
„ riri donec maturefcant,flofque, qui eft candidus, decidat. Hoc
„ amplius in Euphrate tradunt, & fcapum ipfum, & florem uefpera
„ mergi ufque in medias noctes, totumque abire in altum,ut ne di-
„ miffa quidem manu, pofsit inueniri. Verti deinde, paulatimque
„ fubrigi,& ad exortum folis emergere extra aquam, ac florem pate
„ facere,atque etiamnum exurgere ut planè ab aqua abfit altè.quan
do in communi, vt tu dixti, nymphea pene locum Marghera appellatum,in ftagnantibus aquis dulcibus, ifthæc omnia planè obferuentur,atque propè Meftrim ciuitatē in omnibus illis conuallibus. Ad Nympheę uel loti Aegyptii medicos vfus populis cognitos nunc prodeas. ALPIN. Vtuntur floribus & folijs contufis ad omnes calidas inflammationes,atque etiam fucco, pręfertimque ad demulcēdos dolores,a calida caufa obortos, lacte atq; oleo rofaceo mifto, eodēque itidē modo oleo,quod ex floribus parãt ad calidos dolores, inflammationes,exuftiones,ulcera,& dolores capiti in febricitãtibus, uigilijs,tum exterius folia cõtufa applicant, tum eius fucco cum oleo & aceto frontem & tempora,illiniunt.ad conciliandum fomnum fyrupum ex eo paratum frequentant, atque tum feminum,tum radicis puluerem ęgrotis cum eius decocto exhibent. Vfus radicis,feminumq; fecreti loco habetur apud multos,ad gonorrhæam,& in mulieribus ad album profluuium firmandum,& ad dyfenteriam. Multi uero ab huius plantę ufu cauēt,eius loco alia fequentes, eo timore ne eis coeundi tum defiderium, tum vires minuantur. apud eos etenim omnes cõpertum eft vfum feminum,atque radicis homines reddere ad venerem valde frigidos,ac tardos.Hinc vfum hunc multos ibi fanctos heremitas fequi audio, vt facilius uitam Cælibem ducere queant. fed iam ad papyrum fermo à nobis conuertendus eft, quando hęc planta quoque in Nilo flumine nafcatur. Verum quoniam omnia de hac planta tum ad cognitionem,tum ad vfum pertinentia te in Plinij capitis de papyro commentario (quod papyrum vocafti) planè profecutum fuiffe fcio,paucis de ea mihi nunc agendum puto.

De Stratiote, Haibalem maoui vocato. *Cap.* XXV.

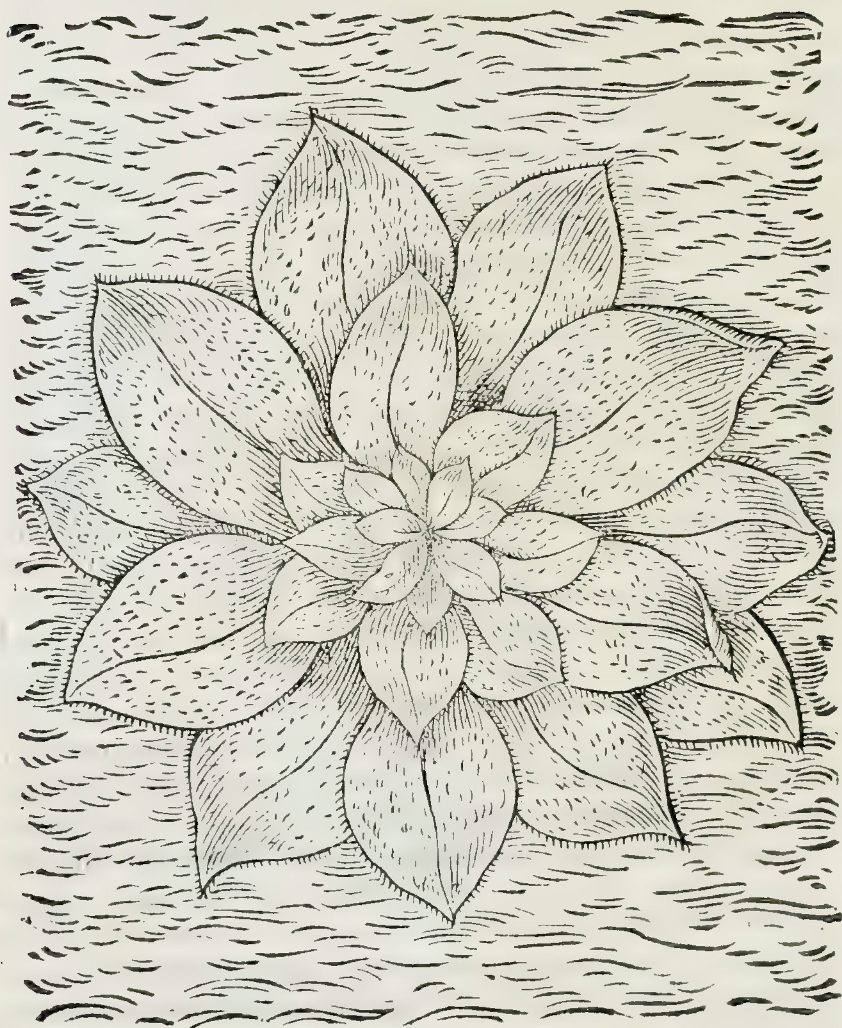
ALPINVS.

PELVSIVM nunc Damiata vocata, ciuitas in Aegypti humiliori solo posita est. quo fit, vt Nilo flumine ad eam perlabente (quod pene ipsam spacio quinque millia passuum in mare mediterraneũ euomit) largius eius solum inundatur, & ad libitum irrigatur. Hincque multa ætiora atque amœnissima, quàm in toto Aegypto reperiantur prope hanc vrbem, viridaria cassijs, limonibus, musis, vitibus consita, atque inter se more Italico fossis (quæ alibi in toto Aegypto nusquam reperiuntur) aqua fluminis decurrente plenis, distincta spectãtur. In illis itaque fossis quæpiam herba copiose prouenit, aquæ lenticulæ palustris modo supernatans, sine caule, folijs Cynoglossi, breuioribus, latioribus, densioribus, durioribus, hirsutioribusque ac albidioribus, à quibus pro radicibus exigua ac rara quędã lanugo pendet. Quæ planta maiori sedo, vel semperuiuo est similis; Quam appellant Hayhalem elmaoui, quasi dixerint aquosum sedum. Nullo odore est referta, eo excepto, quem ab aqua accipit. sapore tamen adstringenti, ac sicco linguam ferit, non secus quam acacia faciat. Ad eadem ipsa mala ij vtuntur, quibus plantaginem conducere compertum est. Ex quo mulieres rusticæ, quas Bedoui vocant, ad sistẽdam sanguinis eruptionem ex utero, atque alijs partibus, eius decoctum, vel succum, vel puluerem per os quotidie ad drachmę pondus sumunt. Rustici quoque ad vuulnera sananda folijs cõtusis superpositis vtuntur, mirificeque ea sanant. eamque frigidam vsque ad primum gradum, & siccam supra secundum illi esse arbitrantur. GVILAND. Hanc plantam verum esse Stratiotem antiquorum existimo, de qua Dioscorides hæc nobis prodiderat: Stratiotes in aquis nascens, aliquibus fluuiatilis Stratiotes nuncupatur; Aegyptijs Tibus, Magis Aeluri sanguis. Aquis supernatat, & sine radice viuit, vnde cognomen traxit. Herba semperuiuo similis, ni maiora haberet folia. Ad eademque mala, ad quæ ea Aegyptios nunc vti dixisti, prętare Dioscor. etiam scribit, Itaque non erit dubitandum hanc herbam esse stratiotẽ. Quod

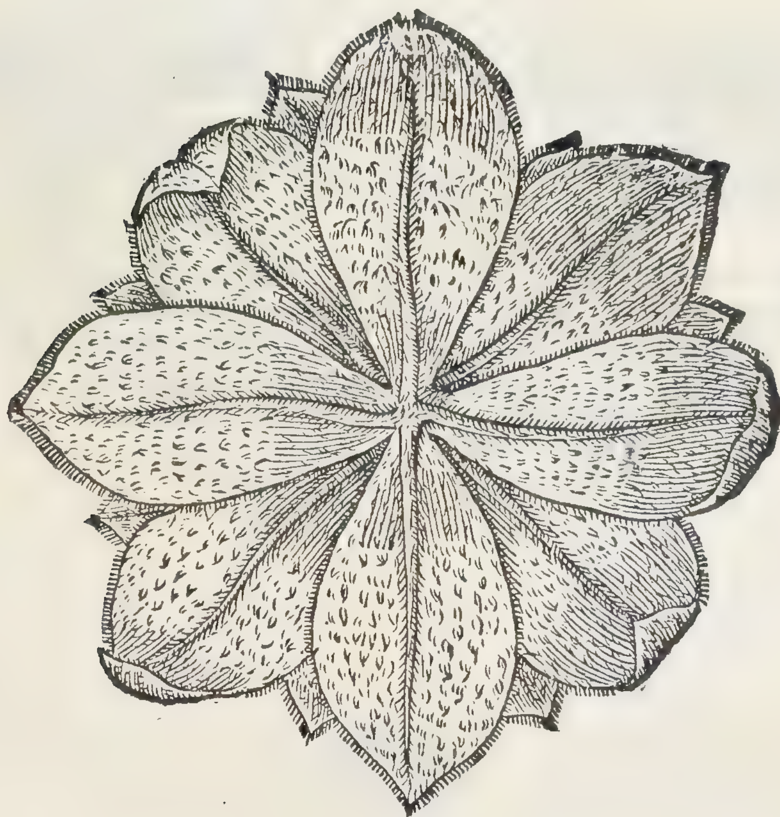
Lib. 4. cap 108 » » » » » Lib. 24. cap. 18.

clarius Plinius demonstraſſe hiſce verbis etiam viſus eſt. Celebratur autem & à Græcis Stratiotis,ſed ea in Aegypto tantum,& inũdatione Nili naſcitur, aizoo ſimilis, ni maiora haberet folia. ALPIN. Verum loqueris. Sed ad alia tranſeundum eſt.

HAYHALEM ELMAOVI IDEST Stratiotes.



STRATIOTES AVERSIS FOLIIS.



De Papyro Berd vocata. Cap. XXXVI.

ALPINVS.



APYRVS, quem berd Aegyptij nominant, est planta fluminis Nili, binis aut pluribus caulibus rectissimis supra aquam sex, septemue cubitibus assurgens. Cauliumque in fastigijs scapus inumeris capillamentis, longis, rectisque contextus, cernitur. Folijs quoque constat multis rectis, ensiformis, tiphæ aliquatenus similibus. triangularibus, ac mollibus. Chyrurgi oliorum medulla vtuntur ad vlcerum ora dilatanda. Ex scapique combusto cinere, recentia vlcera curant. qui etiam maligna augeri (si sæpe aspergatur) non sinit. Ex scapis recentibus aquam distillant, ad oculorum suffusiones, caligines, ac obscuritates maxime proficuam.



PAPYRVS

PAPYRVS BVRDI.



De Cypero. Cap. XXXVII.

ALPINVS.



YPERVS rotundus, quem Aegyptij vocant hodueq́,in Nilo flumine, atque in pluribus Aegypti lacubus vel locis paluſtribus, copioſiſſimus peruenit porrais folijs,longioribus tamē atque exilioribus, cauleque cubitali,anguloſo,in cuius cacumine ſunt folia aliqua ſtellæ modo radiantia,è quibus ſpicæ aliquæ procedunt herbacei coloris ſemina continentes: radices ſunt nigræ,rotundæ, magnę,oliuæ craſſitie ſpectantur, multęque uni radicis capillamento appenſæ ſimul cohęrentes, odoratę, atque acuti ſaporis, Hę calefaciunt, exſiccant ſine mordacitate, incidunt, attenuant, oraque uenarum aperiunt. Apud Aegyptios maximos ad medicinam vſus habent, pręcipueque ad vlcera oris, & pudendorum ſananda familiariſſimum ipſarum tum puluis,tum combuſtarum cinis, eſt remedium.ex ipſis paratum decoctum uel puluis ſtomachum,cerebrum pulmones,vterum,neruos articulos, aliquibus diebus ſumpta plurimum calſacit,ſiccat, roboratque naturalem calorem:ex quo omnibus morbis à cerebri tum frigida humidaque temperie, tum frigidorum humorum diſtillatione concitatis,hę efficaciſsimum ſunt auxilium:non minuſque ſtomachi cruditatibus, humiditatibus,flatibus,anhelituſque difficultati,orthophneę,tuſſi.necnon hyſtericis omnibus mulieribus ex frigido humidoque utero effectis,aliiſque morbis, ab iiſdem uteri cauſis obortis articulorum doloribus.Familiare ſatis remedium ad ſuppreſſos menſes eas eſſe ibi expertū eſt.nam menſes efficaciſsime reuocant. Decocto ac puluere ad frāgendum tum in renibus, tum in ueſica lapidem,ac ad prouocandā urinam frequentiſsime illi utuntur, quod etiā non minus in omnibus cronicis febribus, ac alijs diuturnis morbis frequentant.

CYPERVS HODVEG.



De Chatè, Abdellaui, & batecha el naui. Cap. XXXVIII.

ALPINVS.

N vſu habent Aegyptij genus quodam cucumerorum Chatè vocatum. quæ planta à communi cucumere alia quidem re non differt, niſi magnitudine, colore, & mollitie, quando Cucumis Aegyptia folia habeat minora, albiora, molliora, atque rotundiora, fructuſque producit admodum à noſtratibus differentes, quando his longiores, viridiores ſint, ac cortice plano molli, ęquali ſpectentur. guſtuiq; ſunt dulciores, atque concoctu faciliores. Horum vſum corporibus in cibo ipſis tum crudis, tum coctis veſcētibus, ſalubrem eſſe apud omnes fe eorum locorum incolas creditur. Medici aliqui ibi nonnullis febricitantibus crudos etiam mandendos concedunt, præſertimq́ue peſti affectis, quibus cucumeres hos crudos eſitatos ſumme conducere omnibus (neſcio qua ratione) perſuaſum ſit. Coctos in ardentibus febribus, vtiles eſſe ratione confirmatur, quando refrigerent, atque humectent. In renum & veſicæ calidis morbis, cum lacte coctos cucumeres multis diebus non ſine multa vtilitate in cibo ſequuntur. lac etiam ipſorum ſeminum pro ijſdem malis per os fumere ſæpe ſolent. ad oculorum vero, aliarumq́ue partium calidas inflammationes pulpa contuſa cucumerorum lacti miſta vtuntur. Et ad ſedandos podagricos dolores à cauſa calida concitatos, ſuccum lacte oleoq́ue roſaceo miſtum, partes liniendo, ſequuntur. Stillatitiam aquam ad libram ad iecoris caliditatem corrigendam & ad ſanandos renes tum inflammatos, tum à calculis vexatos multis diebus ęgrotos bibere conſulunt, quibus ipſam ſatis ijs conferre experientia compertum eſt. ſunt aliqui, qui ad hæc eadem mala aqua ſtillatitia lacti eorundem cucumerorum ſeminum miſta, vti ſolent. ex Melonibus etiam quoſdam à noſtratibus planè diuerſos Aegyptij habent, quos Abdellaui uocant, ad differentiam aliorum, quos etiam Chaiar nominant. quorum vſus ad cibum haud multum iucundus percipitur, cęteriſque omnibus inſipidiores ac molliori pulpa obſeruantur. Habent tamen ſemina, quæ alijs omnibus

nibus

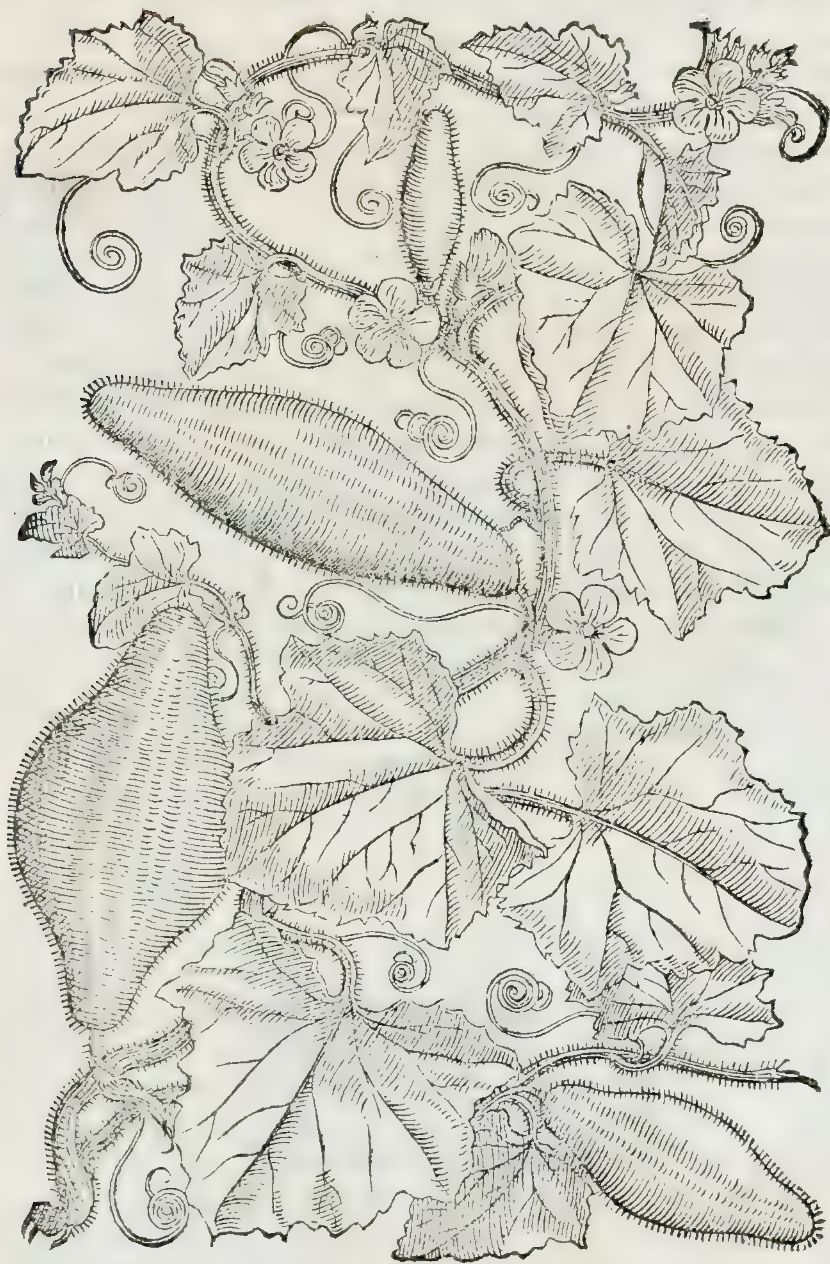
nibus longè magis ad refrigerandum præstare putant. Qua de re, omnes ea plus alijs in vſu frequentiori habent, aliorum melonum ſemina parui facientes. Planta noſtratibus non multum differt, ſed fructus fert oblongos, acutos, extrema, & medium valde craſſum habentes, Bahobab nuper narratis fructibus proximos. Habent etiã Angurias à noſtratibus non niſi magnitudine quoad aſpectũ differentes: noſtris quidem maiores, cortice flauiore, quæ intus ſemina tantum, & aquam dulciſſimam continent. Quam ad ſitim arcendam, caloremque multum in ſtomacho, uel hepate, vel renibus corrigendum largius epotant. Ad febres nonminus ardentes, & tertianas, vſus illiuſce aquæ ſummopere laudatur, atque ab his frequẽtatur. Sunt qui diſtillatione aquam tenuiorem ad ſiticuloſos, ſtomachos bilioſos, ad iecur reneſque calidos, & à calculis uexatos, eliciunt. quam certe ij multæ vtilitatis eſſe experiuntur. Turcæ Aegyptij, Arabeſque laſciuiorem vitam agentes, per æſtatis ſummos calores, harum anguriarum aquam in potu frequentant, eiq; aliqui modicũ aquæ roſaceæ, moſchi, atq; ambræ miſcent. His Aduenas honorare conſuetudo Aegyptiis eſt, eas ſcilicet edendas obferentes. Illas per annum in paleis incorruptas conſeruant: aliquandoq; ſic cariori pretio ibi ad ęgrotos vẽduntur, vt vnam argenteo aureo venditam cognouerim. Sic vero eius aqua diuretica eſt, ut ipſius uſum aſſidue ſequentibus, hernias, ad teſtes de fluxa, incredibili magnitudine, facere ſoleat. hinc ibi plures hernioſos ſpectare licet.

...



N CHATE.

CHATE.



ABDELAVI.

ABDELAVI.



De Achaouan, seu parthenio inodoro: *Cap.* XXXIX.

A L P I N V S.



CHAOVAN, est planta herbacea camomelo proxima, quæ tamen non adeo alta extollitur, sed parum supra terram latius expanditur, folijs parthenij, minoribus ac densioribus, floribusque camomeli ęmulis. Herba saporis odorisque expers percipitur, sed flores odorem grauem, per obscurumque spirant. Florum, foliorumque decoctum in usu habent ad tollendas viscerum obstructiones, præsertimque ad Ictericos. GVILANDINVS. Si sapor acutus in hac planta sentiretur, cotula Serapionis, sine dubio esset.

ALPINVS Hæque plantæ existunt, quas Aegypti patrias esse obseruare potui.



ACHAOVAN PARTHENIVM INODORVM.



De Neiemelmſalib ſiue gramine Crucis. *Cap.* *XL.*

ALPINVS.

GRAMEN quoddam naſcitur exile, radicibus ſerpens albis, geniculatis, dulcibus, cum aliquali acrimonia, cõmuni gramini proximis, digiti altitudine, geniculati, ramulis aſſurgens, folijs communi gramini ſimilibus ſed minoribus, ramuli habent quotuor ſpicas, Iſchami, uel graminis

nis ſanguinarij ſimiles, perfectam crucem figurantes, quam æque omnes vno modo formãt: ex quo ipſum Aegyptij neiem el,uocãt quaſi dixerint,gramen crucis, in quibus fiunt ſemina minutiſſima ſeminibus communibus graminis ſimilia. Maximum vſum ſemina apud omnes habent ad eos ſcilicet, qui tum renum,tum veſicę calculis laborant, atque ad frangendos lapides in ueſica cõcretos. Quod genus morbi ibi eſt familiariſſimum,& quaſi endimium, ex cauſis alias narratis. Mulieres radicis decoctum tum ad pueros variolis,atque morbillis correptos maxime ſequuntur, tum ad ſeipſas,vbi cupiunt interceptas menſtruas purgationes rurſum euocare. Sunt aliqui,qui pro ſecreto auxilio habẽt decoctum,ex ſeminibus modice contuſis paratum, ad adiuuanda exhantemata in febribus peſtilentibus, quas peticulas noſtri appellant. Ad vſum quoque vulnerum & vlcerum,non paruum apud eos, tota herba, pręcipue radices, habent vſum. Aiunt radicem frigidam atque ſiccam eſſe, tenuiſſimarumque partium. Quamob rem non deſunt multi, qui ad mouendum ſudorem eius decocto familiariſſime vtuntur.



MEIEM

MEJEM EL MSALIB.



De Meliloto Aegyptio Alchimelech vocato. Cap. XLI.

ALPINVS.

MELILOTVS, quo Aegyptij utuntur, ſemen minutum eſt rotundũ, ſubnigrum, declinans ad rubrum, odoris nõ omnino expers, ſapore ſtiptico cum aliquo amarore. Planta, quæ ipſum producit, eſt parua herba ſupra terram expanſa, modice repens, ferè nihil, aut paruum in altum ſe attolens, folijs trifolij ſiliquoſi, minoribus tamen, floribuſque par-

uis

uis multis,longis,racemi modo ordinatis,croceis, odoratis,à quibus promanãt ſiliquæ,paruę,obliquę,ſemẽ quale dictũ eſt,continẽtes.Huius plantæ ſemina tantũ apud illos in vſu exiſtunt.Quæ putãt ij quoad calorẽ & frigidita ẽ eſſe temperata,ſed ſiccare,reſoluere,ac ſtipticitate roborare, ex quo ad hepatis tumores ipſorum vſus apud illos eſt frequentiſſimus: quoniam ſine aliqua relaxatione digerit,& reſoluit.Ad omnes quoque dolores,quaſcumque corporis partes occupantes,fomentis ex ipſorum decocto vtuntur,maxime ad pleuritim,peripneumoniam & ad hepatis, coli, & uentriculi dolorem . quibus dolore vexatis , ipſorum decoctum ad libra bis in die calidum bibunt. Mulieres quoque vteri ſtrangulationibus,flatibus,ac doloribus eo ſubueniunt, præſertimque ex eo etiã inſeſſionibus paratis. quæ etiam fœnugreci , liniq; ſeminibus,paratę,& camomeli floribus, efficatius ad illius,& aliarum partium duros tumores adminiſtrãtur,atque ad euocandos menſes retentos. Ad roborandum ventriculum, & aperiendas obſtructiones venarum decocto ſumme proficue vtuntur . GVIL. Nunc ex te verum eſſe intelligo, apud Arabes meliloti vſum eſſe ſeminum,quẽadmodum Græci non ſemina,ſed flores in vſum admittunt.An vero hæc planta verus ſit melilotus, aut potius ea,quam noſtri lotum vrbanum,atq; ſertulam campanam (quę eſt planta, magna fruticoſa) appellant , aliàs declarabimus, huic enim diſputationi hic non videtur eſſe locus.Ego tamen hoc tantum dico,me libentius Aegyptiorum opinioni declinaturum. Sed Ichonem nunc apponito .



ALCHI-

ALCHIMELECH, IDEST MELILOTVS.



De Kellù, psyllio, Melanthio, cappare, vrtica, solano, somnifero, coriandro, ocymo, hyosciamo albo, conyza, nuce methela, Secamonè. Cap. XLII.

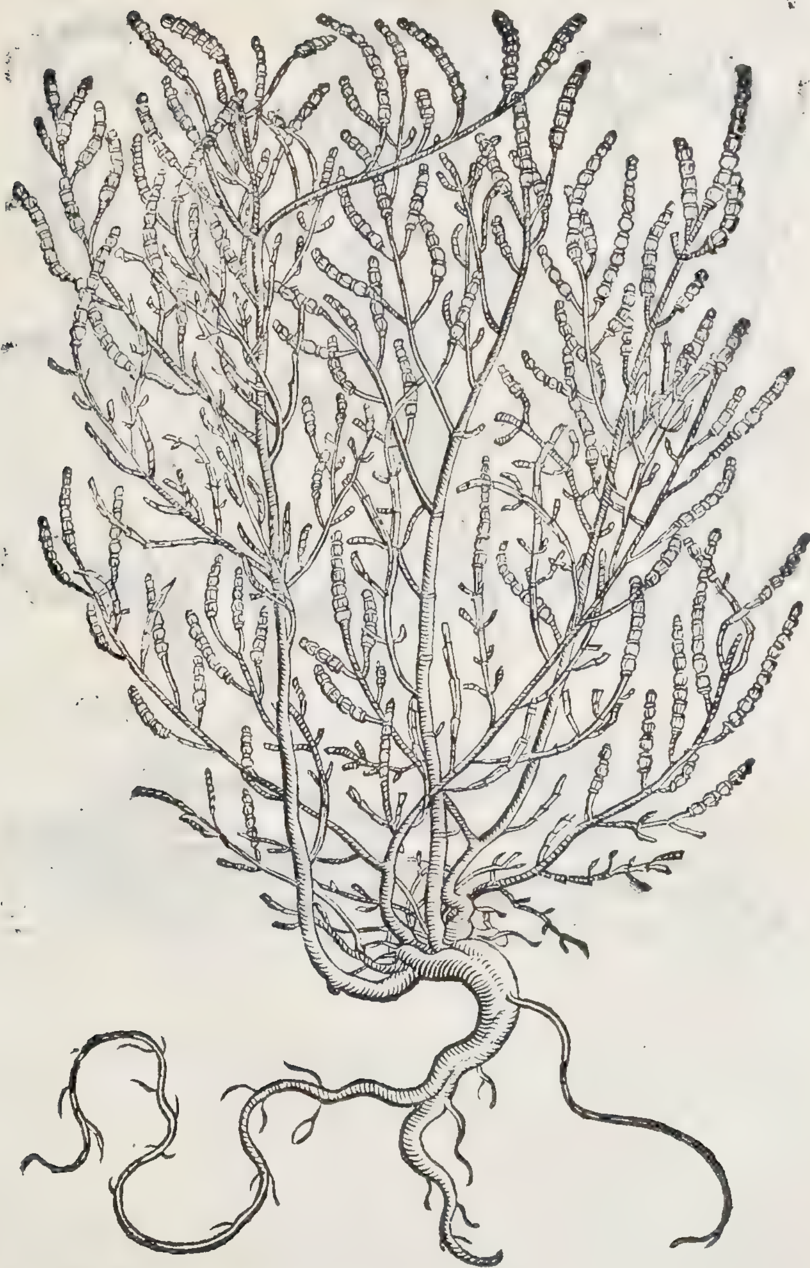
ALPINVS.

PROPRIIS Aegypti à nobis hactenus cognitis plantis, nonnullæ communes pluribus alijs locis, priusquã hunc sermonem claudamus, prætermittendæ quidem non sunt; maximeque ex his, Kellù ab Aegyptijs uocata planta, à quibusdam Antyllis, psyllium, Melanthium, capparis, urtica, solanum somniferum, coriandrum, ocymus goriophyllatus

albus hyoſciamus,conyza,Stramonium,Secamonè,ricinus.de his ipſis igitur aliquid commentemur. GVIL. Aliquid te de his ſcitu dignum dicturum puto.proinde ut lubet loquere. ALPIN. Kellù,noſtri quoque Kalli, plantæ tres vtique in Aegypto ſpecies aluntur, ex quibus omnibus combuſtis cineres fiunt, ad vitra,ſapo nem,& alia multa.prima ſpecies eadem eſt planta cum ea, quam noſtri Kalli geniculatum, appellant. Altera eſt, quam nonnulli album Kalli vocant,Tertiaque Aegyptijs magis propria,folijs con ſtat paucis aiugę folijs proximis,ſed ualde longioribus,uno cauleq́ue nō omnino recto,à quo tres, quatuorue cauliculi exoriuntur, qui recte ſurſum feruntur, quilibetque ipſorum in cacumine capum quinque aut plus folijs chamepythios proximis, at deorſum in arcum recuruatis,inclinantibus conflatum,à cuius medio floſculi roſarum ſimiles exurgunt multi. Hæ omnes plantæ ſalſæ, atque acri ſapore linguam feriunt. GVILAND. Sine dubio vtręquæ hæ plantæ à te poſtremo deſcriptæ ſub anthyllidis ſecundæ genere reponendæ ſunt.Dioſcorid. ſiquidem aiugam docens ſic; ſcripſit: Herba in terra repens,incurua,folijs ſemperuiui minoris.
" multo tenuioribus, hirſutis & pinguioribus,circum ramos denſis
" in capite vero de Antyllide ipſam aiugę folijs proximam eſſe ſtatuit.Sed ſequere reliqua enarrare. ALPIN. Ex his ſanè tribus Sole in primis exiccatis, & mox combuſtis cineres eæ parantur, quæ illinc Venetias conuehuntur ad uitra,atque alia conficienda. Aiunt multi illorum folia trium harum plantarum, ſed maximæ ſecundæ atque tertiæ Kalli, in puluerem redacta,per os ſumpta phlegma atque bilem exuſtam purgare. Idemq́ue ex folijs expreſſum ſuccum facere.

KALLI.

KALLI. I.



KALLI. II.



KALLI III.



Psyllium copiosissime ibi prouenit. Cuius seminum apud eos vsus est, præsertimque mucilaginis ab ipsis paratę cum aqua rosacea, in omnibus febribus biliosis, ardentibus, inflammationibusque pectoris, vti in pleuritide & peripneumonia. Sed extrahunt cum aqua hordei, & cum saecharo candido exhibent. In aqua rosacea extracta Psylij mucilagine ij utũtur in biliosis dyarrhæis, & disenterijs. ad externasq; omnes inflãmationes, emplastri ac fomenti

menti modo tum ex viridis plantę foliis, tum ex seminibus psyllij tota planta vtuntur. Quam plantam vocant Chetùn. Nigella ibi etiam prouenit, quoad flores pulcherrimam, quando floribus maioribus, ac numerosioribus folijs præditis spectetur, eiusque semen in vsu est frequentissimo in pueris, ad necandos vermes, contusisque seminibus cum aceto emplastri modo ad plures cutis infectiones vtuntur. Mulieres etiam, quæ non purgantur, eo si suffiantur, maxime iuuantur. vocantque hanc plantam sureg. Cappares Alexandriæ maiores quàm alibi inueniantur, proueniunt, quos cappar quoque appellant. ex quibus cortices radicum in vsu habēt frequentissimo ad uermes necandos, ad mouendos menses, atque ad quoscunque tumores duros; præsertimque lienis sanandos, pro quo indurato membro, exhibent decoctū per os multis diebus, exterius ex corticis puluere, & aceto facto emplastro, cui aliqui modicum mellis miscent, quo præsidio vtuntur ad cutis maculas, & in fectiones, eas linientes. Alexandriæ Vrtica prima, quam ij vocant angiar, prouenit copiosissime, & proinde eius semina multos vsus ibi quoque habent, maximumque ad venerem excitandam, præsertimque in frigidis corporibus, si cum vino dulci bibantur. Nonnulli ad idem ex seminibus ijs, radiceque buzeidam, ac melle componunt electuarium, cuius semuntiam quotidie sumūt. Vsum non minorem semina habēt ad pectoris, pulmonumque vitia, eius enim decocto cum melle parato in tussi, anhelitus difficultate, orthopnæa, & peripneumonia à crasso frigidoque humore concitatis, familiarissime vtūtur farina quoque cum melle eclegmatis modo ad eadem mala, cuius vsum cum aceto emplastri modo ad omnes difficiles cutis pustulas sequuntur, & ad omnes maculas cutis eiusque infectiones, tumores duros non minus, prȩsertimque ad parotidas. Mulieres nihil habent, quo valentius vterum calefaciant; mundent, atque ab obstructionibus sanent, quam vrticā, ex quo ad mouendos menses seminum decocti, atque suffiti vsus est apud ipsas frequentissimus, maximeque addita myrrha. Cinere ex seminibus parato, ad omnia ulcera maligna & cācerosa vtuntur. Solanum somniferum in Alexandriæ ruderibus copiosissime prouenit, sicq; crescit, vt magnus frutex appareat. Vtuntur incolæ radicum corticibus ad dragmam puluerizatis cum aqua lactucę, vel solatri, sumētes ad somnum cōciliandum. Huius plantæ cortex non secusquàm nux methel, siue stramonij semina, apud plures malos nomines, vt

aliquid

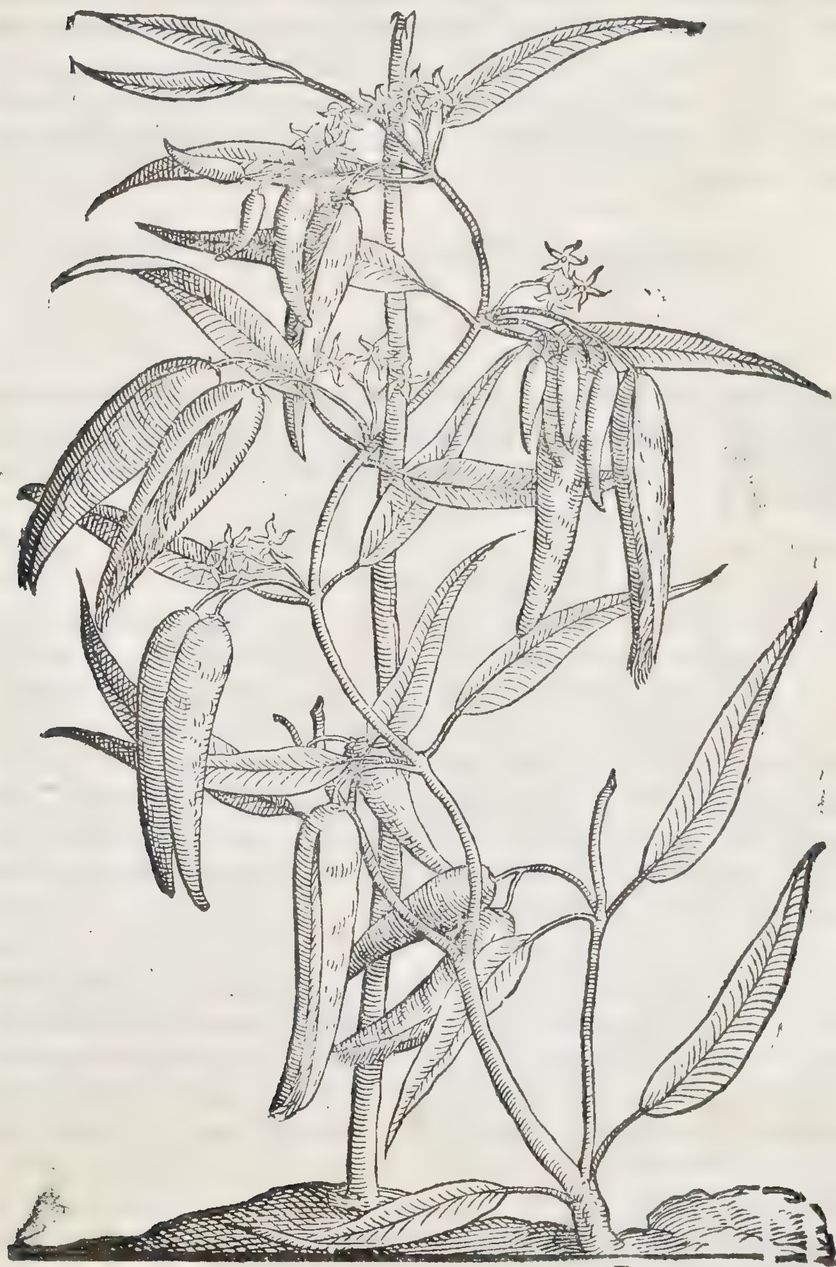
aliquid mali faciant clam dum dormiunt, huius corticis in epulis ponunt. Folijs contusis emplastri modo ad calidas inflammationes vtuntur, atque illito ex ipsorum succo fronte, temporibus, ac alijs partibus corporis in quibus pulsus sentiuntur, vel ijsdem con tusis emplastri modo appositis, ad somnum familiarissime vtũtur. non minusque ad exustiones. Nux etiam Methel ibi nascitur, sed non vsq, adeo copiosa, vti solanum prædictum. estque verum Dioscoridis stramonium. vsusque plane eosdem habere ij aiunt, quos de solano somnifero diximus. Adest quoque hyosciamus albus admodum à communi figura differens, nasciturque Cayri propè pyramides, folijs communis longè grandioribus, latioribus, crassioribus, & albidioribus. Quo vtuntur nõ secus quam stramonio. Vbique vero in viridarijs coriandrum prouenit copiosissimum, quod omnes Cusbarà appellãt. Herbęque virentis vsus in cibo est apud omnes Aegyptios familiarissimus. etenim ferculum non parant sine folijs coriandri, quamquã ingrate oleat. GVIL. Quid audio? non ne ij ipsum mandentes maxime læduntur, & ab eius vsu in phrenesim labuntur? quod Dioscorides, Auicennas, tum multi alij tradidere. ALPIN. Ridiculum. quis vnquam vidit aliquẽ, coriandrorũ causa (quæ in vsu apud quosqne tum sanos, tum ægrotos familiarissimo existunt) læsum fuisse, aut ei aliquos sensus turbatos, nisi immoderate eis fuerit vsus? Quid miraris? quasi eiusdẽ cum Galeno non sis sententiæ, qui coriandrum palidum, resoluẽs ac modice adstringens statuit. non ne demonstrat Dioscorides vel hanc eius facultatem fateri cum dixerit, chæredas coriandro cum comento sanari? Quod nunquam à frigidis frigidi tumores discutiantur, ac curentur; cum medicamenta aliàs à Dioscoride ad sanandos duros tumores chæradasque pręsertim memoriæ prodita, calida facultate fuerint. Neque uidetur planè hoc siluisse Auicena, cum dixerit, cheæradas coriandro sanari, uel ex proprietate, quam ad illum sanandum tumorem habet, uel ex partium substantiæ tenuitate, qua per meat profundę tumidam partem. Sed quis ignorat nihil à frigido resolui, etsi multa fiat permeatio partis tumefactæ, sed omnia resoluentia calida esse? GVILAND. Verã sententiam recte defendisti, quam quis modo negabit, sciens ex te Aegyptios uirentem coriandri herbam in cibo sequi citram aliquamnoxam? multo minus seminum siccatorum usus erit exinde timendus. Hincque errasse non parum Arabes liquido constabit

qui

qui coriandro frigidam facultatẽ narcoticam,ſtuporem inducentẽ atque ſenſus turbationem concitãtem,ac exitium tribuerit. Idemque & de pſyllio fuiſſe apud illos à te compertum eſt, quando pſyllium pro ueneno à Dioſcoride,atque alijs receptum, inoxie in febricitantibus frequenter non modicam ægrotis ſeminum mucaginem exhibentes.Herbã in aqua elixatam illi eſitant.Sed ea multo plus ſemina ad roborandum ſtomachum ualere ii affirmant,debiles etenim uentriculos,uſu ſeminũ aſſiduo maxime roborant,eiuſque calorem ipſa fouent,augent,flatusque reſoluunt,ac diſcutiunt proindeque in colico dolore, atque alijs à flatulento ſpiritu concitatis uſum ſeminum ſequuntur: ipſis ſcilicet,uel in puluerem reductis,uel ex ipſis parato decocto,utentes. Quo uteri quoque frigiditatibus, & humiditatibus occurrunt. prçſertimque ad menſes immodice fluentes,& ad gonorrhçam firmandam,quod inſit illi quoquè facultas adſtringẽdi,ex quo puto apud eos plantam quoq; emplaſtri modo,ad podagricos & alios articulorum dolores in maximo ibi eſſe uſu, quòd eas partes adſtrictione, ne humorem partes recipiant,roboret,atque etiam contẽtos reſoluat,diſcutiat, uel exprimat. Ocymus ibi in uiridariis copioſiſſimus creſcit ad altitudinem trium & plus cubitorum,foliis noſtratis longioribus,tenuioribus,colore rubro ſuffuſis,odoremque eximium ſpirantibus. Suauitate enim odoris noſtris omnibus prçferendus meritò uidetur, ob quem illi hanc plantam Rihau appellarunt,quod idem eſt,ac ſi dixeris,odorem,ita,ut hic ocymus prç odoris iucunditate eximia odor per excellentiam ab ijs uocetur. Qua planta odoris cauſa ij utuntur, medicos uero uſus apud eos ipſa paucos habet, qui ab aliis multis perdocti ſunt. Naſcitur etiam ſponte ibi quçdam planta repẽs, altius ſaliens,ſeque aliis arboribus conuoluẽs,foliis duris longis,Seſeli Athiopici proximis, ſed maioribus. Flores fert albos ſtyracis ſimiles, à quibus producuntur ſiliquæ;longæ ac craſſç,quales in ulcododendro cernuntur, plenç lanugine alba, ac ſeminibus paruis. ex hac planta ſuccus, manat flauus, urens quem ſiccatum Aegyptij ualenter tenues humores purgare,aiunt.Hanc illi eſſe ſcammonij ſpeciem affirmant, quã ſechamonè appellant cuius tamen nullus uſus in medicina apud eos noui. GVIL. Fortaſſe hanc plantam eſſe Apocynum Dioſcoridis affirmare poterimus. Cum illiuſce notæ,notis à Dioſcoride traditis conuenire conſpiciatur, atque fortaſſe putanda, quam aliquis è Syria ueniſſe, peri-

plocam uocatam, prodiderunt. At verum apocynum nunc in Italia cognitum est.

SECAMONE.



Fænugreci germina mox è feminibus erumpentia. ex ipfifque ftatim profilientia plebei comedunt, præfertimque mulieres, pinguefieri cupientes, per vrbem multas maffas terrę, plenas feminum recenter productis germinibus vendendas ij ferunt. Plures aliæ funt plantæ ibi nafcentes, quæ cum pluribus alijs locis communes exiftant, non eft de ipfis à nobis amplius fermo proferendus. Sed iam de medicina apud illos populos ufitata, fermonem, deque plãtis illis in locis nafcentibus claudere debemus; cum nihil fuperfit dicendum.

De plantis per iter obferuatis. Cap. XLIII.

GVILANDINVS.

PLVRIMAS gratias tibi refero, quod tantum laborẽ hactenus mea caufa fuftuleris. Nihilominus ne aliquid omittamus, quod vtile ad hanc hiftoriam iudicem, cuperem, antequàm nos huic fermoni planè finem imponamus, vt de plantis etiam per iter olim in Aegyptum à te nauigãdo varijs in locis obferuatis, aliquid diceres. ALPIN. Non arbitror te ignorare, noftro olim audito itinere, parum temporis mihi per iter illud conceffum fuiffe, ad indagandas illorum locorum plantas: veruntamen, quas tunc uiderim, quamquàm neque tuis doctifsimis auribus fatis dignas eas exiftimem, referre etiam nunc non recufabo. Memini me rhabarbari plantam Cocyræ infpexiffe, in antiqui illiufce propugnaculi quodam viridario. quam quidam ex Syria illuc naui aduectam habuerat: quique ipfam à viro Perfa Trypolim olim fuiffe adductam etiam affirmabat. Quę planta plane folijs rumici uifa eft proxima, quæ tamen erant latiora, craffiora, lanugineque quadam alba obfita. In illa eadem infula inueni Cyperi radices lõgas ad modum odoratas, & Chamedrim arboream, duorum fere cubitorum altitudine propè Butrintum, viuentem, quæ folia duplo & triplo Italicis maiora habebat. Zacynthi oxalidem, qua eius infulæ pharmacopæi ad medicinam utebantur, infpexi, admodum à noftris oxalidis omnibus diuerfam, quippè exilis herba ipfa eft, folijs paruis, craffis, oblongis, calthæ foliorum æmulis, guftũ non minus quàm noftra acido fapore ferit. Ibi quoque crefcit acacia fecunda Matheoli, quam ego florentem

mēſe Februario inſpexi folijs, floribuſque minoris anagyridis pro ximis, quæ guſtata, ſapore adſtringenti feriunt, paucisque tamen ac mollibus ſpinis obſita. Neque arbitror eſſe ueram acaciam, quā in Capadocia & Ponto naſci Dioſcorides prodiderat, quòd minime conuenire cum prima acacia, ſeu ſpina Aegyptia videatur. Aliud agnoui in illa inſula, quippè ſmilacem aſperam eſſe veram ſalſam parillam, qua medici vtuntur ad ſanandam luem gallicam. GVILAND. Copioſius quoque hanc plantam in quampluribus Italię locis naſci ſcio, quare iſtud, quod ibi didiciſti, nouum apud me non eſt. ALPIN. Verum dicis, etenim ipſam aliàs in multis aliis locis offenderam ac obſeruaueram, verum perpetuo, an eſſet ſalſaparilla, anceps, ac dubius fui. In hac vero inſula ea ſpectata, clarius cognoui veram eam vtique eſſe. GVILAND. Quamombrem in Italiæ locis cum eandem ipſam ſpectaueris, eiuſdem non fuiſti ſententiæ, ſcilicet eam eſſe ſalſam parillam. ALPIN. Quoniam omnes ſmilaces aſperæ, quas hactenus uideram, exiles admodum breueſque, ac capillares radices habebant, ſed quam in Zacynto inſula uideram, longas, craſſas, aſportatis Hyſpania radicibus ſalſæ parillæ omnino ſimiles. Quo pacto uero has agnouerim, tibi iam explicabo. Ego enim, ut ocium diuturnę moræ effugerem, forte fortuna collem illiuſce inſulæ perreptans, in valle quadam ad ſæpem oculos conieci, lenthiſcis ac multis aſperis ſmilacibus contextam, cuius ab radicibus omnibus terram impetuoſa torrentis aqua ſic abduxerat, ut illarum plantarum ſepem texentium omnes radices, non ſecuſquam venæ arteriæ, & nerui humani corporis à carne ſeparati, nudæ conſpicerentur, Smilaceſque aſperæ longos ſanè ſerpentes imitatæ, alijſque radicibus conuolutæ, mira longitudine, ac craſſitie mihi ſe obtulerunt. ita ut quaſdam illarum duorum, & amplius cubitorum longitudine, & craſſitiæ communium ſalſæ parillæ radicum inſpexerim, ex qno continuo eas ſalſę parillę radices eſſe iudicaui. Et dum hæc ſimul cum alijs, qui una ibi mecum aderant, conſidero, augurium contingit opportuniſſimum.

Nam ex tranſeunte Gręco homine eius loci accola; & agricola, peto, quomodo ibi illa planta appellaretur, qui reſpondit, ſmilachiam nuncupari, ipſamque in vſum apud ipſos eſſe pro curanda Gallica lue: ex quibus uerbis exploratius eam conſiderans, uideo radices eius longiſſimas & craſſas, eadem ſubſtan-

tia præditas, nullumque præseferre saporem, uti radices salsę parillæ: ex quibus colligo statim, smilacem illam asperam ueram esse salsam parillam. pharmacopola eius loci multum lucri se fecisse his radicibus nobis affirmauit, quod sæpe harum radicum ibi collectarum multos fasces collegerit, & in alia loca miserit, quas pro veris salsæ parillæ radicibus sæpissime vendiderat. Quam mercaturam clam agebat, ne eam plantam alij discerent. Addo Cayri me in salsę parillę fascibus ex Hyspania asportatis uidisse, frustra radicum nodosarum, vel geniculatarũ asperę smilacis, à quibus procedunt radices, quibus medendo nos vtimur, cum folijs eiusdem plantæ, tum ramulis spinosis, sic manifestę, ut nemo, qui viderit, eos fasces salsęparellę, esse ex smilace aspera selectos, negare potuisset hanc plantam eandem esse cum salsaparilla.

GVILAND. Placuit multum mihi, te veritatem de smilace aspera probè agnouisse, cuius quidem sententiæ non solum me sed quamplures alios fuisse tibi persuadeas volo, in primisque Gabrielem Faloppium, herbarum materiæ doctissimum, qui in libello de morbo Gallico, in capite de salsaparilla hęc prodidit. Alias credebam esse radicem ebuli, & perstiti in ea sententia plurimis diebus, donec Hispanus ad Ducem Florentiam integram asportauit plantam, & hinc patuit error meus, & uidi esse radicem smilacis asperę. de qua Dioscorides libro quarto, & scriptores antiqui mentionem fecere. Quod magis confirmaui experientia, nam cum in monte Sancti Iuliani Pisis vidissem smilacem asperam, curaui effodiendam, & semper vsus sum loco salsæ parillæ, & per bienniũ illud, quo ibi fui, semper cum fœlici successu plurimos à lue Gallica liberaui. Quam etiam sententiam confirmat Amatus Lusitanus medicus, quamuis Hebreus, non spernendus in libro quinto, suarũ centuriarum. Quare te hac de re euehi non oportet, quando alij ante te multi eam nouerint. Sed quomodo asserere possumus eius insulæ smilacem, probè salsam parillam delineatam demonstrare, minimeque illam, quam Italiæ loca ferunt atque alunt. Quòd tamen fieri putoterrę, qua ipsa serpit, diuersitate, etenim in duro solo sicco, & squalido effossam smilacem videbimus radices minores, gracilioresque salsaparilla habere, & in mollissimo solo, quòd in eo facile queant serpere, longiores, crassioresque, salsæ parillæ planè proximas. Ea siquidem smilacis planta, quam in ea insula olim cum in illis locis diuersarer, inspexi, solo mollissimo, pingui

ac humido nutriebatur, ex quo mirum non eſt,ſi longis,craſſiſque radicibus fuit inuecta;in ſicco vero duro,nequeuntibus,terræ duritie obſiſtente,radicibus libere ſerpere ac meare, ſmilax aſpera radicibus breuioribus, tenuioribuſque apparebit. Quales à me obſeruatæ fuere in Zacynthi inſulæ,Corcyræ,Cretæque locis ſaxoſis & durioribus. Addo multos decipi in agnoſcenda ſalſa parilla ex ſmilace aſpera, non omnes ſmilacis,ſalſæquæ radices animaduertentes, ac obſeruantes. Etenim in aſpera ſmilace duæ radicũ differentiæ ſpectantur. Ipſa ſiquidem in primis ex ſtipite radices procedentes habet albas,rotundas,nodoſas,digiti craſſitie,cannulis paruis perſimiles, quę ſanè radices non admodum longæ exiſtunt.ex quarum geniculis vel nodis aliæ proficiſcuntur atque exiliunt à primis planè diuerſę,in duroque ſolo paruę,breues,tenueſque,non ſecus quàm capillamenta quępiam cernuntur. atque in molli longę, craſſæ, quales in ſalſa parilla, inueniuntur. Ex quo apparet radicum ſmilacis differentia, quæ itidem in ſalſę parillę planta ex Hiſpania aduecta facile obſeruatur ac reperitur,adeo vt, quęque harum plantarum habeat primas radices à ſtipite ſtatim procedentes albas,nodis ęqualibus interuallis diſtinctas,cannis proximas, non tamen intus peruias, ſed plenas,digiti minoris craſſitie, refertas, & ſecundas ab harum nodis vti capillamenta exilientes ac exeuntes, longas, primis graciliores, ęquales, nodis carentes,ſiue non geniculatas. Qui itaque negant ſmilacem aſperam veram eſſe ſalſam parillam,dicunt radices vtriuſque plantę eſſe inter ſe differentes,forma quippè ac etiam magnitudine, forma quidem,quoniam ſmilacis tantum primas radices nodoſas albas, breues,craſſas ſpectantes, ſecundis à primarum nodis naſcentibus longis,gracilibus,non nodoſis,ęqualibus comparantes,manifeſtiſſimam inter has differentiam faciunt. quam confirmant etiam ex eo,quod primę craſſæ, & breues,hęque graciles, longę exiſtant. Errant quidem iſti non recte radices inuicem, vt pareſſet comparantes,quoniam ſi radices ſalſæparillę graciles longas, quę ſunt ſecundę radices, non primis ſmilacis aſperæ craſſis, nodoſis,candidis,breuibus, ac ſecundis à nodis primarum naſcentibus comparaſſent,ſine dubio nullam differentiam inueniſſent, hac excepta, quod ſmilacis radices ſecundę, ſalſę parillæ radicibus breuiores graciliores loci cauſa obſeruantur. Quam differentiam ſoli terręue mollitiei, & duritiei ratione,vel eiuſdem diuerſitate, ac fortaſſe

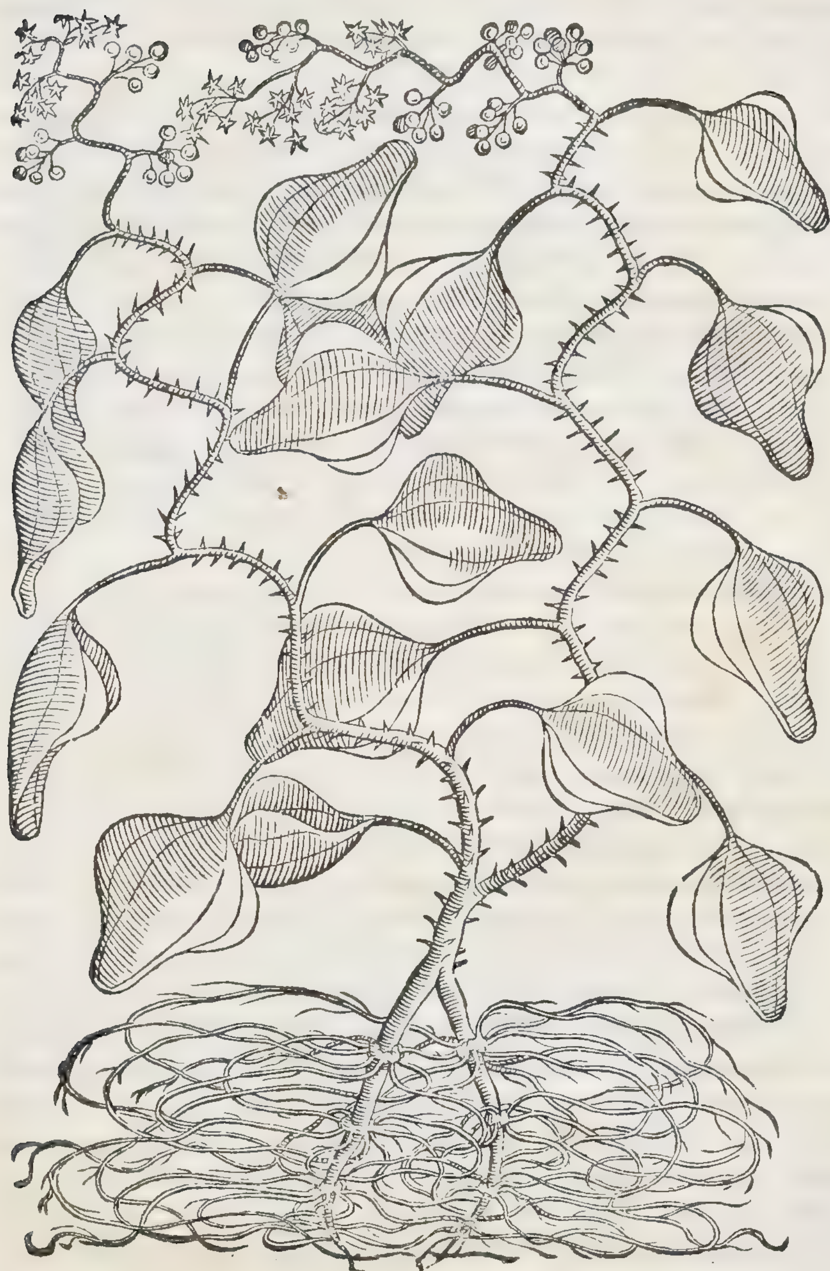
etiam

etiam cęlocalidiori fieri nobis perſuaſum eſt. In duro enim ſolo atque in frigidiori cœlo radices non ita creſcunt, & craſſeſcunt. ALPIN. Veritatem attigiſti, atque iſtæc omnia ad radicum ſmilacis attinentia à te prodita, ego oculatim in Zacynthi Inſula ſedulo obſeruaui, atque cognoui. Quę veritas ex plantę e uiuo delineata ichone planè clara eluceſcet. in quo vtræque tum primę radices nodoſę, craſſæ, breues, tum ſecundę alię ab harum nodis naſcentes, longę graciles, ęquales ſine geniculis manifeſtiſſime ſpectari poſſunt. GVILAND. Ex viſa ſmilacis huius Ichone, atque ex ijs, quę tu de ipſa hactus dixiſti, facile eam ſmilacem, quam tu in Zacynthi Inſula naſci prodidiſti, eſſe à ſmilace aſpera Italię in locis inuenta multum differentem, cognoſcitur, tum ex folijs breuioribus, tum ex diuerſa foliorum figura, tum multo magis ex radicibus illis nodoſis, quæ in alijs ſmilacibus aſperis non inueniuntur.



SMILAX

SMILAX ASPERA.



Perge

Perge modo reliquarum à te conſpectarum plantarum narrationem ac hyſtoriam abſoluere, cum nobis de hac planta nihil dubij relictum ſit, quin credamus ipſam veram eſſe ſalſamperillam. ALPIN. In Creta inſula inter alias plantas ibi Thymũ, thymbram, epythimum, marum, ladanum, aſpalathum, ſtyracem offendi. Thymum vtrumque vidi, quippe magnum ac paruum, magnum eſt planta ſarmentoſa folijs ſatureię proximis, ſed aliqua tenus aſperioribus, latioribus, & viridioribus, ſapore valde acri ac odorato: quam plantam falſo multi tragoriganum eſſe Dioſcoridis ſtatuunt. thymus ſecundus minoribus folijs, tenuioribus, albioribuſque totæ Italię eſt notiſſimus. Tymbra eſt planta in Creta Inſula naſcens copioſiſſima, ſimilis thymo maiori, ramulis duris lignoſis, folijs thymi latioribus, mollioribus, herbacei coloris, non ordinatim, ut aliqui prodiderunt, naſcentibus: neque inter hęc alia foliola naſcuntur. ex qua planta communiter pro ſecunda thymbra delineata, non veram eſſe conijcitur, quam ibi uidi cum epythimo, admo dum differentem. Epythimum vero in loco eius Inſulę Fraſchya vocato, cuſcutę modo, thymo, thymbrę, atque alijs plantis conuolutum inueni. ex quo falſum eſſe duas eſſe epithymi ſpecies, dignoui, quippè vnam thimi florem, atque ſecundam capillarem hanc herbam cuſcutę ęmulam: Epithymum nanque nigram bilem purgare omnes affirmant, thymi vero flores id præſtare nemo dicet. Aliqui ex Cretenſibus aiunt epithymum, atque epithymbram purgare ſanguinem calore exuſtum, multoſque inter ſe differentes morbos ex illius capillaris herbę ſupra varias plantas inuentę vſu ſanari. etenim, quę origano conuoluta collecta eſt, morbis omnibus purgatione conducere affirmant, quibus origanum per ſe ſolum ſubuenire compertum eſt. ſicque in alijs plantis repertam & ab ipſis exceptam uel collectam, vim habere purgandi humores, è quibus concitatis morbis hę plantę ſuccurrere, atque auxiliari facultate ſolent. Marum apud aliquos Cretẽſes vidi, noſtro amaraco planè ſimile. etſi tamen gracilioribus, minoribus, aſperioribuſque folijs amaraco conſtet, multoque noſtro amaraco ſit odoratior, & pręſtantior, quam plantam, ſylueſtre amaracum, & non marum nuncupandam iudico. Plantam uero, ex qua ladanum Cretenſes colligunt planè differentẽ ab ea, quam hactenus fere omnes prodidere, inſpexi, Hęc ſiquidẽ Cyſto fœminę perſimilis eſt, folijs tamen cyſti

lon-

longioribus prædita,saluiæque proximis. Floresque fert syluestribus rosis omnino similes, qui roseo etiam colore, quippe communium rosarum suffusi spectantur.Quæ planta à cysto fœmina florum tantum magnitudine differre uidetur. Deceptusque fuit Mattheolus Dioscoride dicente,lodanum esse cysti genus longioribus folijs nigrioribusque refertum. quæ notæ in cysto, ex quo Cretenses lodanum colligunt,utique omnes obseruantur.quando hæc planta omnino cysto fœminæ sit similis, cum ijsdem folijs floribusq; spectetur,etsi maioribus. Aspalathum, etiam ut aliàs quoque dictum est, copiosissimum propè Fraschyæ portum in quodã colle uirentem atque florentem sępe inspexi,odorisque eximia suauitas ex huiusce plantæ floribus ad me delata, fuit in causa, ut ipsum agnouerim.Quæ planta est frutex densis ramis,spinis albis duris horridis cortice caudicis albo, ad trium cubitorum & plus altitudinem in altum assurgens. floribus multis paruis,croceis spartij similibus,sed summe odoratis. Huius arbusti radices duræ,longæ crassæ,colore flauo,atque cortice summe odorato tunc temporis à me fuere obseruatæ. Multasque meus pharmacopæus decerpsit,Cayrumque ad vsum medicinę meo iussu detulit. Plures styracis arbores ibi quoque inspexi prope illius loci riuum virẽtes, quarum multas mecum in Aegypto detuli. Quo in loco cœli causa non vixerunt.Sed quid te amplius de eius Insulæ plantis, tibi plusquàm mihi notissimis? Quę enim Grecię pars nunc est, quam tu plantarum desiderio sępius non peragraueris? Et hęc de plantis Aegypti à nobis dicta sufficiant.Quibus absolutis ad alia transeundum est,& fortasse ad studium de ambiguis nonnullis simplicibus medicamentis agnoscendis, sæpe à me desideratum. Diu enim summopere desideraui inter nos absolutissimam de omnibus priscorum medicorum vsitatis medicamentis simplicibus, quæ hactenus apud plerosque nostrorum medicorum dubia habentur,haberi disputationem. GVILAND. Iam historiam de Aegyptiorum tum usitata medicina, tum plantis illis in locis nascentibus finem habuisse video. qua de re,ac de isto mea causa suscepto labore, tibi ego plurimum dum viuam debebo. maximęque nunc tibi à me agendæ sunt gratiæ,perpetuoque habendæ. Disputatio vero à te de simplicium medicamentorum, dubij aliquid penè nostros medicos habentium,ratione proposita,dignissima sanè videtur,quę à nobis perpendatur. Hoc tamen in pręsentia faciendum

non puto: Sole enim iam ad Antipodes descendente, parum huius diei nobis superest. Quamobrem sermo hic in aliud tempus nobis accommodatius, remittendus est. Interim nos metipsos paululum à labore laxabimus, quietis ac ocij aliquantulum animis concedentes. Quamprimum tamen tempus opportunum ad eum sermonem tibi videbitur, ad me redibis, ut hac de re aliquid dignum commentemur. ALPINVS. Ita faciam, sed antequam nox ingruat, me domum redire consultius est. Vale atque me, vt soles, amato. GVILAND. Vbi mecum manere non est animus, vt lubet, hinc discede. Interim mei semper esto memor, tibique me esse addictissimum, atque tui obseruantissimum, scias velim. i fœlix.

FINIS LIBRI DE PLANTIS.

PROSPERI ALPINI DE BALSAMO, DIALOGVS.

IN QVO VERISSIMA BALSAMI plantæ, opobalſami, carpobalſami, & xilobalſami cognitio, pleriſque antiquorum atque iuniorum medicorum occulta, nunc eluceſcit.

AD ILLVSTRISSIMOS ET SAPIENTISSIMOS Patauinæ Academiæ Curatores.



VENETIIS, M. D. XCII.

Apud Franciſcum de Franciſcis Senenſem.



ILLVSTRISSIMIS
AC SAPIENTISSIMIS
SENATORIBVS

FRANCISCO PRIOLO DIVI MARCI
PROCVRATORI,
Zachariæ Contareno,

AC LEONARDO DONATO EQVITI
& Diui Marci Procuratori.

Patauinæ Academiæ Curatoribus.



PROSPER ALPINVS. S. D.



TANTAE laudis Senatores Illustrissimi, balsami plantam apud antiquos iunioresq; medicos fuisse legimus, vt eius oleum, seu succus, (quem opobalsamum Græci appellant) in toto terrarum orbe, vt diuinum quoddam auxilium habitus atque celebratus fuerit. Vulgus etiam rem aliquam vehementer ad sanitatem accommodatam, balsamum vocare solet. Et quidem nihil in vniuersa simplicium medicamentorum sylua præstantius, & dignius inueniri proditum est: neque id hercle immeritò. Quibus

bus enim in arte medendi versatis ad vlcera, vulneraq́; sananda illius virtus est ignota? quantum lethalibus venenis, scorpionumq́; ictibus, & viperarum morsibus obsistat? Quibus etiam huius succi nobilitas, in peste, pestiferisq́; febribus arcendis mira efficacia est occulta? quandoquidem regum corpora eo olim imputria seruari multorum testimonio constet. non ne putridæ febres sæpe sunt hoc adempta præsidio? Quid? non ne ex balsamo hominis corpus à cute ad viscera vsq; iuuari experientia docuit? Mulieres eo sibi illitam faciem pulcherrimam efficiunt, obortasq́; in cute rugas abigunt. Atque hinc iuuentutem diu seruari vulgatissimum est. Et vt paucis rem colligam, ac perstringam, caput, stomachum, hepar, lienem, mesentereum, pulmones, renes, vesicam, vterum, spinam, neruos, musculos, articulosq́; omnes plurimum iuuat. Etenim obortam oculorum caliginem abstergit, visumq́; vitiatum, vel deperditum restituit; aures dolentes, & in ipsis tinnitum sanat. Præterea conuulsis, epylepticis, vertiginosis, resolutis, atque trementibus mirum in modum prodest: tum respirandi difficultati, tussi, orthopnϾ, pulmonum frigiditatibus, fluxionibus, & doloribus subuenit. Stomachi calorem valde fouet, auget, atque roborat, & iccirco eius cruditatibus, ac flatibus à diminuto calore excitatis, præsentaneum est auxilium. Meseraicarum vero à iecore, ac liene venarum obstructiones aufert, regiumq́; morbum curat. Interceptam sæpe vrinam prouocat, calculosq́; valenter frangit, & ipsos à renibus abstergit, atque per vrinam expellit. Vterum magis, quàm cætera membra respicit, atque omnibus eius à frigiditate obortis malis præstantissime succurrit; Menses cit, partus, secundasq́; educit, præfocationibus, & flatibus tutò medetur. Et quod non minus a multis desiderari, atque expeti solet, fœminam iisdem ex causis effectam sterilem, fœcundam reddit. Cumq́; tam eximiæ balsami dotes existant, ab antiquis etiam præclarissimis medicis olim memoriæ traditæ, mirum non est tantope

re Romanis Imperatoribus Vespasianis caram eam arborem extitisse, eiusq; causa ab ipsis cum Iudæis aliquando dimicatum fuisse. Maximum usum in medicina habuisse succum, fructus, ac ligna apud omnes liquido constat. Perficit enim multorum antidotorum compositiones, præsertimq; Theriacam, atque Mithridatium, quæ a nostris, eo sublato, non sine artis dedecore parantur. Cum hæc aliquando hic inueniri posse ignorent, audacissimeq; oblatum sæpe ipsis huius arboris verum succum, fructus & ligna, vera esse negent. Non possum igitur non multum præsentem balsami calamitatem cum huiusce temporis medicis dolere; cùm & si in multa Italiæ loca ex Aegypto, ac Syria huiusce plantæ succus, fructus, lignaq; nunc verè comportentur, hæc tamen agnoscere nostri medici renuant. quinimo plerique affirment hoc tempore veram balsami plantam nusquam gentium inueniri, minimeq; eius succum, fructus, & virgas (quæ opobalsamum, carpobalsamum, & xilobalsamum Græci appellant) ad nos veras comportari. Atque horum alij asserunt fieri quidem non posse, ut ueri opobalsami satis, cuius quantitas non pauca sæpe in his locis circumfertur, inueniatur, cum Aegyptus, ac Syria balsami plantis omnium consensu nunc careant. quando etiam priscis sæculis ex tota Aegypto multis ijsdem plantis referta, modicum quippiam illiusce liquoris haberetur. Alij ex Fœlici Arabia huc illum delatum scientes, syncerum esse opobalsamum negant, asserentes solum Aegyptum, ac Syriam illum olim habuisse, neque alibi inuentum plantarum scriptores prodidisse. Hisq; rationibus persuasum est eis, syncerum opobalsamum his temporibus non reperiri, quod si aliquando sibi à quibusdam ex Aegypto, uel Syria uenientibus offeratur, eos irridentes, negant uerum esse, atque à se reijciunt, & in parandis Theriaca, Mithridatio, & alijs nobilissimis compositis, eo haudquaquam uti uolunt. Quod ego cum mea quidem sententia pessime, ac non sine artis magno dedecore ab ijs factum iudicauerim, cumque ad nos legiti-

mum

mum ſuccum arboris, quæ à priſcis herbarijs balſamus appellata eſt, ligna atque fructus ex pluribus locis aſportari certò ſciam, non potui non ſummopere iſtorum ignorantiam, ac errorem ſummum admirari, & huius eos erroris adductis rationibus redarguere, cum præſertim medicos omnes Aegyptios, Arabes, & Syrios eundem ſuccum, fructusq; eoſdem, atque eadem ligna vno omnium conſenſu, citra vllam contradictionem, vel hæſitationem in componenda Theriaca, Mithridatio, alijſque nobilibus antidotis, commendare, atque arripere cognouerim; qui aliũ nunquam fuiſſe opobalſamum, neque alios fructus, aut alia ligna ad medicinæ vſum recepta, atque apud illos vſitata affirmant. An verò quis Aegyptijs, Syris, & Arabibus in eorundem medicamentorum cognitione, vſu, & experientia præferendos contendet Italos noſtros? qui neque locum, in quo arbuſculum vixerit, neque alibi illum viuere inſpexerint? an potius illis credendum erit, qui in eodem loco cum iſtac planta multos annos vixere, & illam ſæpeſæpius tum viderunt, tum ſedulo obſeruarunt? Quando etiam primi Baleſſam plantam eam nominarint. Quo nomine alij omnes & Græci & Latini libentiſſime vſi ſunt. Cum igitur illi Italis, cæterisq; omnibus nationibus in huiuſce plantæ, ſucci, fructuum, & virgarum cognitione iure præferantur, atque hæc vera ab ipſis credantur; & pro legitimis, ac veris ad omnia componenda medicamenta vtantur, ſuccumq; ex Aegypto, vel Syria huc aduectum, nobisq; interdum oblatum, uerum opobalſamum eſſe affirment: Cur & nos iiſdem uti, atque in medicinæ uſum eadem recipere recuſemus, potius quam aliud pro ipſis ad componenda medicamenta ſubſtituere? Hincque multi mirari non debent, ſi Theriaca, Mithridatiumq; huiuſce temporis antiquam amplius illam præſtantiam, ac nobilitatem non retineant, neque eximiæ illæ uires à ſeniore Andromacho decantatæ conſeruentur.

Hac

Hac fidens ęstu per rura vagabere Cæsar
In Lybico quamuis progrediare solo.

Quis enim medicorum erit, qui à viperis, Aegyptijsq́; cum aspidibus, tum scorpionibus, vel ab alijs huiusmodi serpentibus demorsos sola Theriaca, vel Mithridatio curare hac ætate confidat? vel horum spe aconitum, vel napellum, uel toxicum innoxiè assumere audeat? Vnde est, quod Theriaca vel à nostris omni cura, ac diligentia confecta magnis illis careat omnino dotibus? Nisi quia antidotus hæc multa desiderat ingredientia, quibus antiquis illis temporibus parabatur. Inter quæ principem sanè locum obtinent opobalsamum, carpobalsamum, atque xilobalsamum, quorum loco nostri pharmacopolæ alia medicamenta substituunt. Quamobrem multi Aegyptiacam Theriacam longe præstantiorem prædicant, quod vera, ac recentia nuper dicta medicamenta in eius compositione recipiantur. Id igitur ego, cum in Aegypto aliquot annos medicinæ causa moratus, animaduertissem vereq́; cognouissem, vera illa medicamenta ad nos ex ijs locis non raro asportari, quæ à nostris non sine componendorum medicamentorũ ingenti iactura ab vsu medicinæ reijciũtur, falsaq́; uel adulterata esse dicuntur, Decreui ueritatis cognoscendæ studio, de balsami planta, succo, fructibus, & uirgis, quæ sunt ad medicinæ usum à ueteribus medicis litteris tradita, atq; nunc apud nostros ferè obsoleta, librum olim in Aegypto conscriptum, quo omnium istorum cognitio comprehenditur, vobis Illustrissimis, ac Sapientissimis uiris legendum ac spectandum dicare; Ex quo, balsami ueritate perspecta ac cognita, operam detis, ut hæc præclara medicamenta; uestra omnium opera, ac auctoritate ab omnibus medicinæ amatoribus dignoscantur, atque in pristinum medicinæ usum reuocentur: Anno salutis humanæ. M. D. XCII.

PROSPER ALPINVS
LECTORI.



MVLTOS ab hinc annos in Aegypto medicinæ causa moratus, nonnullos libros de illiusce gentis tum vsitata medicina, tum plantis conscripseram; præsertimq; de balsamo dialogum, ex quo arboris, succi, fructuum, virgarumq; veritas hactenus plerisq; medicis, & pharmacopolis obscura, cognosceretur, claraq; eluce sceret. Quos omnes sanè libros simul in lucem prodere cogitabam. At hortatu quorundam amicorum, qui me aliorum librorum editionem non ita breui tempore publicaturum putarent, sententiam mutaui, maximeq; nonnullis doctissimis pharmacopolis obnixe suadentibus, qui Theriacam, Mithridatiumq; nunc paraturi, ab Excellentissimo huius inclytæ vrbis medicorum Collegio veri opobalsami, carpobalsami, & xilobalsami veritatem, & historiam agnosci exoptant, ut his ad prædicta paranda medicamenta, atq; ad alia libere uti possent. Non immeritò Theriacam Mithridatiumq; his ablatis ab antiqua sua excellentia, non parum deficere dubitantes. Ne itaque istorum desiderio me obsequi nolle uidear, libellum hunc prius emittere non sum veritus. Hancq; huius celeris editionis causam Candide lector ueram esse putato. Interim libros alios de medicina Aegyptiorum uocatos (si modo hunc meum libellum medicinæ studiosis aliquo pacto arrisisse intellexero) propediem in lucem uenturos expectabis. Tuq; etiam quo animo ego balsami disputationem hanc, veritatis tantum agnoscendæ studio, atque iuuandi desiderio sum prosecutus, eodem legendam accipies. Vale.

PRO-



PROSPERI ALPINI DE BALSAMO DIALOGVS.



DE BALSAMI PLANTA, SVCCO, fructibus, & virgis esse loquendum. Cap. I.

ABDELLA Medicus Aegyptius, ABDACHIM, Hebreus, & ALPINVS Italus.



QVEM ego nunc hominem conſpicio per hoc viridarium el Mattharia greſſus mouentem? is certe meis oculis Abdachim Medicus videtur, vir honeſtiſſimis moribus (quamuis Hebreus) præditus, mihiq́ue multum familiaris: eum igitur conueniam, & ſalutabo. Salue Abdachim, Quàm diluculò hoc viridarium es ingreſſus; Quid tibi vero negotij eſt, vt tam ſummo mane huc te recipias. ABDACH. Te nunc huc conueniſſe, valde lætor, quando iam diu te exoptauerim videre, ac tecum colloqui, Tibi optata hęc ſit dies, Ego vt viridarij huius amœnitate, ſuauiſſimoq́ue florum caſſiarum odore, auraq́ue matutina frigidiuſcula me aliquantulum recrearem, huc acceſſeram. ABDEL. Cur vero viridarij iſtius plantas vndique obſeruas, neque te humi ſtratum ſub ficus huius Aegyptiæ latiſſimis ramis conſpicio, ut quietius ita tum animum, tum etiam corpus recreares. ABDACH.

Oculos hinc inde dimouebam, si aliquam balsami plantam viuentem potuissem inspicere, cuius odore eximio olfactu animales spiritus delectassem, quas custodum negligentia exaruisse comperi, quod satis ægre patior, plurimumque me tedet hoc viridarium illis nunc carere plantis, multumque ornamenti hac de causa hic deesse videtur. ABDEL. Ne te ob id excrucies, quandoquidem sæpe aliàs aliunde asportatæ, atque hic insertæ plantæ perierint, quæ nunc fortasse, alijs adhuc iussu præfecti aduectis, citò renouabuntur, vt sæpe aliàs factum est. Sed quem video ad nos venientem? An Alpinus Veneti Consulis Medicus? ABDACH. Ipse est, cui nos obuiam ire honestum est, quod humanus hic sanè vir est, atque affabilis. ABDEL. Quid istud est Alpine, quod nos te hic nunc offendimus? tuus aduentus pluribus de causis est nobis iucundissimus. ALPIN. Viridarium hoc spectandi gratia huc me contuli, vobisque pro vestra erga me humanitate, plurimum debeo, neque parum gaudeo, quod ambos vos hic offenderim, iam diu enim uos videre desiderabam, nec immeritò, cum vos pluribus nominibus tantopere obseruem, Neque est quod vestram ego nunc in arte medica doctrinam coram extollam, neque quantum à vobis in ea profecerim, vel didicerim: ABDEL. Bonus es cum hæc existimas, vtcumque res se habeat, à te amari nos summopere expetimus. ALPIN. Gratias habeo, sed timeo ne importuno meo aduentu iam cæptos vestros sermones interturbem: eorum tamen, & vestræ iucundissimæ consuetudinis si fieri particeps mihi liceret, mirum in modum meus hic aduentus mihi uoluptati foret. ABDEL. Gratissimum nobis erit, nunc tecum vir doctissime colloqui, à quo pro tua doctrina plurimum nostros sermones claritatis recepturos sperabimus. ALPIN. Vobis gratiam habeo. Quid istud autem est, de quo sermonem institueratis. ABDACH. De balsami planta, quam in hoc viridario aruisse comperi, inter nos commentabamur, Cuius iacturam mihi ægre ferenti Abdella noster in plantarum materia exercitatissimus, animũ restituit, multas è Mecha olim etiam pluries delatas huc, insitasque fuisse, & planè reuixisse narrans, atque etiam hoc modo sæpe balsami plantas renouatas fuisse, ut sperandum sit, nunc etiam præfecti Aegypti iussu, vbi ad illius aures harum iactura aliquando peruenerit, denuo instaurari posse. ALPIN. Quid audio? illas plantas huc aliunde fuisse asportatas, eo-

que

que modo perpetuò instauratas? quasi Aegyptus illis proprium solum non fuerit. non in sermonem inanem spero me nunc incidisse, de balsamo inceptum: de quo non pauca uobiscum loqui iam diu desideraui, quæ si vobis nunc grata fore putarem, libenter proponerem. ABDEL. Gratam nobis rem facies si hac de re disputationem aliquam promoueris: ex qua plurimum emolumẽti pro tua doctrina, atque humanitate nos esse consecuturos speramus, proinde quicquid est, quod à nobis scire velis, nunc in medium profer. ALPIN. Multum vobis pro hac re debeo, veterumque Aegyptiorum sapientiam & humanitatem agnosco. Verum ne longius verbis rem producam, de balsami planta, succo, fructibus, lignis nunc uobiscum disputare desidero, quando ego hactenus scriptorum uarietate anceps, ac dubius fuerim. ABDACH. Neminem Aegyptiorum, uel Arabum esse nunc arbitror nostro Abdella in re plantaria magis uersatum: pluribus ijsdem plantis ab eo cum hic, tum alibi inspectis, ac omni studio obseruatis, sed ut de hac re clarius disseramus, in capita redigere te oportet, de quibus sit sigillatim disserendum. Quare istæc omnia nunc in medium profer. ALPIN. Dicendum à uobis primo censeo, an balsami planta hoc tempore alicubi uiuat, quando in hoc uiridario, in quò hactenus à priscis illis temporibus usque adhuc uixit, planè exaruerit; atque non minus, an ab ea collectus succus, fructus, lignaque ad nos perferantur, uel potius una cum arbore cuncta perierint. Hæc in primis à uobis enarrari mihi cupio, quibus cognitis sigillatim de singulis agemus.

An balsami planta, eiusq; succus, fructus ac virgæ nunc reperiantur, & in quibus locis proueniant. Cap. II.

ABDELLA.



QVAMPLVRES balsami arbores in multis Arabiæ locis nunc uiuere, quarum succus, fructus, ac uirgę huc ad nos à multis asportantur, certissimum est. Neque id Aegyptios, Syros, Turcas, & aliarum nationum homines multos, Arabiæ loca peragrantes latet, quinimmo omnes

nes annis ſingulis Mecham, & Medinam primarias Arabiæ fœlicis vrbes, peregrinationis gratia adeuntes, quantus in illis locis ſit ex arbore balſami prouentus, planè fateri poſſunt. Nam Mecham hinc euntibus, & ad uillam quandam Bedrunia ab his vocatam, quæ diſtat ab urbe Cayri ſpacio dierum quindecim, accedentibus, mons pergrādis, arenoſus propè eam villam poſitus continuò conſpicitur, balſami innumeris arbuſculis refertus, quas ibi Mahemetis miraculo ortas noſtrorum multis ſuaſum eſt; Sed vtcumque ibi natę fuerint, nobis id ſufficiet, omnes ea loca quotannis peragrantes, innumeras ibi viuere comperiſſe; idque à quamplurimis huiuſce urbis incolis, qui olim, & proximo etiam elapſo anno ea loca peragrarunt, audire, atque uerum eſſe ſcire poteris. Multis quoque rationibus hæc ueritas tibi à me perſuaderi poſset, ſed ſi huius uiridarij balſamis olim multis refertiſſimi terram aliquādo olfeceris, balſami etiam nunc ſuauiſſimum odorem redolere ſenties, bisque, vel ter tantum, Sol ſuum peragrauit orbem, poſtquam hæ plantæ cuſtodum negligentia periere. At quid taces Abdachim, quem millies hic te illas inſpexiſſe certo ſcio? vel cur me Italo Medico incredulo veritatem hanc ſuadentem minimè adiuuas? ABDACH. Quid? An hunc noſtrum ſodalem medicum, multos annos hic moratum, plantarumque omnium ſtudioſum, hanc ueritatem ignoraſſe dubitas? Ego certè balſami plantas innumeras diuerſis temporibus ex Arabia aduectas, hicque inſitas vixiſſe, certo ſcio, quas multi etiam alij Cayri incolæ inſpexerunt. ALPINVS. Nephas eſſe, ac inurbanum putarim, tantorum medicorum teſtimonio non moueri, qui præter herbarum peritiam, in qua illuſtres apud pleroſque Aegyptios habiti ſunt, vna cum balſamo in eadem terra nati, uixerunt. Sed, ut ingenuè fatear, quamquam ego cum viris in medicina clariſſimis planè ſentiam, huiusque rei ueritatem omnino cognoſcam, tamen hæc ueritas non adeò uſquequaque mihi ſatiſfacit, ut poſſim alijs permultis Italiæ, aliorumque Europæ locorum medicis, atque pharmacopolis incredulis hoc, ut cuperem, perſuadere, qui abſolutè affirmant, balſami plantam nullibi hoc tempore reperiri, eamque planè perijſſe, ex quo ſuccum, fructus, & uirgas hinc in Italiam aſportatas falſas etiam eſſe ſtatuunt. Atque priſcis ſæculis, cum balſamum tantum in Aegypto & Iudæa uixiſſe Dioſcorides ac alij prodiderint, quibus in locis

nunc

nunc eam plantam cum amplius uiuere nemo referat, planè omnibus in locis perijſſe colligunt. Quam ſententiam ipſi peruicaciſſimè defendunt, neque omnino carere uidentur argumentis, quibus proprium errorem tueantur. ABDEL. Quomodo quæſo iſtud eſſe poteſt? tantos ne medicos, doctisſimosq; herbarum profeſſores ita obcæcatos eſſe, qui non viderint, neque cognouerint, balſami plantas neutiquam in ſuo natiuo ſolo perijſſe? Quod autem Aegyptium, ac Iudaicum falſo Dioſcorides, atque alij crediderint, ex me paulo poſt cognoſces. Neque optimi illi ſunt philoſophi, qui ita facile vegetabilium ſpecies, quæ iuxta philoſophorum placita perpetuæ exiſtunt, tolli omnino poſſe, putent: Cęlo etenim nullis cauſis ad generationem facientibus nunc deſtituto, terraque ac cæteris alijs elementis eodem modo nunc, vt olim, ſe habentibus, cur terram eaſdem nunc ferre plantas, vt olim faciebat, non poſſe dicemus? Graue tibi non ſit, quæſo, illos, qui balſamum perijſſe affirmant, mihi referre, & quibus etiam rationibus in tam falſam opinionem uenerint, explicare. ALPIN. Parum intereſſe arbitror, te hoſce homines nominatim cognoſcere, ſed ipſorum potius rationes audire, quibus negant hoc tempore balſami arbores, atque ipſarum ſuccum, fructus, & virgas apud nos inueniri; id vero inceptæ diſputationi ſat erit. Horum ſiquidem non pauci exiſtunt, qui non modo ad nos in Italiam prædicta uera comportari negent, ſed arbores quoque, è quibus illa colliguntur, prorſus perijſſe prædicent. Quam ſententiam ualde auxere Amatus Luſitanus Medicus in alijs non ſpernendus, & Nicolaus Monardus Hiſpanus, qui Syriacum atque Aegyptiacum balſamum perijſse affirmantes, aliud genus balſami in Occidentalibus Indijs naſci, prodiderunt: Balſamumque à Dioſcoride, Theophraſto, Plinio, ac a multis alijs herbarum antiquis ſcriptoribus celebratum, ac deſcriptum, eò affirmant perijſse, quod prædictorum antiquorum ſcriptorum teſtimonio conſtet, olim duobus tantum Iudeę viridarijs conceſsum fuiſse, vt inter cęteros Plin. & Theoph. teſtantur, poſtea verò quam Iudea à Ptolemeo primo Rege Aegypti, ac à Veſpaſiano deuaſtata eſt, balſamum in vallem Hiericum appellatam tranſplantatum fuiſse, ibique vixiſse Iuſtino, Strabone, Solinoque Polyſthore id affirmantibus, ſtatuunt. Et ab Artaxerſe Perſarum rege primo, ac mox à Romanis Adriano Cæſare rurſum tota ea regione bello euerſa, prorſus balſami plantam perijſse. Tandemque

in

in Aegypto paucas hoc in uiridario adſeruatas vixiſse. Quo in loco non tantum priſcis ſœculis balſamum vixit, ſed multo etiam poſtea, quaſi ad hæc vſque tempora plantam hanc hic conſeruatam fuiſse aſserunt. Nunc uero, à multis,qui hoc tempore Aegyptum peragrarunt, hic quoque demum eam aruiſse,confirmatur. Qua hic extincta, cum Dioſcorides, alijque in Iudea tantum, & Aegypto balſamum uixiſſe prodiderint,cui dubium erit,nuſquam gentium eam amplius inueniri poſse? Ex quo ſuccum,fructus, uirgas, pro uero opobalſamo, carpobalſamo, & xilobalſamo, ab Aegypto, uel Syria in Italiam aſportata, uera eſse quo pacto affirmabimus. Meritò igitur hęc omnia falſa nos affirmaſse uidemur. Hincque tanta incredulitas, ac pertinacia inuaſit eorum animos, ut potius in erroribus perſeuerare, ueraque ſibiipſis oblata reijcere, quàm opinionem mutare uelint. ABDEL. Vix me continere potui, quin ſuſceptum tuum ſermonem interrumperem,uſque adeo animum aduerſus illos concitaſti meum, nullis rationibus,ſed meris nugis balſami omnes plantas perijſse,opobalſamumque etiam,carpobalſamum,& xilobalſamū apud nos inuentum falſum eſſe aſſerentes, ut tanta illorum impudentia excitus,quaſi quid loquar neſciam: ac ne differam illis reſpondere, dico,ac edico tibi, balſami frutices neque etiam in Aegypto planè perijſse, dici poſse, quando ſæpe iuſsu præfecti Cayri, quem Beſsà appellant, plantæ multæ ex fœlici Arabia delatæ in iſto uiridario inſerantur. Et nunc uix tertius agitur annus, cum Meſſinoris per id temporis Aegypti præfecti iuſsu,quadraginta è Mecha aduectæ,hic inſertæ fuerunt; quæ tamen cum per annum uixerint, rurſum cuſtodum negligentia periere; quæ facilè etiam denuo renouari poſsunt. In Arabię uero multis locis innumeræ propemodum magno cum illiuſce gentis lucro,aluntur: neque ſatis diu eſt, quod apud Arabes utilitas,& lucrum hoc cognoſcitur;etenim opobalſami quantitas multa in Orientis loca comportatur, quibus in locis eum ſuccum in ſummo pretio eſse, multi ex Arabibus, nunc Cayrum habitantibus, narrant. Cuius ſucci lucro ab ijs cognito omnes certatim multos balſami frutices ex arenoſis, montuoſiſq; locis in morbida uiridaria transferre conantur. Quamobrem ibi innumera pulcherrima balſameta cernuntur. Lege tamen ijs populis interdictum eſt, ne pręter fiſcum quis eam plantam ferere queat;neque ſuccum, uel flores,uel ramulos,uel fructus ſine publi-

co

eo mandato quis capiat. Idemque ibi de balsami arboribus, atque hic de cassijs solutiuis accidit. Solet etenim hic alicui cassiarum negotium locari,& ideo non licet quemquam cassiam ex arbore capere, vendere, emere, aut emptam aliquo deferre. Quod itidem de balsamo in Arabiæ locis obseruari, ex Arabum relatione planè constat. At quid illi Aegyptiarum ac Arabicarum plantarum ignari herbarij dicẽt,duobus ne tantum locis, quippè Aegypto ac Syriæ balsamum olim (Dioscoride, Theophrasto. Plinio, Iustinoque id docentibus) concessum fuisse? quasi aliorum antiquorum scriptorum testimonio non constet,in pluribus alijs etiam locis olim huiusmodi plantam vixisse:nonne Diodorus Siculus 2. historiarum libro, in quadam Valle Arabiæ balsamum nasci, & non alibi memoriæ prodidit? Constantinus vero in lib.de gradib. ait, nasci in India; & Ioseph etiam in lib.8.de antiq. Iudaicis,Sabam Reginam balsami plantam ex Arabia in Iudeam tulisse, Salomonique eam dono dedisse,ex qua ibi aliæ postea plantę propagatæ fuere: & Strabo in lib.suæ Geograph.16.hæc scripsit: His proxima est fœlicissima Sabeorum terra,quę maxima natio est.Apud hos thus & myrrha,& cinnamomum nascitur, in ora etiam balsamum,& alia quædam herbula valde odorata: Necnon & Pausanias idem in lib.9.his verbis confirmauit,dicens: De viperis vero ijs,quæ in Arabia inter balsami arbores versantur, diuersum quidem accepi. Id huiusmodi est. Sunt balsami arbores eæ, quæ mirthi stirpis magnitudine. Folia illis, qualia herbæ amaraco. Theophrastus vero in Asia etiam nasci prodidit. Incolæ quoque Basiliani montis Libani,olim Alexi Gręcis imperante, in quodam loco illius montis Solis ortui exposito balsami plantas non paucas,è quibus tantum opobalsami suscipiebatur, quantum in Aegypto hic colligi consuetum fuerat,diu vixisse narrant. Ex quibus certe sciri potest,olim non solum Aegyptum ac Iudeam,sed etiam fœlicẽ Arabiã,& alia loca balsamũ aluisse atq; habuisse. Quæ veritas etiam ex ipsomet Dioscoride confirmari videtur, scribente,carpobalsamũ, idest balsami fructus suo tẽpore adulterari seminibus hyperici similibus, ex Petra oppido delatis. ex quo certo colligitur balsami plantam alibi quàm in Aegypto viuere, atque semina producere. Præterea verum quoque hoc esse ex me audies, non in Aegyptum ex Iudea, vt aliqui somniarunt, ipsum venisse, sed ex Fœlici Arabia semper fuisse delatum: Aegyptiumque solum ve-

luti neque Iudaicum, nunquam proprium, ac natiuum ei fuisse, in his locis balsamum perpetuò peregrinam plantam extitisse haud leue inditium est, eam vbique viridaria tantum aluisse, in ipsisque tantum vixisse, ut Theophrastus, Plinius, Strabo, ac Solinus meminerunt. Plinius enim hoc hijsce verbis significauit, dicens:
» Sed omnibus odoribus præfertur balsamum uni terræ Iudeæ con-
» cessum quondam duobus tantum in hortis, vtroque regio, altero
» iugerum viginti non amplius, altero pauciorum. Theophrastus
» vero hæc dixit: Balsamum in Valle Syriæ prouenit. Eius arbu-
» sta duo tantum affirmant, alterum viginti iugerum, alterum multo
» minus: & Strabo de balsamo vallis Hierici, hæc etiam memoriæ
» tradidit: Vbi & regia est, & balsami viridarium, quæ arbor aro-
» matica est, & fruticosa, Cytiso & Terebintho persimilis. Quid? nonne omnes obseruant plantas peregrinas in viridarijs tantum ali, ac custodiri, quædam verò ex patrijs tametsi etiam in viridarijs aliquãdo seruentur, nihilominus multa alia loca inculta, syluestriaque ijsdem sponte natis non carere obseruantur? At peregrinæ in viridarijs tantum magno studio, ac diligentia aluntur & conseruantur; quod in incultis, syluestribusque locis sponte nasci, neutiquam conspici solent. Hic verò balsami plantam perpetuò aduenam, vel peregrinam fuisse, & perpetuò ex Fœlicis Arabiæ locis aduectam, plures vnà nobiscum Cayrum nunc habitantes certa fide confirmare poterunt, qui omnes, plantas balsami, quas hactenus hoc habuit viridarium, exinde comportatas fuisse uarijs temporibus obseruarunt. Multoque labore, ac custodum diligentia vixisse, facileque ex leuissima etiam causa aruisse, quibus arefactis alias rursum ab illis locis extractas, hic insertas renouatasque; & hoc modo alternatis uicibus balsamum in hoc uiridario hactenus conseruatum fuisse. Nemo plantas tanto labore ac diligentia in uiridarijs adseruatas patrias dicet, quando patriæ ubique sponte nascantur, crescant, ac nullo labore in proprijs locis uiuant. Ex quibus nos planè certi esse debemus, balsamum nunquam Aegyptijs ac Syris patrium fuisse, cum in uiridarijs ibi multa diligentia, ac cura semper fuerit custoditum: quod tamen de Arabia Fœlici, cum balsamum ibi perpetuò uiuat, minimè uidetur dicendum, nullibi etenim nunc; quod sciam, huiusmodi planta, nisi Fœlici tantum Arabię concessa, reperitur. Quam regionem Diodori Siculi, Straboris, Pausaniæque testimonio,

vt

vt nuper dictum est, constat balsami olim feracem fuisse, quę eodem modo etiam nunc innumeras eius plantas sponte natas alit. Quam balsami fertilitatem omnes Aegyptij, atque aliarum nationum homines annis singulis Mecham Fœlicis Arabiæ urbem adeuntes, ueram planè esse confirmant. Copiamque ibi opobalsami insignem annis singulis colligi, fructuumque non minus, & uirgarum (cum balsami frutices sæpe quotannis putent) quæ ad uarias orbis partes uendenda ab his demandatur. ABDACH. At istæc uera esse concedentes, dicent, quam pro balsamo tu, atque nostri Fœlicem Arabiam nunc alere inquiunt, non esse balsamum, sed aliam plantam. ALPIN. Notæ huius plantæ ab antiquis scriptoribus descriptæ ac memorię traditę, istud recte docere poterunt. Nam omnes conuenisse uidentur, (ut ex te spero me magis distincte cogniturum) balsami plantam fruticem esse, non admodum magnum, folijs rutæ proximis, perpetuò virentibus, atque ex stipitis cortice scarificato liquorem in primis album oleo similem, eximio, acutoque odore præditum, manare. ABDACH. Millies tecum Abdella fruticem hunc ex Alpino descriptum me inspexisse in hoc viridario scio. Verum qui huiusce plantæ notas quærit, quibus nam hominibus magis credere debebit, Italis ne, an nobis Aegyptijs, qui vnà cum balsamo in hac ciuitate hactenus viximus, eamque arborem sæpius in hoc viridario inspeximus? Nemo certe ita fatuus erit, qui hac de re vobis, quàm nobis libentius credere, ac fidere maluerit. Hanc verò plantam pro uera arbore, quæ ab antiquis balsamus appellata est, & in posterum memoriæ prodita, nostri omnes Arabes hucusque constantissime habuerunt, Aliamque pro balsamo ab alijs monstratam nemo nostrum vspiam offendit, vel vidit, uel aliquem uidisse vnquam audiuit. His addo nòmen huiusce plantę, quod est Belessan à nostris ei fuisse impositum, à quo & Græci b littera carentes, in u, mutata, βάλσαμον dixere, atque ab ipsis Latini Balsamum. Cur igitur Italis magis, quàm nostratibus de hac planta credendum erit quando à nostris & Itali, & Græci, vel nomen ipsius plantæ acceptum, didicerint. Quapropter Balsami cognitionem à Dioscoride, Theophrasto, atque ab aliis antiquis scriptoribus minimè petendam iudico, sed ab Aegyptiis & Arabibus, qui loca, in quibus balsami plantæ omnium consensu olim uixerunt, habitarunt. Si Aegyptij Arabes, Syri, atque alii om-

nes Arabica lingua utentes medici citra ullam difficultatem talem fruticem nunc in Fœlicis Arabiæ locis cultis, atque incultis, domesticis, atque syluestribus nascentem, tanquam verum balsamum recipiunt, eodemque tum succo, tum fructibus, tum uirgis, pro uero opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo, nemine ipsorum hesitante, ad componenda medicamenta, utuntur: Cur Itali etiam, atque alij aliarum nationum medici ab illis, qui magis quam nostri sunt in ea cognitione, eoque usu, exercitati, ac docti, idem facere recusant? Certe indignum facinus est, uos hanc ueritatem nō fateri, sed potius, quo minus à multis ea digno scatur, operam dare. ALPIN. Hæc doctissime à uobis prodita fuisse arbitror, ueruntamen quoniam cum medicis, pharmacopolisque incredulis disputatio agitur, quæso si quid aliud apud uos utique sit, quod hanc ueritatem ad huc etiam illustrare possit, ne uos me istud quoque docere, pigeat, ut postea quam ego in patriam, Deo concedente, rediero, facilius id incredulis illis hominibus possim suadere. ABDEL. Cum anno à Beatissimę Virginis partu M. D. LXXV. Petro Michaele uiro Clarissimo, pro Serenissima Veneta Republica consulatum hic agente, Eunuchus Messir dictus, Aegypti Præfectus, Cayri ciuitatis huius quæpiam loca inuiseret, hunceque præsertim locum el Mattharia nuncupatum deuotionis gratia (quando hanc in proximam domunculam olim Beatissimam Virginem cum puero filio Herodis iram fugiendo se recepisse, multosque annos in ea mansisse omnes Aegyptij opinentur, atque ob id hunc locum in summa habeant ueneratione) singulis hebdomadis die Veneris, sacrum, uenerandumque hunc locum uisitans, uiridarium hoc proxime positum aliquando animi gratia ingressus, uidit omnes balsami plantas custodum negligentia aruisse; qua re commotus, ut è Mecha quadraginta plantæ afferrentur curauit, eamque operam cuidam militum, ac peregrinorum duci, Mecham singulis annis deuotionis gratia proficiscentium, Haly Bei nomine locauit; qui mihi admodum domesticus; atque familiaris fuerat, eumque sępe ex renum calculo pessime ægrotantem inuiseram, ac curauerā; plantasque illas quadraginta pręcisis ramis detulit, quæ in consueto huius viridarij loco insertę fuerunt, dumque sererentur, ego unà cum Paulo Mariano eo tempore pro Gallorum Rege Consule medicinę quoque causa mihi familiari, atque cum multis etiam

Cayrinis

Cayrinis medicis in re plantaria valde exercitatis interfui. Ex ipso autem Haly Bei Cayrum reuerso veri opobalsami binas vntias dono habui, atque ab alio, qui post hunc illud iter confecerat vntias tres. Horrem Bei alius Carauanæ peregrinorum dux meus amicissimus, cuius in domo sæpe tum ipsius, tum aliorum causa medicinam feceram, peregre anno M. D. LXXX. Mecham profectus, atque sic à me rogatus, attulit multa semina, & ramulos eximium odorem spirantes, atque multum opobalsami à Seriph Mechę partim acceptum, cuius modicam portionem dono dedit Francisco Priolo, tunc temporis Cayri pro Veneta Natione Consule Clarissimo, & partim ab ijs, quibus balsami negotium locatum est, emptum. Postmodum Scander quidam & ipse dux militum, Medinam Fœlicis Arabiæ vrbem pro prætore à Bassa missus, mihi non minus quàm alij, medicinę causa familiaris, atque etiam quia ex Insula Zacintho à Segurorum familia ortum duxerat, balsami recentes ramos, fructus, ac succum misit, ac per literas sua manu scriptas, significauit proprijs manibus ibi ea collegisse, quæ omnia apud me adhuc asseruantur. Omnes prædicti nobiles Turcæ uno ore affirmant, propè Mecham & Medinam, in montibus, planis, cultis, atque incultis locis innumeras balsami plantas spõte natas spectari. plurimasque etiam in arenosis, sterilibusque locis, quæ tamen vel nihil, vel minimum succi producebant. Multa tamen semina ferunt, quorum multa copia ad nos quoque vẽdenda mittitur. Quales sunt in monte arenoso apud Bedruniam Villam posito. Nihil hæ, atque aliæ in arenosis, sterilibusque locis viuentes opobalsami ferunt, ideo incolę eas excerpunt, atque pingui in solo inserunt, fœcundissimasque reddere student. Addunt, apud omnes Arabes veterum memorijs constare, passim in pluribus Fœlicis Arabię locis innumeras sponte nascentes, atque crescentes balsami plantas perpetuò vixisse, nunquamque illa loca ijs caruisse. Non multum temporis tamen esse, ex quo plurimi eas colere lucri causa cæperunt, cum scilicet opobalsami facultas ac vires ad quam plurimas Orientis regiones concesserint.
Narrant adhuc ijdem omnes Arabes, vti balsami succo, fructibus, ac virgis ad componenda ipsorum omnia medicamenta, atque ad alios medicinę usus, quæ eadem planè existunt, quibus Aegyptij Syri ad usum nunc recipiunt, quęque à uobis uaria in Europæ loca hinc aduecta, negliguntur, atque reijciuntur, falsaque eorum

multi

multi (te auctore) pertinaciter,ac inutiliter esse disputant. ALPIN. Ex his,quę te uera dixisse arbitror,me non parum pudet, quod cum illis tot annos in tanto errore permanserim. quem ex te nunc probè cognouisse fateor. Cupio igitur plantam hanc suis notis à te quoque describi,in quam attollatur magnitudinem,qualibusque floribus, & fructibus obseruata a uobis sit,quo pactoque etiam ab ea planta opobalsamum distillet, sponte ne,an, ut multi dixere,arte potius elicitum. ABDACH. Hic nullas,quas ego uiderim crescere, flores, uel semina tulisse unquam spectare potui,etsi succus interim paucus à cortice stipitis scarificato aliquando distillauerit. Verum hac de re Abdellam audiamus, qui hæc exploratius, & reliqua docebit. Interimque dum loquimur, mandes uelim mancipio tuo,ut nobis hic è domo huiusce plantę ichonem, quę apud te est, deferat, ut Alpinus noster ueram Balsami Ichonem uideat. ABDEL. Recte mones, libenterque faciam. ALPIN. Ego uero utrique uestrum multas hac de causa gratias referam.Mihique istuc acceptissimum semper erit.

Plantæ, quæ ab antiquis Arabiæ medicis Balessan, à Græcis βάλσαμον, *& à Latinis Balsamum uocabatur, fructuum, succiq; descriptio. Cap. III.*

ABDELLA.



BALSAMVM arbusculum est, quod crescit ad altitudinem hanne; uel ligustri, uel cytisi, folia paucissima gerens rutę proxima, non tamen iis candidiora, ut Diosc.docuerat,sed potius colore uiridi subalbido, perpetuòque uirentia. Eius lignum gummosum leneque apparet, colore exterius subrubro, cuius ramuli eodem colore conspicui sunt longi, recti, graciles,paucis foliis inordinatim referti, foliaque simul terna, aut quina, aut septena alę adnata, aliquo pacto etiam lenthisci foliorum æmula. sunt ramuli odorati gummosi,digitisque contrectati eis tenaciter adhęrentes. Flores fert paruos, albos, acaciæ proximos, ternos singulis alis appensos, quasi in umbellę forma,summe odoratos, à quibus semina promanant, flaua,folliculis nigris subrubescentibus contenta, ualde odorata,

intusque

intusque humorem flauum melli persimilem habentia, sapore subamaro, parumque acri linguam ferientia, opobalsamumque redolentia, Terebinthi fructuum figuræ, & magnitudinis ęmula, extrema aculeata, & medium crassum obtinentia. Cui descriptioni maxime quadrare uidetur illa, quę fuit à Constantino Aphricano tradita, quę his uerbis apud ipsum in libro de grad. legitur. Balsamus est arbor in India crescens, saliẽs super terram mensura vnius brachij, uel parum plus. Cuius rami rubeo viridique colore perfusi quasi rami thitymali tenues sunt, & colorem viridem habentes. Faciuntque in capite quasi gemmas, paruaq; grana in modum piperis producentes. Ex fissuris ramorum huius arboris, egreditur quidam liquor in canicularibus diebus, sicut lac ex thitymalo. Opobalsamum mensibus, Iunio, Iulio, Augusto, partim sponte, & partim stipite ferro scarificato, distillat, in vitreaque vascula recipitur; quod statim eductum, vt audio, colore est albo, qui paulò post in viridem, tertio in aureum, & demum in melleum mutatur. Eius succi etiam substantia in primis, turbida crassaque, vt oleum statim ab oliuis expressum cernitur, postea tenuissima atque clarissima, demum terebinthi modo crassescit. Odore eximio in primis atque acutissimo terebinthum redolens, cum suauiori odoris fragrantia obseruatur, saporeque amaro, acri, & adstringenti. Leuissimum est in primis diebus, atque vsque adeo validi, & acuti odoris, vt aliquibus inter odorandum, sanguis è naribus eruperit, & præ multa eius leuitate in aquam stillatum non desidet, sed ex alto in ea proiectum parumper in ipsa mergitur, fereque continuò assurgens, supra totam aquæ superficiem totum expanditur, eique miscetur, & citissime ita in ea dissoluitur, vt ab aqua maxima cum difficultate separatum secernatur. in qua paulo post concrescit, atque coagulatur, coagulatumque stilo totum ab aqua eximitur, quod tunc colore lactescit, siue album quale lac uisitur. Quanto hic succus annosior, eò fit inodoratior, atque ad motum segnior. In primis itaque statim albo colore conspicitur, qui color paucissimis diebus in viridem, vt nuper etiam dixi, mutatur, oleiq; crassitie cernitur, qui postea longo temporis interuallo depuratur, nonnullisque annis tenuissimus euadit, atque clarissimus, ex viridique colore in aureum splendidissimum transit. Senio vero confectus, crassus qualis terebinthina fit, qui si in aqua, uel lacte stilletur, statim considet, multaque cum difficultate, & non nisi longo

tempore

tempore denuò ſupra aquam fertur, tardiſſimeque in ea diſſolui-
tur. Quare non ſecus quam in animalibus omnibus quatuor con-
ſtituuntur ætates, quæ in ipſis maximam differentiam faciunt,
& balſami ſucco, quod opobalſamum dicitur, proculdubio à
noſtris quatuor tempora tribuuntur. Quandoquidem ille ſuccus
ab arboris ſtipite continuò elicitus uſque ac quintum circiter an-
num acutiſſimi, validiſſimique odoris percipitur, leuiſſimuſque vſ-
que adeo obſeruatur, vt in aquam ſtillatus, nihil, vel parum conſi-
dat, facillimeque diluatur, quod eius calor in annis infantiæ plu-
rimus exiſtens, ei acutiem atque vehementiam præſtet, Craſſiori
quoque ſubſtantia tunc cernitur, & turbida, quod cum multus in
eo exuberet crudus humor, eo ob calorem in ipſo agentem valde
agitato, inſtar vrinę turbidæ, quæ in peſtilentibus febribus fieri ſo-
lent apparet, & quemadmodum puerorum corpora multa humi-
ditate, atque multo calore prædita craſſa, ac ferè tumentia viden-
tur, ita opobalſamum in pueritię annis conſtitutum à multa humi-
ditate excrementitia, cum validiſſimo calore in ipſa agente, craſ-
ſum, ac turbidum apparet, quod in grandiori ętate ab ea purgatur,
tenuiſſimumque fit, & aureo colore clariſſimo ſpectatur; in quo
ſtatu, conſiſtentiæ ipſius ætate continuante, conſeruatur, poſteaq;
calore eius natiuo aliquatenus reſoluto, ac imminuto, ſeneſcens
craſſum inſtar terebinthinæ euadit, ſolitoque tum odore eximio
tum leuitate deficit. Proinde neque ſupra aquam enatat, neque
multum, & ſuauiter olet. Hæcque de balſami planta, fructibus, li-
gnis, ſucco tibi dicta ſufficiant. ALPIN. Quæſo ne te pigeat,
ad nonnulla adhuc, quæ a noſtris, balſami deſcriptioni repugnan-
tia proferuntur, reſpondere, ac ſatisfacere, quando ea non parum
huiuſce plantæ cognitam veritatem obſcurare, ancipiteſque nos
reddere videantur. Antiqui etenim omnes balſami ſcriptores in-
ter ſe in illiuſce plantæ, ſucci, fructuum, virgarumque deſcriptione
diſcrepare uidentur, ex quibus non videtur, tutum ſatis eſſe illo-
rum cognitionem perquiri debere. Qui fuere in cauſa, vt noſtri
ĩpſorum traditionibus imbuti, verum ſibi oblatum opobalſamum,
fructus, virgas, veras eſſe non crediderint. ABDEL. Summum
ſemper errorem eſſe putaui, homines plantę huius, ſucci, fructuum,
virgarumque cognitionem à Dioſcoride, Theoph. vel alijs anti-
quis ſcriptoribus velle expoſcere, quando iſta inter eos in ſcriben-
do fructice, ſucco, fructibus, & virgis, diuerſitas certiſſimum igno-
rantiæ

rantiæ argumentum nobis fuerit. Ego ſum huius ſententiæ, neminem illorum fortaſsè accurate arborem hanc vidiſſe, ex audituque omnia de eis ab ipſis litteris prodita fuiſſe. Olim enim non erat ita facile hominibus loca, in quibus balſamum naſcebatur, ex longioribus difficilioribusque nauigationibns, quibus eo tempore antiqui utebantur, adire, proinde multa Dioſcorides, Theophraſtus, atque alij multi ex hominum potius relatione, quam ex inſpectione de balſamo ſcripſere. Hincque mirum non eſt, ſi in pluribus noſtri ipſorum ſententiæ inhærentes decepti ſint, quando & ipſos à falſis aliorum relationibus deceptos fuiſſe putandum eſt. An non Dioſcoridem, Theophraſtum, atque alios affirmantes. Balſami plantæ Aegyptum, vel Iudęam patriam fuiſſe, cum dixerint eam ſolum in Aegypto & valle Iudęa viuere, maximè erraſſe ſuperius demonſtratum eſt, cum illam plantam ex Aegyptiorum relatione perpetuò ex Arabia fœlici in Aegyptum veniſſe certiſſimè conſtet? Ex quibus mirum quoque non eſſet, in alijs eoſdem deceptos fuiſſe, præſertimque in ſucci, fructuumque cognitione. Hincque his herbarum ſcriptoribus omnes medicos pharmacopolaſque planè fidentes, erraſſe mirari non debemus, quando non ab illis, ut etiam dixi, ſed ab Aegyptijs, & Arabibus, qui tum primi balſamum cognouerunt, atque obſeruarũt, tum etiam cum huiuſmodi planta in eodem ſolo nati ſint, atque eadem loca, in quibus viuit & vixit balſamum, habitarunt, iſtorum cognitio eſſet petenda. Sed quæ ea exiſtunt, quæ nobis repugnent, fac vt ex te iam audiamus. ALPIN. Quæ de balſami arbore à multis olim litteris tradita fuere, nunc in medium afferam; Reliqua verò de ſucco, fructibus, virgis, ad vſum medicinæ memoriæ proditis, poſterius à me recenſenda arbitror. Multa igitur, variaque de huiuſce ſtirpis magnitudine, figura, ſitu, folijſque à multis prodita ſunt, quę non parum ueritatem obſcurant, hemineſq; ancipites, ac rem hãc totam incertam efficiunt. Aliqui ſiquidem plantę iſtius magnitudinem lycij, pyracanthæ, vel Cytiſi, vel therebinthi magnitudini compararunt, vt Dioſcorides, Straboque dixere. Theophraſtus vero dixit ea magnitudine balſamum ſpectari, qua magna mali punici arbor obſeruatur. Iuſtinus ſimilem piceis arboribus affirmauit, & Pauſanias mirtho; Plinius, Solinus, atque Africæ deſcriptionis auctor, viti, hanc plantam compararunt. De eius folijs non minor eſt apud illos diuerſitas, deque arboris figura. Quãdo Dio-

scorides,Theoph.Plin.Auicenas,Simeon Sethus balsami folia rutæ proxima esse statuerint, & Pausanias amaraco, Iustinus piceis, Solinusque & auctor Aphricæ vitium folijs. De forma etiam vel figura arboris, alij arbustum, alij fruticem faciunt. Plinius enim
" de eo dixit: In totum alia est natura, quam nostri, externiq; pro-
" diderunt,quippè viti similior est,quam myrtho; Quod etiam Soli-
" num dixisse ab illiusce verbis constat, quæ hæc existunt: Similes
" vitibus stirpes habent: ac Iustinus; Siquidem palmeto & opobal-
" samo distinguitur arborem opobalsami formam similem piceis ar-
" boribus habent: & Strabo: Quæ arbor est fruticosa Cytiso & Terebintho persimilis. Nonnulli etiam affirmant, plantam hanc ali aqua,illaque tantum, quæ in proxima fonte illiusce proximæ domunculæ scaturire cernitur, aiuntque miraculo id fieri; quando ipsa sit pluribus virtutibus prædita, quòd Virgo Beatissima olim ibi multos annos morata,ea aqua, tum ad potum, tum ad cibum, tum ad mundandos panniculos Iesu Christi pueruli vsa fuerit: ex quo tanta in veneratione omnes viri mulieresque Aegyptię, Arabes etiam Mahometis asseclæ eam habuerunt, vt ipsa ad multorũ etiam morborum curationem confidenter vtantur. Multique ex longinquis, remotissimisque locis huc veniunt, vt ex huiusmodi aqua accipiant: quare nonnulli balsamum huius aquæ beneficio hactenus hic vixisse aiunt. Hęcque sunt,quæ de arbore isti dicunt. ABDEL. De balsami fruticis altitudine, figura, ac folijs,ea quæ ex te nunc proposita sunt nihil veritatem hanc obscurare possunt. Namque Dioscor.atque alij,qui hanc plantam magnitudine similem esse lycio,cytiso,terebintho,& pyracanthæ,affirmarunt,minime errarunt, cum hæc omnia arbusta magnitudine non multum interse differant, eisque planta balsami maior non sit,sed hic nullæ cernuntur arbores balsami,quæ ita magnę spectentur,siquidem grandiores,quas hic aliàs viderim,non assurgunt ad maiorem triũ cubitorum altitudinem. Audio tamen in Arabiæ solo eas plantas ad prædictorum arbusculorum altitudinem,& maiorem etiam excrescere. In Aegypto, & Arabia mali punici arbores paruæ existunt, ita, vt inter arbusculorum fruticumque numero ibi connumerentur,neque ad tantam assurgunt altitudinem,quales in Italię locis obseruantur, Quare neque Thephrastus reprehendẽdus erit, quòd scripserit,esse magnæ punicæ arbori balsamum simile,quando hæ nostræ Italicis longe sint humiliores. Iustinum uero, quod
picei

picei arbori plantam balſami ſimilem aſſerat, deceptum omnino fuiſſe, credendum eſt. Ex ipſiuſque verbis error apparet conſpicuus; nam piceis arboribus balſamum ſimilem eſſe dicens, ſubdit, & in vinearum more excoluntur: quis tamen uſpiam vidit piceā arborem viti ſimilem, & in vinearum more excoli? Inter quas quanta ſit differentia, non eſt, quod nunc demonſtretur. Fuiſſe vero balſami plantam ramulis fruticoſis, ac ſarmentoſis viti ſimilem dubium quidem non eſt, vt neque etiam, quemadmodum vites, annis ſingulis putari, quod ſit admodum fruticoſa, & ſarmentoſa. Non tamen quod ad folia attinet, viti ea planta eſt ſimilis, cum folijs referta ſit rutæ aliquatenus proximis, præſertim vero extrema tria foliola, quæ in ſingulis virgæ balſami alis cernuntur, quando ipſa ſimillima ſint tribus ijs foliolis in extremo virgæ alę rutæ poſitis; colore excepto: Neque abſurdum eſt, Pauſaniam dixiſſe balſamum folia habere amaraci æmula, quoniam ſuſpicor ego ipſum plantam balſami non adultam, ſed tantum recenter ex eius ſeminibus natam inſpexiſſe, quę folio, magnitudine, ac figura amaraci folijs omnino ſunt ſimilia, excepta earum craſſitie, ac colore, quibus ea folia inuicem differunt, nam in amaraco ſunt graciliora, & albidiora. Balſamum, quod ex ſeminibus naſcitur, bina folia in primis habet, bifolijs naſcētis vitis maxime ſimilia, & quæ poſt hæc, quæ ſunt tria, quatuor, vel quinque, produntur, amaraci folijs ſunt proxima; Quæ vero tertio naſcuntur ſingula trina exiſtunt, rutæque proxima cernuntur. Repeto, prima naſcentia folia bina ſunt, ſecundo nata, his multum diuerſa produntur, inordinatimque in virga. Tertio producta trina cuilibet alæ appenſa, cernuntur, quæ rutæ ſunt proxima, tribus inquam foliolis in extremo alę virgę rutæ conſpicuis. Quarto, quæ naſcuntur in virga balſami, ſunt quina, & poſtea ſeptena. Hæcque ſunt balſami folia, aliter quam ſcriptores antiqui deſcripſerint in hoc viridario in fruticibus balſami ſæpiſſimæ viſa, ex quibus atque alijs fortaſſe Dioſcoridem, atque alios multos antiquos ſcriptores viuentem balſami plātam non inſpexiſſe, iure ſuſpicamur. Hanc etiam arborem in hoc viridario vixiſſe certum eſt, aqua ex hoc proximo fonte, in quo Beatiſſimam Virginem panniculos Saluatoris noſtri pueri olim perpetuo lauiſſe noſtri omnes autumant, irrigatam; tamen in arenoſis, ſqualidiſque locis non paucæ reperiuntur, quæ tamen quo ad opobalſamum ſteriles exiſtunt. Atque hæc obiter de balſami

planta dicta à nobis ſint. Nunc ad opobalſamum deueniendum. Sed balſami plantæ ramos, quos mihi domo mancipium detulit, abſoluto de ipſo ſermone ſpectabimus.

Veri opobalſami cognitio unde ſumatur, & qui ex antiquis verè hunc ſuccum litteris prodiderint. Cap. IIII.

ABDELLA.



VID inquies Alpine de Balſami planta? nonne à nobis probè, ut ueritas exigebat deſcripta eſt, deque eius folijs, floribus, fructibus, ac uirgis, quę dicta a me ſunt, uera tibi eſſe uidentur? ALPIN. Omnia ſanè rectiſſime, ac ueriſſime es proſecutus, ſed ſuperſunt tamen quępiã de ſucco quoque, fructibus, ac uirgis dicenda, cum antiqui ſcriptores, qui de balſamo ſcripſere, ſimul in horum deſcriptione inter ſe nihil ferè cõueniſſe uiſi ſint: quorum diuerſitas, ut de arbore etiam nuper dictum eſt, fuit cauſa, vt multi negarint, quę pro opobalſamo, carpobalſamo, & xilobalſamo monſtrantur, uera utique eſſe, nullumque ob id ipſos credere, ſyncerum ac legitimum opobalſamum ad nos aſportari: de quo primo ſermonem a nobis haberi cupio, mox de cęteris. De opobalſamo igitur multi huius ſunt opinionis, ut arbitrentur, ſyncerum ad nos non aduehi, neque iniuria, quando ex te deſcriptum opobalſamum, a nobiſque ſępius inſpectum, diuerſum ſanè videatur ab eo, quod omnes priſci rei herbariæ ſcriptores memoriæ mandarunt. In primis enim album multi ipſorum eſſe prodidere, Strabo ſiquidem dicebat: eius cor-
" ticem ſcindentes ſuccum in vaſis ſuſcipiunt tenaci lacti perſimi-
" lem: & Plinius, ſuccus è plaga manat, quem opobalſamum vocant
" eximiæ ſuauitatis, ſed tenui gutta ploratu lanis parua colligitur in
" cornu, ex his nouo fictili conditur, craſſiori ſimilis oleo, & in muſto
" candida. Et Simeon Sethus vir in balſami hiſtoria alijs non poſt-
" ponendus dixit: Succuſque inde manabat omni oleo viſu ſimi-
" lis, quod ideo balſami oleum nominatur, ſuccus his aggregatus
" vaſculis excipiebatur, & id quidem, quod ſupernatabat, album ac tenue erat, & ideo precioſius: Alij ſunt rurſus aſſerentes, hunc ſuc

cum

cum non esse tenuem, sed crassum, veluti qui dixere in conchis susceptum coagulari: Cum vero opobalsamum, quod tu descripsisti, & nos sępe inspeximus, vel viride, vel aureum, vel mellis colore obseruetur, interdumque turbidum, interdum clarum, ac tenue, aliquandoque vt terebinthina crassum cernatur, (nemo enim nostrum est, qui eum succum tot prædictis differentijs euariatum non viderit scilicet oleosum, viride, aureum, ac melleum, clarum, turbidum, tenue, crassum,) de ipso varios, & dubios esse mirum nõ erit. ABDACH. Facile has ambiguitates noster Abdella ex animis nostris abiget. Præsertim cum harum explicatio ex ijs pendeat, quæ dudùm ipse attulit. Dixit enim opobalsamum iuxta eius ætates varias, variari & ipsum, quo ad colorem, substantiam, perspicuitatem, odorem, & leuitatem; continuoque à stipite instillatum ac exceptum, albo colore conspici, præsertimque quod supra enatat, veluti minus quod subsidet, qui color paululo momento in subuiridem oleosum mutatur, qui post quinquennium, vt superius etiam dictum meminimus, aureus fit, ac demum senio confectus crassescens, mellis colorem, obscuriorem tamen accipit. Tot etiam mutationes in perspicuitate, substantia, odore, leuitate, eius varias ætates facere aliàs dictum est, quando opobalsamum recenter eductum per quinquennium turbidum maneat, à quo tempore clarescere incipit, per decenniumque ferè ipsum clarissimum, ac vt aurum splendescere obseruatur; postea senescens turbidum rursum euadit. A stipite etiam statim exceptum tenuissimum est, pauloque post parum crassescit, atque hinc Strabo dixit, susceptum in conchis coagulari, peractoque quinquennio, quod tempus pueritiæ datur, purgatur, fæcemque in fundum vasis deponit, tenuissimumque fit, & totidem geminatis peractis annis senescens crassum, crassiusque est, quo annosius. Odor non minus & sapor, in recentissimo validissimus est, in medio tempore odor fit suauior, thus ac terebinthum redolens cum suauiori tamen odoris fragrantia, sapor est amarus, sub acris, atque adstringens.
Demum in senio omnia hac maxime remissa percipiuntur. Hincque Plinium deceptum fuisse arbitror, qui putauerit, optimi huius succi lachrymam fricando percipi odoratam. Siquidem opobalsamum senio solummodo confectum inodoratum fit, vt tunc solum frictione dignosci queat. In principio etiam hic succus leuissimus est, qui quam maxima difficultate in aqua, vel alio liquo

re

re instillatus considat, sed continuò in aquæ superficiem feratur, citoque cum aqua dissoluitur: annis vero consistentiæ medio se habet modo, senescẽsque, colore eius imminuto, crassescit, quo fit vt subito in aquam proiectus considat, tardissimeque sursum in aquæ superficie feratur, difficillimeq; ac tardissime cũ ea dissoluatur. Hæcque etsi non ita concinna oratione, tamen ad tuarum difficultatum explicationem accommodata satis esse Abdella noster iudicabit. ABDEL. Ego vero sic ea vera iudico, vt omnes, qui de opobalsamo scribentes, aut loquentes ab his dissenserint, rem prorsus ignorent, ex quibus Plinium ex uarijs coloribus, ac substantijs in opobalsamo inspectis, uarias eiusce succi differentias vel species facientem errasse clarissime patet; dixerat enim il-
" le: Lachrymæ probatio, ut sit pinguis, tenuis, ac modice ruffa,
" & in fricando odorata, secundus candidus color peior viridis,
" crassusque pessimus niger. Nemo Aegyptiorum, vel Arabum album opobalsamum nisi ex arbore recentissime stillatum vidit, qui tamen color quam paucissimis diebus euanescit, atque, ut dictum est, in olei colorem vertitur, atque ab eo colore in aureum, & denique in melleum obscuriorem. Nigrum vero nunquam ab aliquo nostrorum, uel Arabum visum est, neque auditum. Nisi fortasse produceretur nouissime ab Occidentalibus Indijs delatum, à quibusdam pro legitimo opobalsamo, ut superius quoque meminimus, receptum. Quod tamen falsum esse planè constat, cum ij, qui eius historiam scripsere, affirment illum succum improprie opobalsamum vocatum, in Occidentalibus Indijs ex procera, ac magna arbore nasci, quæ quidem magnitudine, figura, ramis, folijs, fructibus à vera balsami arbore longissime differt. Quod ijs qui vtramque norunt arborem, nõ erit difficile suadere. ALPIN. Simeon Sethus confirmare & ipse videtur, optimum opobalsamũ recentissime à stipite distillatum album colorem habere, nec non, & Strabo, qui opobalsamum lacti similem esse scribit. Sed quamquam huiusce succi albus color pauculis diebus a stillatione euanescat, atque in alium colorem mutetur, nihilominus, quod non paucis valde admirandum videbitur, opobalsamum oleoso colore inspectum, in aqua vel lacte stillatum, album rursum videri: & idem etiam facere aureum, & melleum. Perpetuoque verum opobalsamum cuiuscumque coloris sit, in aqua, vel lacte stillatũ, ac liquatum album spectabitur. Hincque Dioscorides doctissime

dixit:

dixit: Quin etiam syncerus in aqua, aut lacte celerrime liquatur, ,,
coloreque lactescit. Nunquam quisquam opobalsamum uisui ,,
non album, album esse iudicarit, quod tamen verum esse experientia docebit, si inquam quis sinet stillatum in aqua, liquari, ac coagulari, ipsum etenim liquatum supra aquam ita album redditur, ut vix ab aqua distinguatur, sed paululo momento in ea coagulatur, eique instar telæ albę incumbere, & in ea supernatare cernitur, manifestiorque eius albus color fiet, si coagulatum stilo quopiam ab aqua eximatur, aut extrahatur. Sed hæc illius succi experientia per æstatis tempus est facienda, uel si hyeme, prope ignem, opobalsamo probe prius calore attenuato. At cur ex albo tam citò in aliũ colorem mutatur? ABDEL. An quod lactei illiusce coloris substãtia mollis, ac tenuissima, quam citò resoluitur ac dissipatur? vel quia nondum eius calor prævalidus in eum succũ agendo ipsum turbauit? Idem in Zebet obseruatur, etenim statim è testibus extractus lacteo colore inficitur, pauloq; ebullire incipiens, uirescit, & tandem subnigrescit. ALPIN. Rectè sunt a te hactenus explicata, & enarrata omnia. Nunc igitur ego idem a te fieri cupio, pro indagandis, ac docendis notis vel signis, quibus uerum a non uero, syncerum ab adulterato rectè distinguatur.

De notis, quibus verum opobalsamum à non uero, Syncerum ab adulterato tutò cognoscitur, ac discernitur. Cap V.

ABDELLA.



HIS notis quisque probè ac exactissime verum hunc succum, a non uero, & legitimum ab adulterato dignoscet, neque ab aliquo ita facile decipi poterit, etenim succus is, qui nondum ad senium, inclinare cęperit, colore albo conspicitur (quod rarissime, & non nisi dum ipsum è stipite stillat, vel recentissime eductum uidere contingit) vel uiridis est, oleosus subturbidus, oleoque substantia & colore valde similis, uel aureus fulgentissimus, tenuissimus, atque clarissimus. Qui sanè omnes has notas habebit, uehementis erit odoris, & quo magis etiam recens est, acutioris, terebinthum cum alio sua

uiori odore redolentis, gratissimusque olfactui erit. Gustu etiam subamarus, adstringens, & modice mordens percipietur, læuis, diluique facilis, quæ nota, eo instillato in aqua vel lacte dignoscetur, læuis enim extabit, & vel nihil sub aqua morabitur, uel parum, & quasi continuò supra eam sursum assurget. In qua citò diluitur, vel liquatur, nil vnctuosi retinens, vel oleosi, tenax, siue lentore aliquo præditus est. hisque omnibus notis uerum, syncerumque opobalsamum semper omnibus apparebit. ALPIN. possit ne quis aliquod factitium oleum ita simile opobalsamo parare, ut eo multos decipiat? ABDEL. Sine dubio, cum Gal. suo tempore etiam ipsum vsque adeo adulterari dixerit, vt vix adulteratum cognosceretur. Veruntamen quod adulteratur, necesse est, ut aliquo liquore, vel oleo, vel vnguento vitietur. Dioscorides dixit, opobalsamum vitiari posse admisto teribinthi, cypri, lentisci, balanique vnguento, & susino, metopio, melle, cypriaque cera liquida. Serapio his addidit oleum rosaceum, myrtinū, & de alcanna, quod cyprum appellant. Plinius ex seminibus veri balsami, quæ vocant carpobalsamum, extrahi simile oleum asserit, qua via multi ex ipsis oleum exprimunt, uero opobalsamo admodum simile; quod tamen ab eo discernitur amariore sapore, odoreque opobalsami longe obscuriore. Prodit etiam ipsum adulterari posse oleo rosaceo, cyperino, lenthiscino, balanino, terebinthino, myrtino, resina, galbano, & cera cypria, quæ sanè eadem existunt, quorum nuperrime Dioscoridem subnomine vnguentorum meminisse, dictum est. Sed forsitan melius ipse dixisset, oleis, quàm unguentis adulterari posse, quod ille succus tenuis perinde ac oleum sit, minimèque crassus, nisi senio fuerit confectus. His igitur opobalsamum vitiari potest, cuius maleficium facile deprehenditur, oleoque adulteratum trifariam detegitur, atque in primis, quod digitis contrectatū, nullo lentore, vel viscositate adhæreat, quando verus balsami succus lentore, ac viscositate quapiam non carere à nobis aliàs dictum sit, à multisque ex antiquis scriptoribus confirmatum, oleo siquidem resinarum omnium tenacitatem abigi omnibus manifestum est. In aqua præterea instillatum supra eius superficiem orbiculorum formis expandi nemo nostrum ignorat. Quod syncerum opobalsamum non facere posterius docebitur. Demum in panno oleo infecto macula relinquitur, quæ & difficile aufertur, & quotidie etiam magis maiorem

in

in circulum expanditur, quòd non fit in ſyncero opobalſamo. His igitur notis opobalſamum oleo vitiatum cuique patere poterit. His etiam comperietur vitium, ſi vnguenta ijſdem oleis compoſita miſceantur, ſed hoc amplius ijs aderit, quod in opobalſamo parui temporis ſpatio in fundo vaſis vnguenta ſidere neceſſe eſt. Cera vero miſtum comprehendetur turbido colore, nunquam clareſcente. Melle etiam infectum dulcis ſapor detegit, atque ad ipſum, vt Plinius quoque teſtatur, muſcas alliciet. Reſina adulteratum in carbones inſtillatum, nigriorem flammam edit, ſubſtantiaque craſſiore quàm in ſyncero ſit, ſpectabitur. Syncerum vero his notis innoteſcet, namque præter ea ſigna, quæ illum iuxta varias ætates præſeferre diximus, hæc etiam addidimus, ſcilicet prẹterquam quod ſit validi odoris, in aqua etiam ſtillatum, tametſi parua ſatis ſit gutta, ſupra totam aquæ ſuperficiem expandi, eamque liquatum totam ſupernatare, ac obtegere, atque in ipſa etiam citò coagulari, lactiſque colorem adipiſci; ac non minus ex ipſa coagulatum totum ſtilo quopiam excipi, ac auferri, quodque fuſum in laneam veſtem, eam, vt oleum non inficit, quamquam ei adhæreat. Lacque coagulat, etſi non ita, vt coagulum facit, quia lac non perfecte coagulat, quinimo cum ipſo coagulatur. ALPIN. Multo plura, quàm tu de ſynceri opobalſami, ac vitiati notis complexus es, apud multos leguntur. Dioſcorides ſiquidem hæc vtique nobis prodiderat. Succi probatio eſt, vt ſit recens, validi odoris, Syncerus, non ad acorem vergens, dilui facilis, læuis adſtringens, ac modice mordens guſtu. Et vbi ea, à quibus opobalſamũ poteſt adulterari meminerat, hẹc ſubiunxit. Namque merus in laneam veſtem fuſus neque maculam facit, neque ſi eluatur notã relinquit. Vitiatus autem inhæret, & lac inſtillatus coagulat, quod adulteratur non efficit. Quin etiam ſyncerus in aqua, aut lacte celerrime liquatur, coloreque lacteſcit, vitiatus vero olei modo innatat, ſe conuoluens, aut in ſtellæ modum diffundens, ſyncerus ſeneſcens craſſeſcit, deteriorque redditur. Hallucinantur, qui a qua concretum peſſum ire & ad ima ſidere, arbitrantur, poſtea diſſipatum ſupernatare. Et Plinius ait, ſyncerum inhæreſcere, & in tepida aqua eius guttam coagulari & ad ima ſidere, lac coagulare, & in veſtem maculam non facere. Et Auicennas: lac coagulare, aquæque ipſum miſceri, & in ipſa denſari, denſatumque conſeruari, atque à goſſypio receptum ablui poſſe. Serapio eadem à

" Dioſcoride iam recitata, de ipſo nobis prodidit. Simeon vero
" Sethus hæc & ipſe ſcripſit. At vero nonnulli hac ratione probant,
" quod ferrum eo inũctum ignique ad motum incandeſcat, id quod
" & oleo caphuræ, alijſque dictis oleis accidit. Alij quod in
" aquam datum minime ſupernatet, ſed ſtatim fundum petat, vere
" hoc quidem, ſed enim quando hæc duo concurrunt, uidelicet fer-
" rum candeat, & in aqua facile ſubſiſtat, de eo ſtatim arripe. Eſt
" enim legitimum, & non factitium. Scire autem præterea opor-
" tet, quod dum recens eſt, & in proprio uigore ſuper aquam ena-
" tat actum ita probatur. Linteo in eo irrigato, ac poſtea ſublato à
" linteo totum recedit, non colorem, ſed odoris duntaxat ſuauita-
tem illi relinquens. Hæc omnia, ac inter ſe admodum diuerſa cum apud hos grauiſſimos plantarum ſcriptores legerim, atque opobalſamum, quod tu uere ſyncerum affirmas, apud me ſit, non omnia que ab his ſcriptoribus de eo perdocta, reprehęſentet, quinimo aliqua ſint, quibus ipſum planè non reſpondere uideatur; quamquam enim ipſum recens ſit, minimeque ad ullum acorem uergens; ualidique odoris, oleoſi coloris, turbidum in primis eius annis obſeruatum, mox clarum, aureum ſubamarum, adſtringens, & modice mordens guſtum, tenax, leue, dilui facile, lacque coagulet, & linteum non inficiat, atque ut ait Auicenas, aquæ etiam ſtillatum, miſceatur, in ipſaque coaguletur, ſupraque aquam coagulatum enatet, atque eo etiam ferrum, ut Sethus ipſum hac experientia cognoſcendum uoluit: inunctum probè in ignem poſitum candeat, Tamen, quod apud omnes prædictos antiquos ſcriptores affirmatur, quippè ipſum laneæ uesti inſtillatum aqua ablutum, omnino ab ea abigi poſſe, nihilque ei adhærere, nunquam potui obſeruare. Nullum enim reperitur opobalſamum, quod inſtillatum in pannum, ei aliquatenus non adhæreat: ex quo ego etiam puto, nullum uerum opobalſamum eam experientiam facere poſſe, quando ipſum; ut in alijs omnibus reſinis obſeruatur (cum ſuccus reſinoſus ſit, inter reſinaſque poſſit ſine errore recenſeri) uiſcoſitatis ac lentoris non ſit expers. Ex quibus ualde de huius ſucci ſigno, ab antiquis ferè omnibus animaduerſo dubius, ac anceps ſum. Cupioque tuam hac in re ſententiam audire, ut in ea tandem acquieſcam. ABDEL. Dignus es cum iſto tuo ſcrupulo non parua reprehenſione, qui uno ſigno magis quàm pluribus, quibus tuum opobalſamum omnibus probè

bè respondere scis, fidere uolueris, quod neque uerum signum huius succi dicendum esse puto, siquidem quo pacto hic succus lentoris, ac uiscositatis non expers, (cum ipse nihil quidem aliud quàm resina quæpiam sit) lineo, uel laneo panno, uel gossopio instillatum aliquantulum non adhærebit? Etenim non modo succus iste tenax est, sed ramuli quoque uirides, si digitis contrectentur, eis proculdubio adhærent, quod non nos modo, sed etiam aliquos antiquorum nouisse certum est, nonne Strabo dixit: Eius corticem scindentes succum in uasis suscipiunt tenaci lacti persimilem. Quid? nonne Plinius notas synceri opobalsami docens dixit? Succum balsami syncerum debere inhærescere? At ne amplius remorer desiderium tuum, paucis de nota hac à Dioscoride proposita dicam, quid sentiam. Puto enim syncerum opobalsamum non aliam ob causam, Dioscoridem, atque una cum eo alios dixisse, uestibus uel panno non adhærere, nisi ut nos docerent mistum aliquo oleo, uel quopiam unguento hinc deprehendi, quoniam, ut ego nuper etiam uos docui (quod à plerisque oleo eo tempore uitiaretur) oleo uitiatum in pannum instillatum, laneumque præsertim, quod facilius fit ad emaculandum, instar olei inficit, eique perpetuò non modo adhæret, sed quotidie magis in eo recepta macula augetur, ac dilatatur. At syncerum, quamquam paululum panno etiam instillatum inhæreat, tamen ipsum ut oleum non inficit, neque maculam relinquit, quinimo secus atque oleum panno adhærescens quotidie decrescit, usquequo tandem omnino aliquo tempore sponte dissoluatur, atque euanescat. Quamobrem syncerum opobalsamum panno quidem, at non olei modo adhæret, neque aliquam maculam relinquit. Quod sæpe uobis meum opobalsamum in meam uestem instillatum ostendit. Verum non debet hoc experiri in pannis ijs, quos uos in Italia paratis, nostris longe crassioribus, in quibus fortasse cum olim uestri hi crassi panni lana parati ex Italia huc nõ asportarentur, neque nostri his, ut nunc faciunt, uterentur, Dioscorides in his periculum faciendum, non sentit, sed in nostris ijs longe gracilioribus. Clarius verò hoc signum Plinius docuisse est uisus, cum dixit, & in ueste maculas non faciat, non autem, ut in Dioscoride habetur, uesti non adhęreat. Verius forrasse Sethus opobalsami cognitionem ex hoc signo habendam tradidit, quod his uerbis apud ipsum legitur: Linteo in

eo irrigato, ac postea sublato à linteo totum recedit, non colorē, sed odoris duntaxat suauitatem relinquens: quod planè in nostro sic ad unguem obseruari licebit. Cœterum ex his, quæ ita diuerse de notis uerum opobalsamum a falso distinguentibus, apud diuersos antiquos scriptores leguntur; dubitandum non immeritò à nobis existimo, hosce authores nunquam fortasse, neque uiuentem plantam uspiam offendisse, atque multo minus syncerum eius succum inspexisse, cunctaque potius aliorum relatione, quàm uera obseruatione de eo ab his prodita fuisse. Qua de causa non ab antiquis scriptoribus, inter se de balsami historia discordantibus ueritas, hęc petenda esset, sed ab his populis, præsertimque medicis, qui loca in quibus balsamum, omnium sctiptorum cōsensu, uixit, perpetuò habitarunt, & sępissime obseruarunt. His etenim iuremeritò de ipso firmior fides habenda erit. Hi sunt Aegyptij, atque Arabes, qui omnes uno consensu afferunt, hoc excepto opobalsamo, quod uos uerum esse non creditis, nullum aliud usquam uel in toto Aegypto, uel in tota Arabia, uel Syria, fuisse cognitum, aut usitatum. Cuius ueritatis clarissimum ac certissimum signu m erit; aliud opobalsami genus ab hoc diuersum, apud Turcarum Regem ijs locis imperantem, atque apud plures Turcas; qui uarijs temporibus his omnibus prędictis locis, pręsertimque Aegypto præfuerunt, nunquam fuisse repertum, quinimo apud hos inuentum idem planè esse cum nostro, atque nihil ab isto communiter recepto, differre. Rex enim Turcarum singulis annis à Sciriph Mechæ, atque Medinę domino binas, & plures etiam opobalsami libras dono missas accipit, perpetuoque, postquam Aegypto imperauit, ab ipso opobalsamum recepit. Quod sanè idem planè est cū eo, quo omnes Aegyptij, Arabes, Syri, atque alij utuntur. ALPIN. Verum dicis; Nam ego certo scio idem esse opobalsamum uulgo receptum cum eo, quod apud multos dominos Turcas Consulesque Venetos habetur, quibus à pręfecto Aegypti: ac alijs nobilibus Turcis dono datum fuit, idemque cum eo, quod apud Serenissimum Franciscum Medicem Ducem Florentię à Turcarum Rege olim ei dono datum, hodie conspicitur. quod cū meo etiam opobalsamo ex Aegypto, ad prędictum Sereniss. Ducem anno superiori misso, rectè ab ipso comparatum, idem planè esse, certum est. Quamobrem omnes; qui negant uulgo receptum uerum esse, si ipsum cum opobalsamo comparent, quod apud multos

tos extat, Venetos, olim huius loci Consules Clarissimos, atque apud alios plures, qui olim hæc loca peragrarunt, & opobalsamũ à nonnullis Dominis Turcis acceptum illuc comportarunt, probè an ipsum verum sit, cognoscent. ABDEL. Multum tamen Auicenam admiror, qui dixerit, à gossypio, hunc succum aqua ablui posse, cum tamen superius dixerit, ipsum in aquam instillatum coagulari ac densari: quod cum verum sit, quomodo in gossypio receptum, ac imbibitum, aqua ab ipso ablui poterit? hoc enim fieri non posse cuique patebit. Est demum alterum opobalsamum ex seminibns balsami expressum, cuius etiam inter adulterata nuper recensuimus, quod pro vero succo opobalsami aliquando venditur, quod tamen facile, vt dictum est, ex obscuriore eius odore, amarioreque sapore à vero diuersum ab his esse comprehenditur. Ac de opobalsamo hæc à nobis dicta sufficiant. Restat modo, vt de balsami fructibus, & virgis loquamur, quando multi quoque non desint, qui contendant verum neque carpobalsamum, neque xilobalsamum esse.

Veri carpobalsami, & xilobalsami cognitio, & consideratio. Cap. VI.

ALPINVS.

HACTENVS balsami plantæ, atq; ab ea educti succi ambiguitates omnes vir doctissime dissoluisti, veritatemque ita claram effecisti, vt de arbore, ac succo nostri amplius contendere non debeãt, sed ipsum potius agnoscere, atque in vsum medicinæ restituere, quod quidem facientes summa laude digni erunt, tantum auxilium in vsum reuocantes, atque recipientes. Cum nemo nostrum dubitet amplius veri opobalsami ex Aegypto, & Syria in Italiam cõportari, quod facile à nuper adductis notis ibi an syncerum sit, cognoscetur. Restat modo, vt de eiusdem plantæ fructibus, & virgis, quod apud nostros dubij supersit ab illorum animis euellas. Quando vulgaria semina, pro vulgari falso carpobalsamo à multis recepta, quorum ad nos singulis annis multa copia aduehitur, verum esse antiquorum carpobalsamum me iudice etiam affirmandum sit. Animaduertendum tamen est, duplex genus carpobalsami circunferri &

ri & vtrumque pro balſami ſeminibus apud nonnullos recipi, quorum vnum ſemen eſt terebinthi magnitudine, atque ferè etiã forma, rotundumque & oblongum, ouo ſimile, in extremis acutum, flauum, folliculo nigro rubeſcente vndique contectum; Hocque verum eſt antiquorum carpobalſamum. Alterum vero pſeudocarpobalſamum huic admodum magnitudine, colore, figuraq; eſt ſimile; differt tamen à vero, quia ipſo eſt oblongius, ex medietate tantum folliculo contectum eſt, nam illud extremum, quod ſuo pediculo appenſum eſt, folliculo caret, minimeque eo totum contegitur, ſed tantum ad eius vſque medietatem, de hoc uero, quod falsò pro balſami ſemine me iudice recipitur, non loquimur. quãquam odoratum ſit, atque aromaticum. Illudque fortaſsè eſſet, quod olim Dioſcoridis tempore ex Petra oppido Arabię pro carpobalſamo aſportabatur, & quo uerum carpobalſamum adulterabatur, ſi piperis ſaporem præſeferret. De altero uero ab hoc prędictis notis diſcrepante, quod præſertim à falſo differt, quia totum folliculo ſuo contectum eſt, quando falſi, ut iam dictum eſt, tãtum medietas folliculo contecta appareat, a nobis ſermo habẽdus eſt. Audio nunc Venetijs omnes pharmacopolas conſilio excellentiſſimi collegij medicorum in componenda theriaca, atque mitridatio, pro ueris balſami fructibus Iuniperi fructus ſubſtituere. quod quanta dignum reprehenſione ſit, ac in quanto illi uerſentur errore, uobis doctiſſimis uiris nunquam latuit. Et utinam nunc perſpectis rationibus ijdem non permittant ſine his tanto artis cum dedecore (quando hæc omnia non ſit difficile apud eos reperiri) Theriacam atque alia medicamenta amplius parari; ſed uereor, ne magis in antiquis erroribus perſiſtere, quàm rei ueritatem amplecti uelint. A B D E L. Quid? etiam ne fructus balſami, quorũ in Italiam; aliaque loca hinc copia multa aduecta, illis non deeſt, negant ueros eſſe, atque pro eis in componenda theriaca alijſque medicamentis baccas Iuniperi ſubſtituunt? quid de te audio? pudet me tantorum medicorum, qui hos hactenus ueros fructus neglexerint, minimeque his utantur. Sed quibus rationibus adducti, negant iſta ſemina meritò ex te pro uero antiquorum carpobalſamo recepta, ueros eſſe fructus balſami. An non ipſorum magnitudo, color & forma ad eos recognoſcendos ſatis illis erunt? Theophraſtus dixit: illos eſſe ſimiles therebinthi fructibus magnitudine, figura ac colore. Et clarius Serapio ex Dioſcoridis mente

hunc

hunc in modo eos descripsit: Et granum quidem ipsius, quod no- »
minatur carpobalsamum, est granum rotundum ad longitudinem »
aliquantulum tendens ad acuitatem in ambobus capitibus, in me- »
dio uero grossius. Cuius color tendit ad rubicunditatem, & est »
plenum, graue, mordẽs linguam mordicatione aliqua non multa, »
& quando frangitur interius habet humiditatem similem melli, & »
eius odor est bonus. At Dioscorides addidit hoc semen redolere »
opobalsamum. Certè, ut uerum fatear, fructus balsami ab Italis tuis medicis, atque pharmacopeis neglecti, tum Serapionis descriptioni omnino respondere cognoscuntur, tum etiã notis à Theophrasto allatis, quando hi colore, figura, atque magnitudine uere fructibus terebinthi proximi spectentur. Serapio uero eos multo diligentius ac exquisitius declarauit, qui ipsos grana esse rotunda statuit, oblonga, extremis acutis, & medio crassiore, ad coloremq; subrubrum tendentia, grauia plenaque esse, ac modice gustum mordentia, quæ intus substantiam melli similem habent. Ex quibus notis vulgare carpobalsamum uerum omnino esse certissime ostenditur, sed quamobrem isti negant hos, ueros balsami esse fructus, scilicet carpobalsamum antiquorum? ALPIN. Omnes uno ore prædicant prædicta semina non una, at omnibus carere prædictis notis, quibus ea prædita esse Dioscorides omnium antiquorum in plantarum descriptione facile primus, memoriæ olim prodiderat, hisque speciatim verbis. Quare eligatur flauum, ple- »
num, grande, ponderosum, mordens gustũ, feruens in ore modice, »
opobalsamum olens. Dicunt itaque istæc semina à vobis pro car- »
pobalsamo monstrata, non flaua, vt Dioscor. docuit, sed nigra subrubescentia spectari, vacuaque non plena esse, leuia & non grauia, parua & non magna, neque gustum aliquo pacto mordere, neque opobalsamum olere. Hisque rationibus negant illa semina verum carpobalsamum antiquorum esse, sed potius ea, quæ olim ex Petra oppido Arabiæ aduecta, verum carpobalsamũ adulterari Dioscorides animaduertit, quod ipse hisce verbis docuit, dicẽs: Adulteratur semine hyperico simili, quod à Petra oppido defertur, sed »
coarguitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, sapore piperis. »
Idemque ferè Plinius testatum reliquit: atque hęc sunt aduersus »
balsami vulgares fructus à quampluribus Italiæ, aliarumque nationum medicis, & pharmacopeis disputata. ABDACH. Ex his duobus alterum uerum esse arbitror, vel illos scilicet viros à te re-
citatas

citatas carpobalſami notas nunquam probè cognouiſſe, aut nunquam hos fructus, vel ſemina, quæ præ oculis omnes hi pharmaco polæ quotidie habent, inſpexiſſe, quod ſi illi hæc aliquando inſpexiſſent, ac rectè obſeruaſſent, proculdubio fieri non potuiſſet, vt ex omnibus notis ipſos non agnouiſſent, veros eſſe balſami fructus, quando non ſolum falſum ſit ipſos omnibus notis à Dioſcor. traditis carere, ſed ne vnam quidem illis deeſſe. Nam iſtæc ſemina ſunt humiditate melli ſimili plena, quorum ſi multa fracta intus ij inſpexiſſent, niſi cæci omnino fuiſſent, fieri nullo modo poterat vt non id animaduertiſſent. Cernuntur etiam longe hyperici ſeminibus maiora, ſunt grauia, cum aliqua mordicatione, atque opobalſami odoris fragrantia, quorum ſaporem; atque odorem unuſquiſque guſtu, ac olfactu minime deſtituto, poterit cognoſcere. Nemo mea quidem ſententia erit, qui prius opobalſamum olfecerit, ac guſtauerit, mox iſtaq; fracta ſemina olfaciendo & guſtando, in ipſis eundem ſaporem, atque odorem opobalſami apertiſſime non cognoſcat. ABDEL. Veriſſima prædicas, neque indigna, vt ab illis medicis audirentur, ac animaduerterentur. Nam hæc ſemina vulgaria à nobis pro carpobalſamo recepta, eadem eſſe, quæ in multis Arabiæ Fœlicis locis ſupra balſami frutices colliguntur, omnes, qui illa loca peragrarunt, vere teſtantur: neque vllis unquam alijs Aegyptij pharmacopæi pro balſami fructibus ad componenda medicamenta uſi fuere. Neque aliorum Aegyptiorum memoria conſtat, vnquam ex Petra oppido, quod nunc Mecha dicitur, alios, quàm hos fructus pro carpobalſamo ad nos delatos fuiſſe. Neque Galenus exiſtimat homines in eorum ſeminum cognitione hallucinari, ac decipi poſſe, quando in libro de Antid. dixerit, carpobalſamum non poſſe adulterari, idque merito, cum minime fieri poſſe videatur, vt aliquis, qui vera balſami ſemina ſemel tantum viderit, poſſet ab alijs decipi; ſed concedatur poſſe adulterari, tamen cognoſceretur id ſaltem, ut Dioſcor. docuerat, inanitate, paruitate, & ſapore piperis. Verum non poſſum non vehementer illos medicos admirari, dicentes, notas à Dioſcoride nobis carpobalſami eo traditas fuiſſe, ut iſta ſemina ab alijs diſtinguerētur, quando ipſe illas notas non ob id tradiderit, ſed potius, vt ijs homines perdocti ſelligerent ex ſeminibus balſami, ea, quæ flaua exiſtunt, plena, maiora, grauia, ſapore, atque odore opobalſami prædita, quoniam hæc cæteris

meliora

meliora existunt. Quis ignorat, agricolas etiam ipsos aliqua semina ementes, siue triticum sit, siue hordeum, seligere plena, magna, ponderosa, optimi saporis, atque odoris, abijcereque inania, parua, leuia? Quamobrem istud? quia hæc inutilia, illa optima existunt. ALPIN. Dicunt, flauum colorem, quo vera semina balsami spectari Dioscor. tradidit, in istis seminibus non conspici, cum ipsa subrubra potius, & nigrescentia cernantur. ABDEL. Rectè dicunt, sed hinc conijcitur, ipsos minime esse in horum seminum obseruatione exercitatos, seduloque nunquam ea inspexisse, quoniam si sæpe multa sedulo, varijsque modis obseruassent, proculdubio duplici colore referta esse cognouissent, quippè nigro rubescente, suis folliculis vestita, hisque spoliata, ac nudata, flauo. Ex qua obseruatione, nec Dioscoridem, docentem illud semen flauum esse, nec Theophrastum cum Serapione subrubrum nigrescens, falsum prodidisse, patet. Quando hi semen vestitum suo folliculo, quod nigrum subrubescens cernitur: & Dioscor. folliculo spoliatum, quod flauum est, intellexerint. Hæcque à nobis de carpobalsamo dicta sufficiant. De xilobalsamo vero non puto à nobis multa esse dicenda, quando nō ita omnibus, vt carpobalsamum, ignotum videatur. esse illas virgas communiter ab omnibus pharmacopæis pro carpobalsamo receptas, etsi ijs tamen non vtantur, argumentum erit certissimum, ipsas redolere odorem opobalsami, & carpobalsami, eundemque gustui saporem etiam pręseferre. Optimæ autem existunt, sarmentosæ, tenues, fuluæ, & recenter excisæ, odorem opobalsami manifestissimum spirantes. Quem odorem eximium spirare a Theophrasto ac Serapione proditum est. His vero recentibus pharmacopæi vti debent, cum paruo etiam tempore omni odore ac sapore destituantur; tanta est enim illius humidæ substantiæ, in qua odor, saporque fundantur, tenuitas, vt cito exoluatur, simulque cum ea sapor, atque odor euanescat. ALPIN. Fascem recentissimarum virgarum Dominicus à Rege noster pharmacopola ab amico suo Turca, apud oppidum Sues, illuc Mecha aduectum habuit, qui multum opobalsami odorem spjrabat, qui tamen paucis mensibus ferè omnino exolutus est. Multas virgas recentes habui, quæ apud me adhuc asseruantur; quas comparatas cum ijs, quæ apud Venetos pharmacopolas sunt, easdem vtique esse sine dubio cognoscitur, quæ si recentes conseruarentur, ueritas

hęc omnibus eſſet manifeſtiſſima, ita ualidus, ac manifeſtus in ijs odor opobalſami perciperetur, ex quo omne dubium ex ipſorum animis ſponte excidiſſet. ABDEL. Tibi ſufficiat, hæc de balſami planta, ſucco, fructibus, virgis, ex nobis audiuiſſe, atque didiciſſe, veramque hanc huius plantæ ichonem, nunc Alpine ſpectare poteris, atque ex dictis ipſam recognoſcere. Sed abſoluto de ijs ſermone, cum iam Sol ſupra orizontem multum aſcenderit, aeremque inflammare cœperit, ſatius erit nos hinc abire, & in vrbem redire, priuſquam augeatur caloris æſtus. ALPIN. Recte ſuades, abeamus, vobiſque, quod tantum hactenus ſuſceperitis laborẽ, multas gratias refero, meq; vt pro veſtra humanitate ametis, quemadmodum facitis, etiam, atque etiam rogo. valete. ABDEL. Atq; tu interim vale. mementoq; nos tui eſſe ſtudioſſiſimos, teq; multum, atq; multum obſeruare.



BALSAMVM.

BALSAMVM.



Cur Petri Bellonij obſeruationes in Aegypto circa balſami plantam factæ hic adnotatæ ſint. Cap. VII.



VM hiſce diebus librum olim in Aegypto a me de balſamo conſcriptum in publicum emiſſurus eſſem, Ecce in manus meas perueniunt doctiſſimæ itinerariæ obſeruationes a Petro Bellonio Cenomano, uiro tum in alijs, tum in plantarum materia doctiſsimo, ante annos ab hinc quadraginta litteris traditæ, atque hoc tantum anno in lucem editæ. In quibus cum balſami nonnullarum plantarum olim in Aegypto uiuentium diligentiſsimam obſeruationem ab eo rectiſſime exaratam, ac deſcriptam legerim, optimum fore putaui, ſi eã ſub fine huius libelli adijcerem, Siquidem ſperaui ex tanti uiri in plantarum materia exercitatiſſimi lectione, ea, quæ dicta ſunt à nobis, ac litteris de balſami hiſtoria mandata, poſſe haud parum animos legentium confirmare, quod is omnia ferè complexus ſit, quæ in meo libello leguntur. Hæcque, priuſquam balſami obſeruationem Bellonij hic adieciſſem, præfari libuit; ne ex abrupto hic ea inſerta candido lectori uiderentur.

Aegyptij balſami obſeruatio ex Petro Bellonio in libro II. itinerariarum obſeruationum, capite XXXIX. collecta. Cap. VIII.



N quodam pago ſpectatum iuimus hortum balſami fruticibus conſitum, qui à Cayro longius haud abeſt, quam Lendit à Lutetia. Quoniam porro balſami planta admodum celebris, precioſa, raraque eſt; hic ſcribere libuit quidquid ad eius hiſtoriam pertinere arbitrati ſumus. Quoſdam eſſe ſcimus, qui Matareæ Balſamum ex Iudæa delatum eſſe putent: rem autem haud ita ſe habere, poſtea demonſtrabimus. In magno quodam horto ſunt, ſed anguſto loco muris concluſæ, quos extructos fuiſſe aiunt, poſtquam Turca Aegyptum Sultano ademit: Bacha autẽ à Turcarum Imperatore huic regioni

ni præfectum,ea arbusta digna existimasse, quæ peculiari loco concluderentur. Cum istic essemus,nouem,aut decẽ duntaxat frutices eius aderant, qui nullum liquorem præbebant. Inter notas à veteribus proditas, quibus balsamum dignosci possit,una est,vt perpetuo uireat: illud tamen in Materea, apud Cayrum, pauca admodum folia Septembri mense habebat: quod nobis insolens visum est. Nam reliquæ arbores, quæ hyeme virere solent, folia solum nouo vere abijciunt, cum videlicet noua germina produxerunt: solentque autumno magis virere, quàm nouo vere. At reliquæ, quæ folia abijciunt, id sub hyemem facere solent, vt æstate noua adquirant. Ideoque nobis præter naturam videbatur, balsamum folia abijcere, vt hyeme noua germina produceret: nobis enim id obseruantibus, quæcumque habuit folia, recens nata erãt. Eius iustam magnitudinem tradere nequimus; nam quotquot eius frutices in horto aderant, stipitem solum habebant pedis longitudine,& pollicari crassitie, tenuibus ramulis præditum, raris folijs obsitis. Vbicunque autem tandem nascantur, duorum aut triũ cubitorum altitudinem non superãt; & pedali altitudine cum sint, in multos graciles ramulos anserinæ pennę caule haud crassiores finduntur. Balsami frutices Mataręæ iam recens putati fuerant, sic vt soli stipites superessent, qui ramulorum rudimenta producebant. Eiusdem etenim est balsamum cum vite naturæ, quam singulis annis putare necesse est, alioqui degenerat. Noua illa balsami germina sub rubente cortice erãt tecta, foliaque viridia habebant, lentiscinorum foliorum modo formata, hoc utrinque in neruo nata, ut in rosarum, vel fraxini, vel iuglandis folijs videre est, ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedebant, sicque cõstructa erat eorum series, ut postremum foliolum extimam alam occupans, imparem numerum efficeret: nam totius alæ foliolis numeratis, terna, quina, aut septena inueniuntur, septenarium certe numerum superare uix animaduertimus: extremum autem foliolum reliquis maius est, facto etenim ab illo progressu, reliqua sensim minutiora fiunt, vt in rutæ folijs. Plinius in eius historia Theophrastum per omnia sequutus est, quemadmodũ etiam Dioscorides, eiusque vestigijs insistentes, balsami folia rutæ folijs compararunt: quod veritati consonum esse deprehendimus. Quoniam autem primum in Matarea illud exacte non obseruaueramus, denuo illud spectatum iuimus, eiusque ramulum nacti, ipsum, atque

illius

illius folia deguſtauimus, quæ facultatis non nihil adſtrictoriæ eſſe comperimus, pinguiſque aliquantulum ſaporis, atque aromatici, ramulorum autem cortex his odoratior eſt. Gemino cortice præditi ſunt ramuli, extimo foris ſubrubente, qui ut membrana intimum viridem operit. Is guſtatus inter Thus, & Terebinthi folium ſapit, ſatureiæ ſyluestri ſapore ſimili admodum grato, atque digitis tritus cardamomum olet: ipſum lignũ candicat, odoriſque & ſaporis expers eſt, non ſecus atque aliud inutile lignum. Ipſius virgæ rectæ ſunt & graciles, rariſque foliorum alis ſparſim & confuſo ordine naſcentibus obſeptę, quæ (vt diximus) ternis, quinis, aut ſeptenis foliolis cõſtant. Variæ ſunt auctorum, qui de balſamo ſcripſerunt opiniones: & niſi noſipſi plantam conſpexiſſemus, nihil poſt illos de eo ſcribere auſi fuiſſemus: atque in eam ferè opinionem inclinaremus, illud Hierico planis nunquam cultum fuiſſe. Quia autem ipſum fruticem vidimus, diligenterque obſeruauimus, de eo, tanquam de re quæ diligenti obſeruatione digna, diſſerere libuit. Experientia autem didicimus, lignum illud vulgo xilobalſamum nuncupatum, quod ex Fœlici Arabia delatum à mercatoribus venditur, cum Aegyptio quod in Matarea colitur, conuenire: nam deſiccatum noſtrum balſami ramum cum eo, quod in officinis venale reperitur contulimus, atque omnibus notis reſpondere, deprehendimus: eſtque ex duobus alterum neceſſarium, aut xilobalſamum & carpobalſamum, quale in officinis venditur, adulterinum eſſe, aut illud Aegyptium, quod colitur in Matareæ horto, legitimumque balſamum eſſe cenſetur Nam cum in omnibus conueniant, certique ſimus idem eſſe, aſſerimus, & concludimus id, quod hoc nomine uenale reperitur, ſimile ei eſſe, quod ab omni antiquitate in uſu fuit. Balſamum nunc temporis in ſola Aegypto colitur apud Cayrum. Et licet Theophraſtus in ea opinione ſit, id ſylueſtre & ſponte naſci non inueniri: aſſerere tamen audemus, ab omni æuo in fœlici Arabia fuiſſe, atque etiam nunc naſci, cuius lignum, & fructus etiam olim ad nos perlata fuerint cum alijs Arabiæ mercibus. Atque demonſtrare uolumus ea non minus cognita fuiſſe mercatoribus, quàm reliqua aromata, vt ex medicamentorum, quibus perpetuò inijci ſolita ſunt, cõpoſitionibus apparet. An non Mithridates in ſuũ medicamentũ intulit? An non in officinis uenalia reperiebãtur? Id ex ſola Dioſc. auctoritate probari poteſt, qui in ſua ętate carpobalſa-

mum

mũ adulterari cõqueritur. Carpobalſamũ (inquit) adulteratur ſemine hyperico ſimili, quod à Petra oppido defertur per Petrã oppidũ Mecã intelligimus, atq; de xilobalſamo: è ligni genere, quod xilobalſamũ vocant, probatur recens, ſarmento tenui, fuluũ odoratũ, quadatenus opobalſamum ſpirans. Ex his liquido apparet vulgaris vſus inter reliqua aromata fuiſſe. Sed & ex Diodori Siculi vetuſtiſsimi ſcriptoris Arabiæ fęlicis opes enumerãtis, uerbis, manifeſto liquet. Maritimis enim locis balſamum producere ait. Cultum igitur id eſse non intelligit, ſed ſponte naſcens. Pauſanias etiã tradit balſamum Arabiæ fruticem eſse. Plerique tamen auctores de balſamo agentes, inter ſe non conueniunt. Nam Strabo prodit in Syria naſci apud lacum Genezareth, inter montem Libanũ & Antilibanum. Reliqui volunt ſolam Iudęam regionem id producere, eiuſque ramos oſseo cultro, aut uitro duntaxat vulnerandos eſse ad liquorem eliciendum, alioqui ſi ferro cędantur, ſtatim emori, Cornelius Tacitus ſcribit, ferro iuxta adpoſito, metu exhorreſcere, idcirco alijs quàm ferreis inſtrumentis uulnerandum; ſi liquorem elicere quis cupiat. Percontantes a mercatoribus Cayri de balſamo, cum noſtrum ramulum conferremus, nobis affirmarunt, quidquid xilobalſami, uel carpobalſami unquam uendidiſſent, id omne ex Meca cum alijs aromatibus accepiſse; atque meminiſse ſuo tempore balſami frutices, qui nunc in Matarea coluntur, ex Arabia fœlici delatos eſse, magnis ſumptibus Sultani. Quoniam uero id nobis tam multi affirmarunt, exiſtimauimus ſine ullo ſcrupulo aut diſsimulatione nobis licere id ſcribere.

Laus Deo Opt. Max.

FINIS.

INDEX
EORVM OMNIVM,
QVAE IN TOTO OPERE
CONTINENTVR.

Aduertant lectores, numerum foliorum, 37, 38, 39, 40, typographi incuria esse duplicatum. Proinde primos in indice littera K adnotauimus, Cum sint folij eadem littera signati, numeri.

a aqua

B

Balſami

C

Fistu-

su

Se-

Arabes

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGITO.

FOl.1.b, lin.4. producunt. fol.3.b, lin.22. quam.fol.4.b,lin.24.Nouembrio scilicet.fol.7.a, lin.26.connorum & lin.37.usus.fol.8.b,lin.35. iniucundum fol.10 a,lin.20.sapore aspero. fol.15 a,li.35.cõcitatas,ad hepatisq;.fol.17.a,lin.34.rubescẽtẽ & li.27.illitã. fol.18.b,li.6.esse prouentum audio.lin.7.copiosissima est,fol.19.b,lin.1.massa,& lin.8.AEGIPTIVM.fol.20.b, lin.19.Beatissimę.fol.21.a,lin.35.Arabum.& b,lin.3.recta uia.fol.22.a,lin.12. leueq; & lin. 25.in melieum fol.23.a,lin.7.ad eosq; fol.24.a,lin.13.receptam.fol.27.a, lin. 21.similem fol. 28.b, lin.21. tantum utuntur; fol.31.b, lin.1. Phaseolo.& lin.13.gestare,& lin.ibi infesta.& lin.17.hypochondrijs,& 18.ea fol.32.b.lin.24.fructuum,& 35. vtriusque fol.33.b, lin.7.proximas.fol.35.b.lin.5.humido.& b,palustri fol.37.a.k.lin.11.elchebir.fol.38.k,a,lin.22.dolẽs. fol.39.a,k,lin.5.leucoris.fol.37.b,lin.8.siris.fol 38.a,lin.15.nostrorum.et 21.lectione.fo.40.a, lin.18.Mestris.& b.lin.11.At.& 16.capitis.fol.41.a, lin.8.latiora. & lin.34. strattotem fol. 42.b.lin.7.tiphæ,& 8. illorum medulla.fol.43.b,lin.4.prouenit porraceis,& 9.radices nigræ.& 22.ortopnæ & 24.& articulorum.fol.44.b,lin.4.quoddam.fol.46.b,lin.6.florumque fol.47. a,lin.6.communis graminis.b,lin.2.neiemelmsalib.fol.48.a,lin.8.parum.& b,lin.10. calidum exhibent.fol.49.b,lin.1 Secamonè.de.et lin.11.Scapum.fol.51.b, lin.3.pulcherrima,& lin.36. per os sumentes.& lin.38.homines est in usu.fol.52.a.lin.11.folijs.& lin. 23. calidum, & lin. 23.cherades.& 24. lomento.& 30.cheradas,& 32.profunde,& b, lin.6.exhibeant. & lin.23. Kihan.& lin.31.rhododendro.fol.53.b,lin.Butintrò.fol.54.a,lin.27.con.

Telephone :
BAYSWATER 8585.
Cable Address :
"AVORIOLOR, WESDO, LONDON."

c/o NATIONAL PROVINCIAL BANK,
8, NOTTING HILL GATE, LONDON, W.11.

Bought of **DAVIS & ORIOLI**
(PROP: J. I. DAVIS)
Antiquarian Booksellers

Charles P. Berolzheimer, Esq.,
California Cedar Products Co.,
Stockton, California.
USA

7.4.55

ITEMS NOT MENTIONED SOLD

	Cat 151			
46	Falda (G.B.) Rome 1683	16	10	0
75	Mary, Queen of Scots. L'Innocence, etc. 1572	15	15	0
95	Pinkney (Miles) Paris 1666	12	10	0
130	Alpino (Prospero) Venice 1592	16	10	0
146	Duret (Claude) Paris 1605	42	10	0
266	Palteau. Nouvelle Construction, etc. 1756	4	10	0
		108	5	0
	Post & Insurance	1	5	0
		£109	10	0

2 parcels

Regret item, 289, Scoto, is sold.